

МАТЕРІАЛЫ
КЪ ИСТОРИИ
МОСКОВСКАГО ГОСУДАРСТВА.

ФЕДОРЪ ВЕРЖБОВСКІЙ

МАТЕРІАЛЫ

КЪ ИСТОРИИ

МОСКОВСКАГО ГОСУДАРСТВА

ВЪ XVI И XVII СТОЛѢТІЯХЪ.

ВЫПУСКЪ III.

„СМУТНОЕ ВРЕМЯ“

ВЪ СОВРЕМЕННОЙ ЕМУ ПОЛЬСКОЙ ЛИТЕРАТУРѢ.

ЧАСТЬ I-ая, 1605—1607.

ВАРШАВА.

1900.

ФЕДОРЪ ВЕРЖБОВСКІЙ.

МАТЕРІАЛЫ

КЪ ИСТОРИИ

МОСКОВСКАГО ГОСУДАРСТВА

ВЪ XVI И XVII СТОЛѢТІЯХЪ.

ВЫПУСКЪ III.

„СМУТНОЕ ВРЕМЯ“

ВЪ СОВРЕМЕННОЙ ЕМУ ПОЛЬСКОЙ ЛИТЕРАТУРѢ.

ЧАСТЬ I-ая, 1605—1607.

ВАРШАВА.

1900.

„СМУТНОЕ ВРЕМЯ”

въ современной ему польской литературѣ.

ЧАСТЬ I-ая

1605—1607

—o—o—o—o—o—

ИЗДАТЕЛЬ

Федоръ Вержбовскій.

ВАРШАВА.

—
ТИПОГРАФІЯ ВАРШАВСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА.
Краковское Предмѣстье № 3.

—
1900.

Печатано по опредѣленію Совѣта Императорскаго Варшавскаго
Университета.

Ректоръ Проф. *Г. Ульяновъ.*

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Въ послѣднее время вновь оживились изслѣдованія началъ „Смутнаго времени“ и появилось нѣсколько трудовъ, авторы которыхъ стараются пролить новый свѣтъ на этотъ столь интереснѣйшій періодъ времени, въ особенности же на одну изъ наиболее важныхъ личностей его — перваго самозванца.

Во главѣ этихъ ученыхъ стоитъ извѣстный своими изслѣдованіями о. Пирлингъ, который издашемъ снимковъ собственноручнаго письма Лжедмитрія I къ папѣ Клементу VIII ¹⁾ непосредственно затронулъ вопросъ о личности и происхожденіи этого эфемернаго героя русской исторіи. Самъ издатель не снабдилъ письма никакими комментаріями, но за то откликнулись на его зовъ другіе ученые, которые заботливо стали изучать изданный автографъ Дмитрія, чтобы этимъ путемъ дойти до кое-какихъ правдоподобныхъ заключеній относительно его происхожденія. Л. Пташицкій посвятилъ указанному вопросу изслѣдованіе: „Письмо перваго самозванца къ папѣ Клименту VIII отъ 24 апрѣля 1604“ (С.-Петербургъ, 1899, оттискъ изъ IV тома Извѣстій Отдѣленія русскаго язы-

¹⁾ Lettre de Dmitri I dit le Faux a Clément VIII, publiée par le P. Pierling S. J., avec quatre fac-similés en phototypie. Paris, Alphonse Picard et fils, 1898.

ка и словесности Императорской Академіи Наукъ), въ которомъ онъ пришелъ къ тому окончательному заключенію (стр. 34), что „Самозванецъ былъ лицомъ великорусскаго происхожденія, опытнымъ въ письмѣ московскаго характера, вмѣстѣ съ тѣмъ не чуждъ былъ греческой грамотѣ, но не имѣлъ навыка въ польской рѣчи и съ трудомъ овладѣвалъ польскою графикаю“. Одновременно съ изслѣдованіемъ Пташицкаго появилось также изслѣдованіе извѣстнаго лингвиста проф. I. Бодуэна-де-Куртена: „Strona językowa oryginału polskiego listu Dymitra Samozwańca do papieża Klemensa VIII z dnia 24 kwietnia roku 1604“ (отдѣльно и въ *Rozprawy Akademii Umiejętności, wydział filologiczny, serya II, tom 14 (29), Kraków, 1899*), гдѣ онъ пришелъ къ тому выводу (стр. 205), что авторъ письма Дмитрія былъ лингвистически прежде всего великороссомъ, что онъ раньше всего учился писать по-великорусски и только впоследствии выучился говорить и писать по-польски, при этомъ онъ не чуждался и латинской письменности. Какъ видно, оба критика этого письма сошлись въ мнѣніяхъ, съ тою лишь разницею, что проф. Бодуэнъ-де-Куртенъ высказалъ свое мнѣніе не столь рѣшительно и призналъ Дмитрія великороссомъ только лингвистически, что вполне справедливо въ томъ смыслѣ, что Дмитрію былъ несомнѣнно лишь воспитанникомъ великорусской школы. Да и не могло быть иначе, такъ-какъ, былъ-ли онъ настоящимъ царевичемъ или не былъ, то, во всякомъ случаѣ, желая либо достигнуть отцовскаго престола, либо только подготовиться къ той роли, которую онъ хотѣлъ сыграть: долженъ былъ непременно пройти великорусскую школу. Такимъ образомъ, этотъ выводъ проф. Бодуэна-де-Куртена ничуть не противорѣчитъ или, точнѣе сказать, не опровергаетъ предположенія третьяго польскаго ученаго, высказавшаго совсѣмъ иное мнѣніе о личности и происхожденіи Дмитрія. Кустошъ Института Оссолинскихъ во Львовѣ Александръ Гиршбергъ въ своей книгѣ: „Dymitr Samozwaniec“ (Львовъ, 1898) отстаиваетъ предположеніе, что Самозванецъ былъ незаконнымъ сыномъ польскаго короля Стефана Баторія. Мнѣніе это не ново; оно было

уже высказано однимъ изъ современниковъ Копрадомъ Бусовъ, и Гиршбергъ старается лишь подтвердить справедливость его новыми аргументами и соображеніями. По моему, историческое значеніе этого мнѣнія такое же, какъ и другихъ: оно возможно; но, кажется мнѣ, оно правдоподобіе мнѣнія Евгенія Щепкина ¹⁾, будто Дмитрій былъ незаконнымъ сыномъ или самого Ивана Грознаго или же убитаго имъ его старшаго сына Ивана. Если послѣднее мнѣніе не будетъ подтверждено никакими вѣскими доводами, то едва-ли оно можетъ устранить другія гипотезы, въ виду того, что Дмитрій слишкомъ далекъ по своему характеру отъ древнихъ московскихъ царей и слишкомъ близокъ влеченіями къ западно-европейской культурѣ, чтобы можно было приписать ему такое происхожденіе. Если однако исторія, по всей вѣроятности, никогда не доставитъ намъ достаточно ясныхъ и убѣдительныхъ доказательствъ, то нельзя-ли довѣрять самой природѣ, которая, какъ бы въ виду безсилія исторіи и желанія людей умышленно запутать дѣло, сама дала неоспоримое свидѣтельство того, что многіе столь долго напрасно старались разъяснить. Кто изучалъ медали и монеты Стефана Баторія, тотъ хорошо знаетъ, что у короля подъ правымъ глазомъ была небольшая бородавка. Такая же бородавка была и на лицѣ Дмитрія Самозванца, съ тою лишь разницею, что не ниже, но повыше праваго глаза. Бываютъ вѣдь семьи, въ которыхъ извѣстные знаки или черты переходятъ съ отца на сына въ теченіе нѣсколькихъ поколѣній. Почему же не допустить этого и въ данномъ случаѣ? Конечно, положительный отвѣтъ на этотъ вопросъ невозможенъ, но, какъ бы то ни было, самъ фактъ, въ виду соображеній, приведенныхъ Гиршбергомъ, является

¹⁾ „Wer war der Pseudodemetrius? Beiträge zur Quellenkunde und Quellenkritik der Jahre 1591—1606“ (Archiv für slavische Philologie, XX, 224, XXI, 99, 558). Эта статья не окончена еще печатаніемъ, но результатъ изслѣдованій Щепкина сообщенъ проф. Бодуэномъ-де-Куртенэ въ вышеупомянутомъ изслѣдованіи (Rozprawy, XXIX, 213), по устному сообщенію академика А. Шахматова.

не безынтереснымъ, и я отмѣчаю его здѣсь, отстаивая вмѣстѣ съ симъ и честь пумизматики, какъ вспомогательной науки исторіи, такъ какъ занятія его навели меня на путь констатированія указаннаго факта.

Кажется, что и сама личность Дмитрія Самозванца, и его время будутъ еще предметомъ неоднократныхъ изслѣдованій. Со временемъ, удастся, можетъ быть, и мнѣ издать къ этому вопросу кое-какіе новые рукописные источники, пока же я перепечатаваю лишь современныя брошюры, которыя съ извѣстной точки зрѣнія бросаютъ общій свѣтъ на тогдашнія событія и психологическое настроеніе современнаго польскаго шляхетскаго общества.

Современная русская литература богата разными „сказаніями“ и „повѣстями“, въ которыхъ книжники изложили взглядъ на эти событія либо своей, либо окружающей среды. Нѣчто подобное было и въ Польшѣ; здѣсь, однако, вслѣдствіе другихъ условій жизни и умственной культуры, многія изъ такихъ произведеній и въ художественной, по понятію современниковъ, формѣ тотчасъ же сдѣлались общимъ достояніемъ, вслѣдствіе напечатанія ихъ въ видѣ летучихъ брошюръ и листовъ. Если въ русскихъ повѣстяхъ болѣе выразилось индивидуальное воззрѣніе на событія, то въ такихъ же польскихъ произведеніяхъ, какъ предназначенныхъ для широкой публики, высказались настроеніе и взглядъ болѣе широкихъ круговъ тогдашняго шляхетскаго общества, весьма многіе представители котораго, принимая въ событіяхъ непосредственное участіе или будучи ихъ зрителями, могли на авторовъ брошюръ — насколько они сами не были ими — имѣть извѣстное вліяніе. Между русскими и польскими произведеніями этого рода мы находимъ еще другую общую имъ черту — это, именно, настроеніе, которое въ нихъ выразилось. Какъ въ русскихъ повѣстяхъ и сказаніяхъ поляки представляются далеко не въ лестномъ видѣ, и патріотическое чувство авторовъ изливается въ негодованіяхъ и сплошныхъ нареканіяхъ на нихъ, какъ на причинявшихъ бѣду ихъ родной землѣ: точно также и въ польскихъ сочиненіяхъ находимъ этотъ элементъ, проявляю-

шійся въ рѣзкихъ и обидныхъ словахъ, въ особености въ брошюрахъ, изданныхъ въ 1607 году, когда надежды многихъ, тѣсно связанныя съ судьбою Самозванца, не оправдались послѣ убіенія его и когда москвичи далеко не дружески отнеслись къ пребывающимъ въ Москвѣ полякамъ, даже къ тѣмъ, которые были официальными королевскими послами и которые не дали ни малѣйшаго повода къ тѣмъ враждебнымъ отношеніямъ и неприязни, которыя были имъ оказаны. Но суть дѣла не въ этихъ, такъ сказать, лирическихъ крайностяхъ: историкъ сумѣетъ въ нихъ разобраться и добыть зерно правды; небезполезными онѣ могутъ оказаться лишь въ томъ отношеніи, что, если, можетъ быть, русскіе историки писали исторію „смутнаго времени“ съ извѣстнымъ одностороннимъ патріотическимъ увлеченіемъ, то современныя событіямъ произведенія польскихъ писателей, не принимаемая до сихъ поръ во вниманіе, позволяютъ взглянуть на дѣло съ противоположной точки зрѣнія, а слѣдовательно, и представить все въ болѣе вѣрномъ и дѣйствительно критическомъ освѣщеніи. Не пишу этихъ словъ съ цѣлю дѣлать кому-либо упрекъ или вызывать на полемику: думаю только, что, какъ ни ничтоженъ былъ бы матеріалъ фактической, какой представляютъ эти брошюры, все-таки важны онѣ въ томъ отношеніи, что отражаютъ взглядъ одной изъ дѣйствующихъ партій или сторонъ на современныя событія и взаимныя отношенія. Онѣ были пренебрегаемы, можетъ быть, поневолѣ, такъ какъ сохранились до насъ лишь въ одномъ или двухъ экземплярахъ, находящихся главнымъ образомъ въ бібліотекахъ, не для всѣхъ доступныхъ, разбросанныхъ на большомъ территоріальномъ пространствѣ; даже Императорская Публичная Библиотека имѣетъ далеко не всѣ. Поэтому полагаю, что окажу услугу всѣмъ интересующимся исторіею того времени, перепечатывая здѣсь всѣ эти брошюры въ хронологическомъ порядкѣ: никого уже не будетъ беспокоить вопросъ, не содержитъ-ли та или другая брошюра чего-либо интереснаго и каждый лично будетъ въ состояніи безъ затрудненій убѣдиться въ содержаніи и значеніи ихъ всѣхъ.

Первая изъ нихъ: „*Mars moskiewski krwawy*“ составле-

на Япомъ Жабчицемъ или Забчицемъ. Она выдержала въ Краковѣ два изданія, отличающіяся лишь годомъ: первое появилось въ 1605, другое въ 1606 году. Брошюра въ изданіи 1605 г. находится въ слѣдующихъ библіотекахъ: Варшавской Университетской, гр. Замоискихъ въ Варшавѣ, гр. К. А. Бутенева въ Щорсахъ, Ягеллонской въ Краковѣ, Краковской Академіи Наукъ, гр. Сигизмунда Чарнецкаго въ Добрицѣ, въ В. К. Познанскомъ, и въ городской въ Гданскѣ. Императорская Публичная Библіотека имѣетъ изданіе 1606 г. Это одна изъ болѣе интересныхъ и наиболѣе содержательныхъ брошюръ, такъ какъ въ ней разсказана вся исторія Дмитрія Самозванца до воцаренія его въ Москвѣ; въ ней сообщаются кое-какія новыя подробности, въ особенности о пребываніи Дмитрія въ Самборѣ и объ участникахъ похода. Авторъ ея былъ, видимо, придворнымъ шляхтичемъ Мнишковъ; онъ, вѣроятно, зналъ больше того, что онъ сообщаетъ, и жаль, что онъ избралъ не прозаическую форму и не изложилъ всего въ видѣ дневника, но захотѣлось ему славить Дмитрія въ стихахъ, къ чему у него не было никакихъ способностей; поэтому произведеніе лишено всякихъ чертъ поэзіи; въ добавокъ, по обычаю времени, самъ авторъ создавалъ себѣ трудности, такъ какъ онъ составилъ поэму въ видѣ акростиха, ибо начальныя буквы каждаго двустишія даютъ слѣдующія слова: „Dimitr Iwanowic Wszystkiei Rusi Samodzierzca Uglickie Dmitrowskie Grodzickie Włodimirskie Moskiewskie Nowogrodzkie Xiażę Kazanskiego Astrachanskiego Sibierskiego Czarow Hospodara Pskowskiego i Wielkiego Kniazia Smolinskiego i innych Hospodar i Wielki Knias Nowogroda Nizowskiej Ziemie Czernichowski Rozanski Rostowski Jarosławski Białozierski Udorski Obdorski Kondinski i wsitkiej Siewierskiej ziemie Rzadca i Hospodar Iwierskiej ziemie Hruszinskiх carow i Kabardinskiej ziemie Corkskich i Chorskich kniaziov i innich hospodarow Hospodar Pan i Dziedzic panstw wszytkich Moskiewskiej monarchiej podleglich“. Въ жертву этому причудливому требованію приносится въ поэмѣ все, даже ясность мысли, удобопонятность рѣчи и орфографія.

Тотъ же Жабчиць, въ томъ же 1605 г., издалъ въ стихахъ и вторую брошюру: „*Posel Moskiewski*“, въ которой онъ описалъ посольство и пребываніе въ Польшѣ Доанасія Власова Безобразова, прѣхавшаго обвиняться именемъ Дмитрія съ Мариною Мишкекъ и сопровождать ее на пути въ Москву. Въ этой брошюрѣ заслуживаютъ вниманія нѣкоторыя подробности, затѣмъ болѣе легкая и удачная, чѣмъ въ первой, вышняя форма ея. Это изданіе, также два раза появившееся въ печати въ Краковѣ въ 1605 и 1606 гг., съ точки зрѣнія библиографіи наиболѣе популярно, такъ какъ его имѣютъ слѣдующія библіотеки: Императорская Публичная, Варшавская Университетская, гр. Замоискихъ и гр. Красинскихъ въ Варшавѣ, кн. Владиміра Четвертынскаго въ Милановѣ, гр. К. А. Бутенева въ Щорсахъ, Ягеллонская въ Краковѣ, Оссолинскихъ во Львовѣ, гр. Сигизмунда Чарнецкаго въ Добржнцѣ и городская въ Гданскѣ.

Авторъ третьей брошюры Янъ Юрковскій также неизвѣстенъ намъ ближе; его „*Hymenaeus*“ (Краковъ, 1605) представляетъ собою панегирикъ, не особенно удачный по поэтической формѣ, по случаю свадьбы Марины Мишкекъ. Брошюра рѣдкая, такъ какъ ее имѣютъ только двѣ библіотеки: Оссолинскихъ во Львовѣ и гр. Сигизмунда Чарнецкаго въ Добржнцѣ.

Поэтическими достоинствами наиболѣе выдаются двѣ слѣдующія затѣмъ брошюры, изданныя извѣстнымъ поэтомъ Станиславомъ Гроховскимъ: „*Pieśni na fest ucieszny*“, которыя въ 1606 г. въ Краковѣ издавались два раза¹⁾. Первое изданіе изъ типографіи вдовы Зибенейхера состоитъ изъ 16 пѣсень, и это изданіе весьма рѣдко: мнѣ извѣстенъ лишь одинъ экземпляръ его, находящійся въ библіотекѣ гр. Чарнецкаго въ

¹⁾ Сообщение Адама Балциковскаго въ „*Stanisław Grochowski i jego pisma*“ (*Przewodnik naukowy i literacki*, 1891, стр. 1085) о нѣсколькихъ изданіяхъ этой брошюры вполне неосновательно; упомянутая имъ „*Krakowska biesiada*“ будетъ переиздана мною въ одномъ изъ послѣдующихъ выпусковъ настоящаго изданія.

Добржицѣ. Другое изданіе изъ типографіи Яна Шелиги—болѣе распространенное: въ немъ 22 пѣсн, сверхъ того,—портреты главныхъ дѣйствующихъ лицъ: Дмитрія Самозванца, Марины Мишкекъ, отца ея Георгія, краковского епископа Бернарда Мацѣвскаго и московскаго посла Доанасія Безобразова; въ этомъ изданіи прибавлены и два стихотворенія „на московскій гербъ“; второе изъ нихъ представляетъ въ краткомъ очеркѣ всю исторію Дмитрія. Какъ для вновь прибавленныхъ пѣсней, такъ и для этого очерка Гроховскіи (что не отмѣчено Бѣлицковскимъ) заимствовали данныя изъ брошюры Жабчица „Mars moskiewski krwawu“. Это второе изданіе не столь рѣдко, такъ какъ его имѣютъ четыре бібліотеки: Императорская Публичная, гр. К. А. Бутенева въ Щорсахъ, Оссолинскихъ во Львовѣ и гр. Владислава Замойскаго въ Курникѣ, вблизи Познани. Пѣсни Гроховскаго наиболѣе рельефно выражаютъ общее настроеніе умовъ и ожиданія поляковъ, даже и королевскаго двора, основанныя на успѣхахъ Дмитрія; выражены же они при этомъ въ наиболѣе удачной и плавной поэтической формѣ, хотя въ этой поэзіи и звучитъ довольно сильно церковная струнка, по той причинѣ, что самъ авторъ былъ католическій священникъ и, конечно, подчеркнул надежды своего сословія; затѣмъ пѣсни имѣютъ указанное настроеніе еще и потому, что писаны были подъ вліяніемъ Давидовыхъ псалмовъ, конечно, въ поэтическомъ переводѣ Яна Кохановскаго.

Когда Марина Мишкекъ уѣзжала изъ Польши, Янъ Жабчицъ на прощаніе съ нею издалъ еще одну брошюру: „Żegnanie ojezuzny“ (Краковъ, 1606). По формѣ, вѣроятно, состава стиха, это стихотвореніе лучше двухъ предшествующихъ „работъ“ того же автора. Что же касается содержанія, то въ немъ не лишены значенія свѣдѣнія о гонцахъ, высылаемыхъ Дмитріемъ въ Польшу, съ цѣлью ускорить пріѣздъ Марины. Эта брошюра сохранилась въ трехъ экземплярахъ, находящихся въ бібліотекахъ: Императорской Публичной, гр. Чарнецкаго въ Добржицѣ и Академіи Наукъ въ Краковѣ.

Янъ Данецкій въ „Przyjacieli szczery“ (Краковъ, 1606) въ краткихъ 14-стишныхъ эниграммахъ представилъ одинадцать образцовъ вѣрной и преданной дружбы; десять изъ нихъ заимствованы изъ области древнеклассической мнѳологии и исторіи, одинадцатымъ же примѣромъ этого же чувства выставлены Дмитріи Самозванецъ и Георгіи Минишекъ, при чемъ наиболѣе славится лишь послѣдній за то, что въ пользу перваго рисковалъ своимъ здоровьемъ, славою, имуществомъ и, въ добавокъ, собственную дочь далъ ему въ супруги. Брошюра принадлежитъ къ ушкматамъ, такъ какъ только одна Ягеллонская бібліотека въ Краковѣ имѣетъ экземпляръ ея.

Тотъ же Данецкій въ 1607 г. издалъ въ Краковѣ брошюру: „Żalozne narzekanie korony polskiej“ на два печальныя современныя событія: рокошъ Зебржидовскаго и избіеніе поляковъ въ Москвѣ; такимъ образомъ, только вторая часть ея относится сюда и только эта часть перепечатана мною. Содержаніе этого отрывка чисто лирическое: нареканіе на измѣну и дерзость москвичей и похвала Олесницкому за защиту своихъ соотечественниковъ. Эту брошюру я видѣлъ въ бібліотекѣ гр. Константина Пржездзецкаго въ Варшавѣ, гр. Владислава Браницкаго въ Сухѣ, вблизи Кракова, Оссолинскихъ во Львовѣ и Ягеллонской въ Краковѣ.

Къ весьма интереснымъ принадлежитъ слѣдующая затѣмъ брошюра, написанная не полякомъ польскими стихами. Кто былъ этотъ Себастьянъ Лиффель, я не могъ узнать: вѣроятно, какой-то иностранецъ, остававшійся долго при дворѣ Николая Олесницкаго и вмѣстѣ съ нимъ бывшій также въ Москвѣ. Въ предисловіи онъ упоминаетъ о своихъ мелкихъ произведеніяхъ, раньше того представленныхъ или поднесенныхъ Олесницкому, но, видимо, это были только рукописныя произведенія, ибо ни въ одной бібліографіи нѣтъ никакихъ слѣдовъ о существованіи и содержаніи ихъ. Въ Москвѣ еще онъ описалъ событія, находясь подъ свѣжимъ впечатлѣніемъ ихъ, поэтому разсказъ его, какъ современника-очевидца, заслуживаетъ полнаго вниманія историка. Эта брошюра „Gody Moskiewskie“

(Краковъ, 1607) также уникать: единственный экземпляръ ея имѣеть библіотека Оссолинскихъ во Львовѣ.

Къ уникатамъ принадлежитъ также слѣдующая брошюра, перепечатанная съ единственнаго экземпляра Курницкой библіотеки: „*Робудka sławnej korony polskiej*“, изданная въ Краковѣ въ типографіи Яна Шелиги, безъ указанія года, но очевидно не въ иное время, какъ въ концѣ 1607 или въ началѣ 1608 г. Авторъ ея помѣстилъ подъ посвященіемъ брошюры Михаилу Конарскому, хелминскому каштеляну, лишь начальныя буквы своего имени и фамиліи: W. R. Кто это былъ, трудно догадаться. Нѣтъ во всякомъ случаѣ основанія полагать, что это былъ Войцѣхъ Рагомскій, который упоминается здѣсь въ брошюрахъ Жабчица, Гроховскаго и Лифтеля. Думаю, что скорѣе можно приписать брошюру Войцѣху Раковскому, на томъ основаніи, что 1) Раковскій въ 1620 г. издалъ въ Краковѣ аналогическую брошюру: „*Робудka zasnym synom korony polskiej na ekspedycye przeciwko nieprzyjacielom koronnym*; 2) Юшинскій (*Dykcjonarz poetów polskich*, II, 104) ставитъ его въ связь съ Мартиномъ Пашковскимъ, но не приводитъ въ пользу этого никакихъ аргументовъ, между тѣмъ авторъ издаваемой здѣсь брошюры при составленіи ея пользовался поэмою: „*Wenesya*“, авторомъ которой, по моему мнѣнію, былъ никто иной какъ Мартинъ Пашковскій¹⁾. Авторъ до того даже безцеремонно пользовался названною поэмой, что цѣлыя отрывки или отдѣльные стихи ея дословно включилъ въ свое произведеніе. И такъ, стихи 1—8, 13—14, 17—20, 31—32 и 123—140 настоящаго изданія соотвѣтствуютъ стихамъ 1—8, 13—14, 17—20, 59—60 и 1533—1550 моего изданія поэмы „*Wenesya*“.

Съ единственнаго экземпляра Императорской Публичной Библіотеки перепечатано послѣднее краткое стихотвореніе:

—

¹⁾ Сравни введеніе въ новое изданіе поэмы, находящееся въ I-мъ вышукѣ (Варшава, 1886) моего изданія: „*Biblioteka zapomnianych poetów i prozaików polskich XVI—XVIII wieku*“.

„Lament serdeczny“, въ которомъ, въ связи съ общими бѣдствіями, жена высказываетъ свою скорбь о мужѣ, не вернувшемся съ Московской войны. Это настоящій летучій листокъ, состоящій изъ двухъ печатныхъ листовъ въ четвертушку. Стихотвореніе это напечатано среднимъ готическимъ шрифтомъ и надъ внутренними столбцами имѣетъ сокращенное заглавіе: „Lament serdeczny o mężu, który w Moskwie zginął“. Оно напечатано безъ указанія типографщика, мѣста и года изданія, а также автора, и издапо было, какъ и предшествующая брошюра, въ концѣ 1607 или въ началѣ 1608 года.

Θ. В.

ЗАМЪЧЕННЫЯ ОПЕЧАТКИ.

<i>Страница:</i>	<i>Строка:</i>	<i>Напечатано:</i>	<i>Должно быть:</i>
5	12	nie ograniczony	nieograniczony
6	11	osiągnął	osiągnął
8	12	wyprawia.	wyprawia,
11	148	z pochodniami;	z pochodniami
16	316	razaz	zaraz
17	360	bitej	bitnej
„	381	szwankuje? mocny-li,	szwankuje; mocny-li?
18	425	Polsze	Polsce
21	522	przeważnie	przeważne
22	589	Dworeyckiego	Dworzyckiego
24	665	ozdobie	ozdobie.
28	813	Ratowskiego	Ratomskiego
31	911	A on;	A on,
44	308	u ludu	i ludu
52	58	zżuła	zżuła
111	1	panuj	panny
130	1	Wielmźnemu	Wielmoźnemu
„	8	Radą	Radę
132	37	wierzę nadzieję,	wierę, nadzieję

MARS
M O S K I E W S K I
KRWAWY.

PRZEZ
JANA ZABCZYCA
PISANY.

W Krakowie,
W Drukarni Mikołaiá Szárffenbergerá, Roku Páñ-
skiego, 1605.

Męstwo piórem się zdo biórem wiersopisów,
 Nauką słynie zawżdy pierzem do popisów,
 Jest żołnierzowi przystęp, gdy swemi zabawy
 Szafuje, nabywając ciepłym potem sławy.
 Chciwym cny Mniszek piórem cześć prawi domowi,
 Elizejski lot wzbija, znając pogotowi
 Każdą sprawę sumnienia, kwapi się w niebieskie
 Mieszkania, gdzie mieszkają cne chóry anielskie.

Это восьмистишие въ оригинальномъ изданіи отпечатано ниже-
 слѣдующимъ образомъ (на семи страусовыхъ перьяхъ, украшавшихъ
 гербъ Мнишковь):

ę	st	w	o	pi	ó	r	e	m	si	ę	z	d	o	b		i	pi	ó	r	e	m	w	i	e	r	s	o	p	i	s	ó	w	,												
a	u	k	ą	s	ł	y	n	i	e	z	a	w	ż	d	y		p	i	e	r	z	e	m		d	o		p	o	p	i	s	ó	w	,										
e	s	t		ż	o	ł	n	i	e	r	z	o	w	i		p	r	z	y	s	t	ę	p	,	g	d	y		s	w	e	m	i		z	a	b	a	w	y					
a	f	u	j	e		n	a	b	y	w	a	j	ą	c		e		p	ł	y	m		p	o	t	e	m		s	ł	a	w	y	.											
c	i	w	y		c	:n	y		M	n	i	s	z	e	k		p	i	ó		e	m		c	z	e	ś	ć		p	r	a	w	i		d	o	m	o	w	i	,			
l	i	z	e	j	s	k	i		l	o	t		w	z	b	i	j	a		n	a	j	ą	c		p	o	g	o	t	o	w	i												
a	ż	d	ą		s	p	r	a	w	ę		s	u	m	n	i	e	n	i	a	,		k	w	a	p		i		ś	i	ę		w		n	i	e	b	i	e	s	k	i	e

ieszka ia, gdz e mie kają cne óry ani ls ie

Do Jaśnie Wielmożnego Pana
P. Jego M. Pana Jerzego z Wielkich Kończyc Mniszechka,
Wojewody Sędmierskiego, Lwowskiego, Samborskiego,
Medenickiego etc. etc. Starosty, Ruskich Żup
Generalnego Żupnika, Mojego miłości-
wego pana i dobrodzieja.

Widzę jakieś odmiany zwycięstwem wznowione,
Widzę twoje pokoje sługmi napelnione,
Widzę dosyć przyjaciół za tobą idących,
A w każde tropy znacznie snadź następujących:
5 Nie inaczej jako więc ptastwo naśladuje
Strusa, który gdy z sępem bitwę odprawuje,
Krzywdą będąc ujęty orla wysokiego,
Który mając w swym gniazdzie potomka jednego
Traci go prze niebytność i swoje pokoje
10 Odbiera gwałtem wzięte przez niesłuszne boje.
Bierze strus krzywdę w oczy i orle słuszności,
Kładzie znacznie z obroną pod skrzydła miłości,
Podejmuje lot krwawy, gdzie się z nim mieszają
Ptaszęta, a zwycięstwa mylnego czekają.
15 Jedni orlą trzymają część, drudzy sępową,
Drudzy nosy sprawiają na zdobycz gotową:
A zatym słuszna prawda obu rozwadziła
I jednego z nich krwawym mordem wymierzyła.
Leci na dół sęp strawion, a strusa wszelakie
20 Ptastwo lotem nalega i głosy jednake
Powtarza, jak zwycięzcy, i pod skrzydła jego
Cisną się, już radując z zwycięstwa krwawego.
Jastrząb', sokoł, białozór i górni rarodzy,
Pokrzywka, wróbl, sikora i trznadle ubodzy
25 Zlatują się do strusa, nad to i złe wrony,
Co nań przedtym krakały, spieszą do obrony;
Sam tylko gryf zostaje i snadź tylko dla zazdrości
Omdlawszy, strada zdrowia, pędząc ducha z kości.

Abo więc gdy rogaty wół pastwiska broniąc,
30 Zaczyna z lwem roztyrki po łąkach się goniąc,
To wszystek zwierz nań bije, wszyscy swoje znoje
 Nań stosują, chcą nań wlać krwią sprawione boje.
Nawet i pies domowy, choć z jednego zdroja
 Napój ma, i z nim wspólnie zażywa pokoja
35 A przecie jednak mruczy i wszelkie staranie
 Stosuje koło niego, by zdradne karanie
Zwałić go jako mogło, aż zatym wół srogi
 Bierze okrutnego lwa na kończyste rogi
I nogami go depece i twardym kopytem
40 Wyciska z niego ducha gniewem nieużytem.
Dopieroż oni wszyscy, którzy nań hukali,
 Mocnego za zwycięzcę wołu przyznawali:
I pies, co przedtym szczekał, pod się ogon kładzie
 A do łupu się łasi, nie myśląc o zdradzie.
45 Wszyscy mu przyznawali zwycięstwo, i głosy
 Męstwo jego chwalili. Także pod niebiosy
Ciebie teraz wynoszą i różne ofiary
 W służbach swoich oddają, w których niemasz miary.
W czym i ja być leniwym nie chciałem i swoje
50 Przesłałem te Kameny w twe zacne pokoje,
Gdzie na nie (choć w ciżbie) patrz łaskawym okiem,
 Jeśli chcesz być w Parnaskim empirze wysokim.
W czym nic nie wątpię, iż będą miejsce miały
 Muzy me (choć niewdzięczne), jednak ukochały
55 Nawiedzić dom twoich cnót i męstwo dzielności,
 Czyniąc to jak służebne z swojej powinności.

W. M. mego miłościwego pana

naniższy z sług

I. Z.

Na herb ziemie Moskiewskiej.

(рисункъ двуглаваго орла
съ изображеніемъ Св. Георгія
Побѣдоносца на груди).

Nie tak słusnie Herkules może się buława
 Szczyć, iżc przebijał okrągły świat sława;
Nie tak właśnie należy oszczep Tezeusowi,
 Że nim dał odpór znacznie Minoiswołowi:
Jak słusnie ten herb służy znacznemu carowi
 Bitnej Moskwy, który zwykł swojemu domowi
Cześć poważną sporządzać w pogranicznych stronach,
 Gdy dźwiga dzielne sławy na swoich ramionach.
Koń i mąż chelmy jego, koniem swoje enoty,
10 Jak mąż zacny, lustruje marsowej roboty,
Orzeł górę wybija już z strusem złączony
 Zplodzi klejnot w krainie nie ograniczony.

Najjaśniejszemu i niezwykłemu monarsze
Dymitrowi Iwanowiczowi z łaski bożej
Carowi i Wielkiemu Księciu Moskiewskiemu,
wszystkich Ruskich, Tatarskich państw i królestw
do Monarchiej Moskiewskiej etc. etc. należących
panu i dziedzicowi.

Mieć wizerunkiem rzeczy cudze piękna bywa,
Gdy się do nich spraw sławnych porządek ozywa,
Któryby snadź zwierciadłem mógł być w jakich cnotach
A swe staranie knować w przeważnych ochotach.
Piękna bywa znać przykład jakiej zacnej sprawy,
Przez któreby się znaczne przechadzały sławy,
Cześć śliczną sporządzając w przesławnej krainie,
Tudzież chwałę gotując w ojczystej dziedzinie.
Posceniusz on Niger drogi się trzymając
10 Przodków bitnych i stare gościńce wznawiając,
Gdy już państwo osiągnął i rzymską stolicę
Osiadł, biorąc Rzym wszystek pod mezną prawicę
(Różni różne podarki rządzczy oddawali
I różną w służbach swoich chęć ofiarowali.
15 Dawał bogacz łańcuchy z złota uczynione,
Dawał ubogi wody z źródła wyniknione,
Oddawał waleczny mąż konia poważnego,
Niósł stateczny orator dzielność życia jego:
Wdzięczna mu ta dań była i jedna ochota
20 Brała, tak wody trochę, jak klejnoty z złota,
Lecz bardziej jeszcze kochał, gdy swoje roboty
Widział) rozkazał jednak Maryusza cnoty
Wypisać, z którychby wzór mógł brać życia swego,
A w tym samym dostąpić kresu sławą mkłego.
25 Tym ja zwiedziony będąc, krótkce dzielne sprawy
Podalem za wizerunk Lechom i twe sławy,
Dając za przykład znaczny żywota klejnoty,
Przy czym niech ofiarują bez farb swe ochoty.

Niechaj pers jak zwycięzcy odda z świecącego
30 Z złota noszenia znaczne i niech walecznego
Konia turezyn prowadzi, a sarmata zbroje
 Niechaj szczyrze wyprawia na potrzeby twoje.
Niechaj kto w czym jest biegłym, dziś to pokazuje
 I tobie swą nauką dziś dziś usługuje.
35 Mnie co Pallas z Minerwą w Helikońskich gmachach
 Uwiły i co Febus w Elizejskich dachach
Uknował, toć oddaje; w co wesołym okiem
 Wzglądaj, chcesz-li być u muz w Empirze wysokiem.

Waszej Najaśniejszej Carskiej Mości
uniżony służebnik
Jan Zabezyc.

MARS MOSKIEWSKI.

- Dzieje i męża powiem, który z cudzej strony
Przyjechał i dosiadał od lachów obrony,
Igrzyska powtarzając Marsowe a zdroje
Ze krwią zmieszał, farbując posoką pokoje,
Mroźny kędy najczęściej Boreasz przebywa,
A w Ryfejskich padolach swe biegi zakrywa.
Jasne kędy Apollo swe koła ociera,
Gdy się na kozorożca złotego obziera,
Tam zwierzę nieużyte swe mieszkanie mają
10 A po skarpach Hercyńskich echo powtarzają.
Ryś pstry ciekawym skokiem tam byt swój odprawia,
A malowany lampart swe biegi wyprawia.
- Igraszkę nogolotną za zwierzem stosując
A po zaspach śnieżystych chypki skok torując.
15 Wilk i zając białawi w ziemnych się chowają
Lochach i ztamtąd życia przodku dosiagają,
A straszny niedźwiedź rykiem tam pastwiska swoje
Zporządzuje, stanowiąc lękliwe pokoje.
Nogochutliwy sobol w gęstociemnym gaju
20 Wzbija się, pomnażając dzieci w lodnym kraju.
Ostry lis sierciamienny marmorek nazwany
Ukochał śnieżnych gmachów lodowate ściany.
Wkoło kędy dambrowy panują rozwite,
Gdzie dziki koń pastwiska miewa rozmaite,
25 I sarmacki pod ten czas miał swoje pokoje,
Gdy wszczynął ze złym ludem krwawochutne boje,
Cara który pogardził swą dumą własnego,
A wszrubował na państwo Borysa zradnego.
- Wy o tym dobrze znacie, muzy, które swoje
30 Macie w tamtecznych gmachach ciekopłynne zdroje.
Same wy dzisiaj same Bazylida sprawy
Wspominacie dzielności, dom, potomstwo, sławy,

Zacne: gdy lata trawił, spłodził równe sobie
Dzieci: Fedora, Dmitra, Iwana; ten w grobie
35 Y w wodach odpoczywa Stygijskiej ściany,
Będąc na te roskoszy od ojca posłany.
Stefan kiedy król polski Połocka dobywał,
W czym też rady od syna życzliwej zażywał,
40 Twarde-li miał z polaki stanowić przymierze,
Czyli krwawą walkę wszcząć? na co mu w tej mierze
Kochany syn powiedział: Ojcze, chcesz-li rady
Mojej dzisiaj posłuchać, bez zradnej przysady;
Est taka (tylko odpuść, nie będzie-li zdrowa,
45 Gdyż przymierza stanowić nie będą me słowa,
I walk smutnych wymierzać): bądź pakta gruntowne
Myślisz z Polską zaczynać, bądź wojny buntowne,
Rozsądkiem miarkuj wszystko, by czasu swojego
Nie miał cię w więzach polak i ludu twojego.
Usłyszał jak skoro to z Wasila zrodzony,
50 Rozniecił natychmiast gniew w kościach rozplodzony:
Smiesz-że, pry, lichy synu, takie wnosić zdanie,
By miało kiedy przywrzeć na mnie to karanie?
Idź precz z oczu, złe dziecię, przepadń z tymi słowy,
Nie durz więcej ojcowskiej, nędzny synu, głowy;

55 Smierć złą pierwej podejmiesz, niż ja takie czasy
Oglądam, i niż przyjdę na polskie niewczasy.
A on, jak syn pokorny, głowę zawicsiwszy,
Poszedł, lecz tym zły ojciec, nie się nacieszywszy,
Mocno syna uderzył kościeniem i z niego
60 Krew wypuścił i posłał do świata wiecznego.
One jednak rozważał jego żywe rady,
Wiedząc, że syn nie knował przeciw ojcu zdrady.
Dał natychmiast ten wyrok, aby z Polską święte
Przymierze nicodwłocznie na czas trwały wzięte.

65 Zaczyn mężny Batory swe waleczne konie
Nawrócił na murowne Krakusowe blonie.
Iwan też Wasilewic do swoich się krajów
Pokwapił, nawiedzając dom moskiewskich gajów.
Empireum skąd potym niedługo nawiedził
70 I swą bytnością możnych bogów ubiesiedził.
Rząd potym Fedor objął, Dymitr w niedojrzałym
Wieku po śmierci ojca będąc pozostałym,
Zostawił mu Uglickie brat księstwo; w tym wiele

- Mądrych ludzi mieszkało; tam go przyjaciele
75 Częstoć nawiedzali, o nim wielką mając
Pieczę, a jego zabaw mądrze pogładając,
Aby snadź jaka psota sług nie uwodziła
A potym i Dmitrowi by nie zaszkodziła.
- Ugruntował tak rzeczy Fedor rodzonego,
80 A sam będąc żywota bogom podobnego,
Gęsty kościół nawiedzał, klasztory fundował,
W szpitalach nędzą zgryzłych swoim kosztem chował,
Leniw nie był ratować w przygodach spadłego,
Z popy mówić o duszy, wszystek żywot jego
85 leździć po monasterach, nawiedzać ubogie,
To była jego rozkosz, to kochanie drogie.
Carskie włości polecił wszystkie Borysowi,
Koniuszemu swojemu, jak ekonomowi,
Który, gdy państwem władnął, zamyślał o jego
90 Zdrowiu, lecz iż jeszcze czuł dziedzica młodszego,
Iął sztuk swoich zażywać, jakoby go z świata
Zjąc mógł, umniejszyć nieco żywotnego lata,
Empireum mu życząc (bez czasu) świetnego
I namówił niemały gmin ludu zradnego.
- 95 Dawał im upominki, aby nie żywili
Niewinnego Dymitra, lecz zdradą pożyli.
Miasta im obiecał, gdyby okazali
Prace swej, kata godnej znacznie dokonali.
I już ta wieść gruchnęła między nieużyтым
100 Ludem; potym targnęła miejscem rozmaitym,
Tak że na pokój przyszła książęcica młodego,
Który mając przy sobie doktora godnego,
Rozumem i rozrywką bacznie dożrzałego.
Ten postrzegłszy wszystkich sztuk Borysa zradnego,
105 Opatrzył dobrze książę i swoje staranie
Stosował koło niego, by zradne karanie
Wątlić go nie kusilo; upatrzył jednego
Chłopca, w lata, wzrost, postać książęcicu równego,
Szrobował mu go tak, że w jednej pościeli
110 Z sobą zawždy legali, ale gdy posnęli,
Kazał się więc książęcicu gdzieindziej polożyć,
By go snadź zdrajcy oni w noc nie mogli pożyć.
Iak skoro zaś jutrzeńka swe rumiane zorza

- 115 Rozniecając wygnała z głębokiego morza,
Na onoż legowisko kazał iść młodemu
Księżciu, by nie podległ nieszczęściu krwawemu.
Erato, ty sama wznów, jakich zażywali
Sztuk zdradni Synonowie kiedy zamysłali
- 120 Gardło wydrzeć cherchelmi monarsze możnemu,
Tym się samym zalecić Borysowi złemu.
Rosły czas tego było, że na to dybali,
Jakoby swych zamysłów nad nim dokazali.
Obaczywszy noc jedną, w którą swą robotę
Konać mieli i zdradnych fortelów ochotę,
125 Do pokojów przypadli, kędy swoje spanie
Dymitr zwykł odprawować; tam złe mordowanie
Zbójcy jęli zaczynać i dziecię zmyślane
Szablą zjuszyli, sycąc tym myśli szalone.
Iuż krwawy mord sprawili, jeszcze na tym mało
130 Mieli, wygnawszy duszę, porwali i ciała,
Czyn żeby nie był wydan od kogo sprawiony.
Rumricht w tym mieście stał się zewsząd rozgłoszony,
Krwawą iż śmierć otrzymał Iwanowie młody.
Mieszkańcy się strwożyli z tak naglej przygody,
135 Jęli szukać przyczyny rozruchu wielkiego,
Acz zoczą trupa marnie krwią sposoconego:
Esterska tego pani młodszemu carowi
Podobnym uchowała i także wzrostowi
- 140 Wymierzała kształt równy, że jeden drugiego
Nie mógł w niczym celować, jak syna jednego
Łatwieby się był każdy oszukał, patrząc
Na pacholę, książęcą jemu przeczytając
Osobę. Więc i Moskwa na tym się myliła,
Mniemając, by własnego marnie już pozbyła
145 Dziedzica i dlatego zgiełk z krzykiem zmieszany
Wszczęli w włości Uglickiej i płacziwe ściany
Iedni zaśem pełnili, a drudzy z broniami
Z domów swych powypadali; drudzy z pochodniami;
Miejscy stali, pogonią czyniąc za złośnemi;
150 Drudzy zdrajców chwytali rękami zbrojnemi.
Iuż tego był czas spory, jak się tak mieszali,
Gdy się nad krwierzolewcy, jak orli mieszali,
Rączy kiedy zdobyczy biegiem nalegają

I za niemi w wietrzny trop żartko przypadają;
155 Strwożywszy ich, krzywemi paznokty łapają
I dopiero się sycą. Także też wszczynają
Krzyk mieszczanie za lotry, w tym gonia, lecz oni,
Jak przyszło do odsieczy i do ręcznych broni,
Ięli się z niemi dobrze potykać i z swego
160 Żaden placu nie zstąpił, aż pierwej nędznego
Elizejskim pałacom dał ducha i zdroje
Nawiedził wód Stygijskich i straszne pokoje.

Mężnymi się stawili, bo snadź i jednego
Żywceem porwać nie mogli, skądby tak srogięgo
165 Objąc mogli rozruchu zaczęcie i słusznej
Przyczyny krwie dosięgnąć. A w tym nocy głusnej
Szara zeszła poświata, a Febus swe czoło
Objaśnił i zlagodził ziemski okrąg w koło;
Kazano potym w trąby uderzyć na trwogi,
170 Aby się mógł pokazać uczynek tak srogi.
Ięli pilno stosować o caru staranie,
A w tym jak się rozeszło po niebie zaranie,
Efebe też już zeszła; jał człowiek uczony
Myślić o carskim zdrowiu, z rozmaitej strony
175 Wywieść jakby go ztamtąd mógł i do zdrowego
Pokoju doprowadzić, wiedząc brata jego
Słabą w rzeczach potęgę; to też przekładając,
Że Borys wszystkim władnął i w czasy wglądając,
Któreby potym przyszły, bo choćby tym razem
180 Mógł uchować książęcia i zdrowie zarazem
IEgo wszystkim pokazać, lecz by też pokusy
Mogły odciąć cielesność od niewinnej duszy.

Nie długo tam mieszkając, na insze krainy
Uwiódł cara, idąc z nim przez mroźne dziedziny,
185 Odpędzając od niego drogą krwawę boje,
Wynajdował mu pilnie takowe pokoje,
W którychby mógł bezpiecznie micszkać aż do tego
Czasu, w któryby państw swych dziedzicznych własnego
Osieść mógł stolec carstwa; wiódł go aż do morza,
190 Zkąd się wybija z mrozem lodowata zorza,
Gdzie z nim, jak z synem ociec, długo przemieszkował,
A od niego w swym wieku posługi zażywał,
Rzecz skrytą mądrze tając, a gdy już miał swego

Życia śmiercią dosiagnąć kresu ostatniego,
195 **O** to go pilnie prosił, aby się nikomu
Nie powiedział, póki by w swym wieku rozumu
Dożrzałego nie doszedł, lecz aby swe lata
Trawił po monasterach zakonnego świata
Zażywając z czerńcami; w czym tam statecznego
200 Posłuchał meża w radzie; ztamtąd do jednego
Klasztoru się pokwapił, w którym święte sprawy
Brał przed oczy i wszelkie pobożne zabawy
IEdnak na to pamiętał, że postronne ściany
Wyciera, będąc panem, od służi wygnany,
205 Xięstwo swoje opuścił. To gdy się tak działo,
Wtym do Fedora przyszło złych nowin nie mało,
Iże brat jego umarł, śmierć sobie zadawszy,
I opuścił swój Uglic, krwią ściany polawszy,
A pokwapił nawiedzić łodzi Charonowe
210 I mieszkania napelnić straszne Plutonowe,
ZĘby kędy Cerbera często wyszczerzone
Błyskocą się po cieniach jadem wyostrzone.

Karliwej Tyzyfony wielkim napelniony
Żalem Fedor, iż był z Dmitem rozłączony
215 Aże prawie omdlewał, gdy sobie wspominał
Jego wdzięczne rozmowy, które z nim zaczynał,
Zamek kiedy nawiedzał Uglicki i zdrowie
Brata, z którego żal miał, a kto to wypowie?
Ale swą żalność ciesząc, za radą zradnego
220 Borysa żywcem kazał pobić do jednego,
Na dworze którzy tylko Dymitrowym żyli.
To dla tego tak czynił, aby tajne były
Sprawy zradne Borysa, których on zażywał,
Kiedy ziemie Moskiewskiej przez rozbój nabywał.
225 Kazał potym car Fedor, aby przywieszono
Ciało Dymitra było i w oczach grzebione.
IEdnak i w tym fortelu zażył falesznego:
Powiedział, iż nie masz przystępu wolnego,
Gdzie ciało Dymitra leży, bo tam morowego
230 Powietrza pełno wszędzie. I tak zwiódł rodnego,
O którym potym myśleć jął, jakby też jego
Mógł przesłać bratnim szlakiem do nieba świetnego,

A sam państwo osiągnąć, czego w krótkiej chwili

Dokazał. Upatrzył czas, w który z sobą pili
235 Samiz dwa (jakoż tego częstokroć bywało,
I że z sobą pełnili napojów nie mało),
Tamże pełniąc przez zdrowie kubek pana swego,
Podał przyprawny trunek napoju zdradnego,
240 Rozmaita gdzie była trucizna wysypana,
Zkąd zaraz pańska laska była pokazana,
Abowiem wypił wszystek prze zdrowie złośnego
Sługi, lecz tym postradał żywota własnego.
Ciało się na nim pukło, a duch zatrwożony
Wyleciał, w nieśmiertelnych źródlach pogrzebiony.
245 Hytry zkąd potym Borys Moskwę opanował,
Będąc koniuszym, na ten urząd następował,
Abowiem ten jest zwyczaj tam, kiedy nie stanie
Dziedzica, to przeważnie w Moskwie panowanie
Na koniuszego spada, więc na to wzglądała
250 Moskwa, że za Borysem Fedorowę znała
Siostrę w stanie małżeńskim i ztąd mu koronę
Zlecili, i oddali samych się w obronę
Krzywowydzierey państwa, na którym panował
Przez lat wiele i grubej Moskwie rozkazywał,
255 IEńców nadto odebrał, którzy tam w niewoli
Z różnych krain mieszkali, z tymi czynił k woli.
Gdy zaś potym car Dymitr rozumu się swego
Chwytał i już dosiadał baczienia większego,
O sobie jął zamysłać, tudzież one słowa
260 Począł w sobie rozbierać, co mu rada zdrowa

Snowała mistrza swego, kiedy kończył lata
A dosiadał przez cnoty niebieskiego świata.
Już też indziej miał wolą z onego klasztoru
Puścić się, któryby snadź ojcowskiego dworu
265 Bliższy był i stolicy, a tak się z jednego
Do drugiego przechodził, aż stolicznego
IEziora dostępował; tamże zaraz swoje
(Nie bez żalu i płaczu) oglądał pokoje.
Rzadki dzień bywał, żeby nie miał być we dworze
270 U zdradnego Odon, mieszkając w klasztorze.
Starął się o to pilno, żeby się tam komu
Mógł objawić, przezeń przyść do własnego domu.
Kędy nie mogąc znaleźć męża tak mądrego,
Któremu by bezpieczeńność zwierzył zdrowia swego,

275 **I**ednej się rady chwycił: opuścić tamteczny
Gmach i stosował swe ście w polski kraj waleczny,
Gdzieby dosiagnął męża, któryby mu rady
W jego uciskach dawał bez zradnej przysady,
280 **O**d niego w utrapieniu biorąc pocieszenie,
I tymże samym ciesząc smutne uciśnienie.

Czasu tedy jednego przedsięwziętej drogi
Chwycił się i stanowił do Polski swe nogi.
Zatym przyszedł do dworu szlacheica jednego,
Mieszkańca w ruskich krajach Heyskim nazwanego,
285 **A** ten miał już podrosłe syny, których sprawy
Chciał obrócić do nauk pobożnych zabawy.
Ruskiego pisma uczyć rozkazał onemu
Gościowi, w tych literach dostatnie bieglemu.
On się też nie zbraniał, aby w domu jego
290 **M**ógł konać swe zamysły przedsięwzięcia swego.
Widział jednak tam jakiś nierząd, zhydził sobie,
Ztamąd szedł do Braimia Tam jednej osobie

Humien zwanej przez spowiedź o wszystkim powiedział,
Czego się książkę Adam zarazem dowiedział
295 **O**d onejże osoby. Wezwał go do siebie
W pokój, nakazując mu przez tego co w niebie,
Szczyrą prawdę powiedzieć, jako ze zlej toni
Uszedł i jeśliże miał po sobie pogoni.
Powiedział potym Dymitr, jako się z nim działo
300 **I** jak zlej nędze zażył przez ten czas nie mało.
O czym gdy dobrą sprawę objął Wiśniowiecki,
Kazał potym zjąć z niego on ubiór czerniecki,
Dając mu szaty inne, któreby stanowi
Służyć mogły carskiemu, nie tak jak czerńcowi.
305 **A** potym go sam odwiózł bratu rodzonemu,
Konstantemu z Wiśniowca, mężowi ważnemu
Rozumem, który równa zawždy Katonowi,
W męstwo zasię Scewoli i Scypionowi.
A ten się z domem znacznym złączył, który w radzie
310 **M**a stolec senatorski; ten nie wierząc zradzie,

Pytał go, coby zacz był? i jakiego domu?
I czemuby się pierwej nie zjawił nikomu?
Słuszne na co mu car Dmitr odpowiedzi dawał,

A on gdy go już własnym carem być poznawał,
315 Kazał przynieść upomink, który mu darował,
I samże mu się razaz tamże deklarował,
Obiecując mu wszystkie chęci i ochoty,
Któreby się ściągały do krwawej roboty
W odbieraniu ojczyzny, którą przez swe sztuki
320 Osiągnął zdrajca Borys, i chytre nauki,
Sprawiedliwość nad wszystkie wynosząc wyprawy,
Która mu miała wznowić jego dawne sławy,
Które przez złe fortele utracił; za co mu
Dymitr pańskim umysłem jął dziękować w domu
325 IEgoż własnym, samego siebie ofiarując,
I nagrodę wszelaką jemu obiecując,
Gdyby go Bóg przywrócił do jego dziedziny,
Tudzież i pod moc podbił rozliczne krainy,
Ociec kędy swą bytność znaczną odprawował,
330 Tamże własnym ziemicom jak pan rozkazywał,

I kędy wcale leży ojcowska korona,
I zkąd bywa poddanym dawana obrona.

Wyrzekł jako to skoro z Iwana zrodzony,
Zaczął zamysły stroić w Wiśniowcu splodzony,
335 IEśliby sam miał zacząć Marsowe ochoty,
Czyby komu polecić zwierzone klejnoty.
Ledwie co począł myśleć, aliż w pamięć sobie
Wbił, że to może zlecić przeważnej osobie,
Której krwi dosięgnął ślubem; ztamtąd zaraz swoje
340 Jął kierować i z carem w ojcowskie pokoje
Iasne konie, gdzie zwykle synowskie posługi
Oddał, które winien dać na czas laty długi,
Elizeum bo to tak świetne pokazało,
Gdy mu za przyjaciela sławną córę dało
345 Gwiazdecznej familiej; tam zaraz te rzeczy,
Które miał przed oczyma i na dobrej pieczy,
Opowiedział przed ojcem, jego dosięgając
Rady, także mu sławę w oczy przekładając,

Którą miał, kiedyby ojczyznę przywrócił
350 Wydartą dziedzicowi i Moskwę ukrócił.
Na co mąż wielki w radzie rozmyśl jął stosować,
I wszystkie rzeczy przyszłe mądrze upatrować.

lednak przyjął go wdzięcznie aż do czasu tego,
Póki by był nie dosięgnął rozrządu pewnego.
355 A w tym się pan waleczny dobrze namysłiwszy,
Tudzież z rycerstwem polskim znacznie naradziwszy,
Za syna go swojego przyjął i ojcowską
Twarz zawždy pokazował, a on też synowską
Iemu chęć ofiarował, i ztądże zarazem
360 Jęli o bitej Moskwie myśleć oba razem,
Aby niedługo zdrada Borysowa trwała,
I owszem by co rychlej swą zapłatę brała
Senatorską potęgą. A w tym od polskiego
Króla list przyniesiono, aby moskiewskiego
365 Męża stawił przed sobą; tam zaraz (królewską
Uważywszy u siebie wołą) senatorską
Osobę panu stawił, z którym wespół dziedzie
Przyjechał zimnych krajów Dymitr Iwanowie.
Lustrował się przed królem, gdzie przypadki swoje
370 Wznawiając, łzami polał królewskie pokoje,
Iadocyunny żal w sercu smutnociechym tając,
A swoje urodzenie i ból rozważając.
Na co król pilnie patrząc, jał takiego słowa
Szerzyć głos: ważna-li co będzie moja mowa,
375 Słuchaj mało, nie trwoż się, wszysceśmy jednemu
Szczyćściu będąc podlegli, tudzież i błędnemu
Kłopotowi, mamy znieść wszelakie niewczasy
I pędzić ich trwałością za Hereyńskie lasy;
IEdnego nie ukazesz, któryby swe lata
380 Bez farb szczęścia miał trawić u czujnego świata.
Godny-li? więc szwankuje? mocny-li, słabiejc;
Czerstwyy-li? siłę traci; zdrowyy? i ten mdleje.
Owo snadź, krótce mówiąc, każdemu zła szkoła
Fortuny niefortunnej zamarszczuje czoła,
385 I Kreza majątnego mieni w ubogiego
Irusa, a Pazaita sielą potężnego,
Iako wosk topi nogą złego Taburlana,
Będąc mu stopniem na koń, padszy na kolana.
Nie masz się tedy o co tak barzo frasować
390 I daremnym kłopotem smutną głowę psować;
Nie pierwsisimy my tacy i nie pierwej złego
Znacznie szczęścia kosztujem; prawda-é jest, że z swego
Yakoś nie miło zstąpić; w tymże położony

I ja też trwam kłopotcie, od stryja wzgardzony.
395 Czas jednak to zapłaci, że swoje nagrody
Weźmim za wszystko niewczas i za płatne szkody.
Hojny jest Bóg w nagrodzie, i kto się opiece
Jego leci i świętej kto podpadnie ręce,

Hojnie go ubogaci i jego roboty
400 W odpocznienie obróci, pędząc przez kłopoty.
Onemuż tedy zlećcie wszystko swe staranie,
W nim mocnie pokładajcie, jak w Panu, ufanie,
Serce mu ofiarując, ślubu im nie zdradzi,
I owszem wasze myśli na skutek wprowadzi,
405 Pociechę wszelką knując. A my też co możemy,
Do tych waszych zamysłów znacznie dopomożem,
Obrawszy męża w rozum i sprawy biegłego,
A w Marsowych ochotach przeważnie dzielnego,
Damy pomoc na zdrady. W tym się narodziwszy
410 Król z swymi sekretarzmi, dobrze namyśliwszy,
Aby jak podpomogli pana Moskiewskiego,
Wynalazszy mu męża baczeniem znacznego.
Rada na tym stanęła, aby z Kończyc Wielkich
Pojechał Jerzy Mniszech; ten fortelów wszelkich
415 I niezgód niech potęgi wszelakie ukróci,
A możne panowanie moskiewskie przywróci.

Wyprawiwszy go znacznie; w tym go król do siebie
Wolać kazał i rzekł mu: przez tego, co w niebie
420 Jest jednorządczą zawsze, czynicie to dla niego,
Prowadźcie do ojczyzny dziedzica własnego.
Ledwie co wyrzekł, na co jął ważnego słowa
Głos wszczynać obyczajnie, jako mądra głowa:
Królu, panie nasz znaczny, wielkie-ś na mię włożył
Brzemię i ciężkim jarzmem me ramię obłożył.
425 Jest innych w Polsce dosyć, którzy te ciężary
Na swe ramiona znacznie włożą nie bez miary.

Kogo sława miłuje i gdzie zakochała
Krwawa Marsa nauka, tudzież zbudowała
Na kim swoje pałace, temu te klejnoty
430 Zleć Wasza Królewska Mość. Aczei wszelkie cnoty
Iasno górę wzbijają, więc i me zabawy,
Na enocie się gruntując nieśmiertelnej sławy,

ASz pod niebem sięgają, więc i te ochoty
Dźwignąłbym, lecz wiem dobrze, iż tej roboty

435 Namoże się ich wiele. Mamy Zamoyskiego,
Bieglego w rycerski czyn, więc i Żółkiewskiego,
Obu polskich hetmanów; tymby Moskiewskiego
Pana zlecić, coby go do domu własnego
Wprowadzili. A wszakże aby woli twojej
440 Dosyć się zawždy stało, żeś to pracy mojej
Oddzielił, nie odmawiam i staranie swoje
W tym zasadzę wszelakie, bym szablą pokoje
Groźnej Moskwy nawiedził. A to gdy wymówił,
Do Sambora natychmiast swoje wygotował
445 Rącze konie wymierzyć, zkądby dzielne sprawy
Sporządzić mógł i znaczne rycerskie wyprawy
Opatrzyć dobrze mocą. W tym gdy przyciągnęli
Na miejsce dóbr koronnych, tamże dosięgnęli
Dwóch osób złych moskiewskich, które za zmyślane
450 Sługi się oddawali, na to naprawione,
Aby zdradą pożyli cara Moskiewskiego
Będąc posłani z dworu Odoną złośnego.

Na co długo czuwali, aże upatrzyli
Czas jeden, w który wszyscy dobrej myśli byli.
455 Ięli o tym zamyślać, jakby swe fortele
Wszczęli nad zdrowiem carskiem, a w tym jeden śmieie
Zaczął mówić do zdrajce towarzysza swego,
Na tąż pracę z nim zradnie wysłanego:
Osiodlaj idź bachmaty, miej ich pogotowiu,
460 Bo tu będzie wnetucki po Dmitrowym zdroju.
W tym ten poszedł po konie, a ów zaś w pokoje
Wkradł się carskie, mając nóż, chcąc wszezać krwawe boje.
Szukał ów koni długo cieniem; w tym na błonie
Przyszedł z świecą, co jeden gdy ujrzzał na bronie
465 Konie uzdą ztrwogane, mniemał by ich kradli
Złodzieje i bojąc się, aby nie podpadli
Iezdni jakowej szkodzie, dał znać, a w tym gonią
Zdrajcę pacholikowie z gołoostrą bronią.
Jął uciekać; ale go jednak dogonili;
470 Szukając zdrady przyczyn, katem mu grozili.

Zląkł się potym nieborak, jął mylić rzeczami,

A oni mu z dębiny grozić manelami
I Eli jeszcze tym więcej; a on, jeśli psować
Myślicie ciało (wyrzekł) i batem probować,
475 Macie bez próby wszystko: Jestem tu posłany,
Żebym Dymitrowam krwią zlał Samborskie ściany;
I Est tu jeszcze i drugi, który na pokoju
Czeka, chcąc pokosztować w noc krwawego boju.

Co skoro usłyszeli, jeśli swemi biegi
480 Wskok przyspieszać, a w kątach zasadzili szpiegi,
ZE by się do ucieczki nie brał; w tym wpadają
Na pałace książęcia i zbójce szukają,
Rączo który jał zbierać z pokojów swe nogi,
Lecz mu chybko zabiegli od zaczętej drogi.
485 Na ten czas był u ojca Dmityr, gdy się tak działo,
A w tym się w zamku wszczęło rozruchu nie mało:
I edni gwałtu wołali, drudzy uciekali,
Drudzy z swoich pokojów z bronią wypadali.
CH wtykali drudzy wiatry, drudzy zaś pytali,
490 Coby było? i przyczyn rozruchów szukali,
O czym mało ich pewną rozprawę dawali.
Wszyscy się (jak w obmęcie) w złych zgiełkach miesza-
li. W tym onych przywiedziono, którzy krwawe łupy
Chcieli wszczynać, ci stali jako wryte słupy.
495 Słoweczka namniejszego nie chcąc ni do kogo
Przemówić. Jeden goły nóż miał, do straszego
Krwawomordu sposobny, a drugi zaszytą
Truciznę w pasie nosił, jadem nieużytą.
I uż było o północy, w tym ich prowadzono
500 Do więzienia, kędy ich dobrze opatrzono.

Rano gdy zaś Cyntią z obłoków spędziło
A swe białawe konie na górę wpędziło,
Obrót niebieski snując światłem napelniony
A płomieniem Febowym zewsząd ogarniony,
505 Z więzienia ich po jednym wywodzić kazano,
A w tym skutecznej prawdy od nich dochodzono.
A oni toż, co wczora w nocy, powtarzali,
Że zdradami wszelkiemi carowi czuwali
Na gardło, nie chcąc żywić więcej niewinnego
510 Dymitry; powiedzieli, że gminu takiego
Siła jest, który na to z Borysa obrany,

A do Polski na ujmę Dymitra posłany.
Kazano potym płacić one ich roboty
I katu grzbiety podać za takie ochoty.
515 Ięli prosić, by byli mieczowi podani,
Co car dla nich uczynił, zwiedziony prośbami.

Rząd potym więtszy mieli koło Carewica,
A w tym myśleć zaczęli, jakoby dziedzica
520 Odprowadzić do Moskwy. Tu już nie z mej siely
Jakowe tam rycerstwo i wyprawy były.
Sam by tu Homerus potrzebien (ten Troje
Walki pisał przeważnie), ażby muzy moje
Twardą skałę rozbiły, tamże pokazały,
Rachunek ludzi znacznych, mnie do rąk podały:
Opisałbym rycerstwa dzielności i sprawy;
Podam jednak mym piórem krwią nabyte sławy.
Wyprawa taka była. Naprzód za hetmana
Obrano Wojewodę, walecznego pana.
Straż dano Nieborskiemu, ten mając przy sobie
530 Parę set Pietioreców, wiódł ich w pierwszej złobie.
Ku więszemu porządku trzech mężów obrano
Pułkowniki; tym wszystko rycerstwo podano.
Ieden był, co wprzód chodził pułkownik Zulicki
Środek miał Gogoliński, a koniec Dworzycyki.

535 Już to tak sporządziwszy, naprzód straż puścili,
Za tymi Zulickiego rotmistrze spieszyli,
A naprzód Mikuliński z swymi kozakami,
Których było do dwuset; wtym z Petiorecami
Rząd nadchodził Kruszynin, takąż liczbę mając;
540 Za tymi szedł Biliński, w tejże nie mieszkając
Ozdobie ludu, których półtorasta było;
Tych Ramult naśladował, lecz go tam pozbyło
Smiercią złą towarzystwo, Bogu zostawiło
W Lubacu bezdusznego i ziemi zleciło:
545 Łupy po nim zostały, które między sobą
Rozchwyciło żołnierstwo, jak pod taką doba,
A lud, sto Petioreców, był Domaraćkiemu
W ręce dany, w rycerskich przeskokach bieglemu.
Ważny po nim szedł Szczuka, mając sto zbrojnego
550 Usarza i trzydzieści hetmana samego;
Sypał się tak pierwszy pułk rządą opatrzony

Sprawą, ośmią set czelaka dobrze sporządzony,
Który był w serce dobry, chociaż mały siłą,
Jednak zawsze pamiętał na ojczyznę miłą,
Iej cześć wszelką stosując w krainie postronnej,
Zażywając w tym sztuki Marsowej ogromnej.

Bacznie za tymi drugi pułkownik nadchodził
Stanisław Gogoliński, który tak swych wodził:
Iana Czanowickiego wprzód puścił z kozaki,
560 A tych siedmdziesiąt było; za tymi z półhaki
Ajducy nadchodzili, sto ich Gumowskiego
Było i tamże zaraz drugie Kornickiego,
Ładunki i kulami dobrze osadzonych;
Za tymi Petiorcow wiódł sto sporządzonych
565 Ostrskiego starosty brat Ratomski nazwany;
W tym usarz następował, jak murowne ściany:
IEden był Sanockiego starosty, a tego
Sto pięćdziesiąt koni, ten dał Kielcewskiego
Za porucznika, a ten tamże w krwawym boju
570 Ustąpił i dosięgnął w niebiesiech pokoju;
IEchał i drugi usarz a ten Moskiewskiego
Dziedzica był,
Rumiana tych chorągiew, orzeł w złotym polu
Czarny, skrzydły lotnemi, popędliw do bolu
575 Szarokrwawej Belony, a tam rotmistrzował
Łochowski nad parą set i w boju przodkował,
Którego sto piechoty znacznie pilnowało
Hetmańskiej i z armatą, a za nim ślak brało,
Ianiccki ją uwodził; za tym następował
580 Jan Fredro stem usarzów, ten drogę torował
Uzbrojonej piechocie Jana Zaporskiego,
Tych sto było; starosty tamże Sanockiego
Drugie następowało; za temi z kozaki
Półtorastą nadchodził Sיעiński z sajdaki.
585 Ozdoba taka była w pułku przeważnego
Stanisława z Gogolin w rycerskich biegłego
Rzeczach; znaczny pułk jego ku większej ozdobie
Zamykał czternaście set celnych ludzi w sobie;
Szedł zaś po tych trzeci pułk bitny Dworeyckiego,
590 Gdzie rej wiódł stem kozaków szereg walecznego
Kamieńskiego; zatym zaś nadchodził z swoimi

Makowiecki, taż liczbą Petiorey enemi,
Iezdźców się tych trzymali dwieście Dworzyckiego
Petiorey; rotmistrza tym dał Wierzbickiego.

- 595 **Oszańskiego** kozacy za tymi chodzili,
A ci żadnej za sobą roty nie wodzili.
Był tym ostateczny pułk porządkiem sprawiony,
A czterą set człowieka znacznie opatrzony.
Dobrą otuchę mając w swej sile i mocy,
600 Ciągnęli tak Lachowie do krain z północy,
Odprawując z kopją na koniu swe tańce,
A głębokie po polach wymierzając szzańce,
Rowy długoszerokie chróstem namiatując,
A swoje bitne konie przez nie przeprawując,
605 Sniegi zaspowodniście końskimi kopyty
Torowali, siekli lód mrozem nieużyty,
Który w tamtecznych krajach nawięcej panuje,
A przez lato gorące namniej nie szwankuje.
Iednak chociaż ten niewczas złe moskiewskie miały
610 Granice, a przecie ich polskie dosięgaly
- Konie; na tych polacy w ciężkie się poeily
Mrozy, przez krew dostając i przez znojne sily
Ojczyzny Dymitrowej, która szwankowała
Przez złe zdrady Borysa i swój gwałt cierpiała,
615 Nie mając komuby swe krzywdy powiedziała,
I od kogo w tym zdrowej rady sięgnąć miała:
Do samego tylko snać Boga swe modły
Ściągała, w czym jej z nieba dał ratunk niepodly,
Iż jej pana przywrócił, który pielgrzymował
620 I chleba z różnych pieców, nie jak pan, kosztował;
Nakoniec na to przyszedł, że ojczyste dachy
Oglądał i w nich usiadł, pędząc przez złe strachy.
Święta mu w niebie ręka to wszystko sprawiła,
Że go w ojczysty pokój znacznie wprowadziła,
625 Krusząc złe serea ludzkie, którzy z dobrej woli
Oddali mu majątność i samych się k woli
Iego nigdy nie znając, nad to własne pany
Powiązawszy przysłali, ich krwią mażąc ściany,
- I k temu pomoc dali przeciw caru swemu,
630 Opiece się oddając panu nieznanemu.

Wielką dobroć Chrystusa i wielkie swe dary
Rozgłosił po ziemicach, które przez czas stary
Słynąc będą i pewnie, póki staje świata,
Nie zejda z uszu ludzkich tak szczęśliwe lata,
635 Iżc Pan wiódł na państwo cara moskiewskiego,
Mając przy sobie lachów orszaku małego.
Ten naprzód w kraj Siewierski przyszedł, gdzie mu chęci
Pokazali mieszkańcy, godnie snąc pamięci.
Krzywdy tylko dziedzica własnego słuchali,
640 A w tym mu Morowisko pierwszy zamek dali,
IEziora kędy błotne miejscami panują,
A lekkopłynny strumień w kolo zamku snują.
Jechali ztamtąd dalej, gdzie mało mieszkając,
Czernichowa dostali; tam czerń przysięgając

645 Samaż dała poddaństwo, swoje wojewody
Związawszy, wiozła panu nie bez krwawej szkody.
IEdnak car im nie wierząc, Jana Zaporskiego
Zostawił wojewodą szlacheica polskiego.
W tym szli pod Nowogródek, kędy komonnego
650 Strzelca tysiąc zastali na wybór celnego.
IEchać tam na kontrakty kazał Buczyńskiemu
Car, a z nim dla języka z tamtych państw jednemu
Rzecz, aby im przelożył w oczach sprawiedliwą
Jechał, lecz tym powadził moskwę popędliwą.
655 Skoro czerń z Buczyńskiego kontrakt usłyszała,
Zaraz jakby włość oddać z zamkiem zamysłała,
Którą jak prędko Bosman zrozumiał, do swego
Ludu jął mówić (a ten był Borysa zlego
IEmu na pomoc przysłał): Jeśli wiarę swemu
660 Panu chcecie zachować, monarsze możnemu,
Jednemu umysłowi trzeba się stosować
I jednej w krwawym boju sztuki pokosztować:

Zimne serca opuścić, a do gorącego
Chwycić się i uderzyć o Dmitra wskrzesłego.
665 IEst temu lat niemalo, jako leżał w grobie,
A teraz znowu przyszedł ku pierwszej ozdobie
Miasto się zbuntowało; chce pod jego włości
I siebie poddać samych, tudzież nasze kości;
IEśliż się wam to tak zda, uchodząc nagłemu
670 Złemu, podać ich pierwej ogniewi górnemu.

Rzecz nieźle swą zporządza. Na co zezwoliło
Owo wszystko lotrostwo i miasto spaliło.
Zapału kto dóbr swoich chciał potężnie bronić,
Nie mógł się przed postrzałem zdradliwym uchronić,
675 Aże pierwej ducha dał. Tamże rozgniewany
Car Dymitr począł wołać na rycerskie pany:
Dzieci, komu dziś pachnie znaczna polska sława,
Niech się pokaże jego do szturm wyprawa.
Czego wszyscy polacy słusznie się zbronili,
680 Bo podobne przystępy do murów nie byli;
A on jął ich sromocić: Nie takiej-em sobie
Obiecował pomocy po was; też ozdobie

I sławie cześć dajecie. Na co rozrzewnieni
Lachowie jęli mówić: chcesz by poginieni

685 Hypecy byli Sarmatae? Zginą. W tym krzyknęli:
Do szturm kto ochotny! i tak się cisnęli
Okolo murów, dziury wartując wybitej,
Gdzie jej należeć nie mogąc, znowu nieużytej
Szukali w odwrót drogi. A w tym na nich z góry
690 Miotali tramy wielkie, wspiąwszy się na mury,
Porażali nie mały gmin ludu polskiego,
Że nie mogli dosięgnąć odwrotu chypkiego;
Oślizły były wały deszczem pokropione,
A na śniegu zmiękczałem mrozem umocnione;
695 Dał tam nie jeden gardło od kul artowanych,
Siła ich zbyło nóg, rąk drzewy utraconych.
A w tym z miasta Putywła dani przywicziono,
Prosząc, by miasta rząd wziął, kędy powiązano
Rządnych ludzi wojewód, a tych powiązała
700 Sporna czerń i carowi Dmitrowi posłała.

Iechał potym jeden z sług carowych odbierać
Zamku z miastem, te kazał opatrzenie zawierać.
W tym drugi zamek Kromy z włościami swoimi
Podał się dobrowolnie; ten był bagnistemi
705 IEziorami opatrzon; zatym Rylsk swe wały
Dał, więc Orzeł, Siewsko, Kursk i innych niemały
Rząd państwa Moskiewskiego Dymitrowej ręce
Zlecili się i jego potężnej opiece,
Swe przedsięwzięcie znaczne przysięgą wznawiając,

- 710 A wojewody możne więzieniu dawając,
Którym osobną łaskę Dymitr pokazał,
 A pod życzliwe skrzydło miłości przyjmował;
 IEdnak ich pod strażą miał, by nie szwankowali
 Na wielkim miłosierdziu, które z cara znali.
715 Już się też jęło przykrzyć lachom, że leżeli
 Tak długo pod tym zamkiem i zimna cierpieli.
- Zamek też jął zamyślać, jakby przyść do tego,
 Ażeby mógł przejednać dziedzica własnego,
 IEmu poddaństwo dając. Zatym wybornego
720 Do czterdziestu tysięcy ludu z północnego
 Miasta przyszło na odsiecz: serca im przybyło,
 Które było od strachu już prawie zginęło.
 I Eli się tamci zatym przez jedną przeprawiać
 Rzekę, gdzie się obozem walcznym zastawiać
- 725 Hytry lud zamyślał; w tym jak skoro naszy
 Zrozumieli takowe nawalne niewczasy,
 Rzucili się do koni (a to snąć sprawował
 Wtorek przed Nowym Latem i walkę budował),
 Usłyszeli ich baluch u onej przeprawy,
730 Tam każdy jął przyspieszać nie bez znacznej sławy;
 Strzelali się napoly: a w tym noc swe cienie
 Rozpuściła chmurami po obłocnej ścienie.
 Zatym naszy przeprawy onej dopuścili,
 A sami się w obozy swoje pokwąpili.
- 735 Iak skoro zaś promienie słoneczne swe koła
 Po świecie rozpędziły, tam rycerska szkoła
 Na krew się gotowała, lecz ten dzień pokoju
 Zamykał w sobie pełno, nie myśląc o boju.
 Skoro zaś czwartek przyszedł, ten nieco gotowych
740 Kazał broni lustrować i krwawych Marsowych
 Kłaść zapaków: tych byli przyczyną wodzowie
 Moskiewscy, bo Mścislawski, będąc pogotowiu,
 Iął położenie miejsca obozu polskiego
 Upatrować; lecz tym nie nie nacieszył swego
745 CHeiwozdradnego serca, bo tam odpędzony
 Nie mógł widzieć obozu. Ten tak był łożony:

CarSKI obóz w prawy bok, przy rzece głębokiej
Desnie, postanowił się na łące szerokiej,

A w lewo była doliń; ta szyją sięgała
750 Taboru, która działa w sobie skryte miała;
Rozszerzyła się wzgórze, w sobie zamykając
Drugie szyje, usadzki w nich moskiewskie tając.
Obóz zasię Odonów położył się w mili
Od polskiego taboru, będąc już w tej chwili
755 W piątek, jak skoro zorza rumianawe konie
Rozpędziła na świetne Empirejskie blonie.

Ięli mężni polacy radzić między sobą,
Jakby się z Moskwą zetrzeć tak małą ozdoba.

Kontraktami wojować carska zamyślała
760 Rada, na coby namniej polska zezwalała,
Aby snąć w tych kontraktach do szwanku jakiego
Nie przyszedł ladajako lud gminu małego.
Był ten spór między nimi, lecz iż się oddali
Raz carowi w posługi, i w tym go słuchali,
765 A on natychmiast kazał prowadzić jednego
Chorągwiom Siecińskiego i Domarackiego.
Ruszyli się, aż wojsko w pół drogi potkali,
A w tym obronną ręką do swych się udali.
Dali znać do obozu, że nieprzyjaciele
770 Do taboru się biorą swoim ludem śmieje.
Ięli na trwogi trąbić, w tym bitne piechoty
W placu stanęli zaraz, póki by się roty
Nie wyprawili w pole, zatym harcownika
Wypuścili na harce, a w tym kommonnika
775 Stanowić jęli w polu; pozad jego działa
Sporządzili burzące, przez ten droga trwała,
Któraby była swoich nie szwankowała,
A harcem przywiedzionych nieznośnie psowała;
Ieli się trwożyć zewsząd, zatym bez wszej sprawy
780 Dworzycki wypadł swemi, chcąc nabywać sławy;
Jęła ich Moskwa mieszać, co gdy Gogoliński
(Stojąc przy swoich w placu), mąż w boju rycerski,

Zoczył, jeszcze co większa z pułku Zulickiego
Obaczył potrwożoną rotę Bilińskiego,
785 IEchał natychmiast do nich i począł im mówić:
Takąż to chwałę męstwa chcecie tu gotować?
Malo jej nabędziecie; dajcie radzie mojej

Miejsce, jeżeli chcecie dobrej sławie swojej
I Eden obrząd zostawić; nazad swoje konie
790 Nawróćcie, a swój obóz nawiedźcie w obronie.

Co radzi uczynili, w dwa się rozdzielili
Rzędy; osobno strzeley, zaś z drzewcami byli
Osobno; więc gdy z drzewcy tyły podawali,
A w tym strzelcowie moskwę znacznie odstrzelali,
795 Rąco jak zasię strzeley końmi uchodzili,
To Petiorcy drzewca w nie włożyć godzili.
Karliwa moskwa sztuką tą zwiedziona była,
I tak polaków rota w obóz swój wpłynęła.
Skoro tych mężnie uwiódł, szedł do Zulickiego,
800 Ukazując mu jeszcze w polu Bilińskiego,
Którego chcąc zawrócić Zulicki, sam z nimi
Został, potym przyjechał i znowu z drugimi
Iechał bez żadnej sprawy (acz ci to czynili
Z serca, ale tym samym wojsko potrwożyli);
805 **CH**ciwy zatym Dworzycki wypadł znowu w pole,
Czyniąc wielkie bezprawie w tym rycerskiej szkole.

I już z południa było, jak się tak mieszałi,
Wątpliwego zwycięstwa z obu stron czekali.

CHynał się potym wieczór, a w tym Dworzyckiego
810 Nagle przybiegł pachołek do pułku carskiego,
O pomoc znaczną prosząc, na którego słowa
Nie słuchając, co każe przelożona głowa,
Rzucily się chorągwie pierwsza Ratowskiego,
Druga Tyskiewiczowa, trzecia Odnowskiego:
815 Sama tylko carowa chorągiew została,
A z tą się Sanockiego starosty związała.
Kozacy też tam byli, lecz ci pilnowali
Swoich kotarch, a krwawy łup upatrowali.
Iuż była moc moskieska dumną górę wzięła,
820 Kiedy wojsko sarmatów w pole rozgromiła,
CHciwie się do obozów jęła przybliżować;
A w tym mąż Gogoliński strzelbę wyrzycetować

Kazał z wolej hetmańskiej, z której wymierzono
I tak płocze przepiórki jastrzębam strwożono.
825 Na ten rozgrom Sanocki starosta napadał,

- A w prawy bok do moskwy nieznacznie się wkrađał,
lakby ich sztuką pożyć i w one doliny
Wparł potęgą nierówną zle moskiewskie syny.
A tam w onych dolinach za nimi gonitwy
830 Odprawował dość mężnie: lecz mało tej bitwy
Żywotem nie przyplacił, bo goniąc jednego
Zdrajcę, drugi z kopją do niego samego
Iął się pilno szaićcować, czego gdy serdeczny
Rusinowski postrzegał, swój pałasz waleczny
835 Okrył w jego ramionach, a potem go z konia
Zewłókl: sprawowała się gdy taka pogonia.
Wyjechał potem hetman bitwę upatrować
I błędne wojsko w boje krwawe zaprawować.
- I zoczył na usadce zle nieprzyjaciele,
840 Mniemając, aby swoi skoczył do nich śmieie.
- Iął ich gromić że w kąciech swe boje sprawują
I że nieprzyjaciela szablą nie kosztują.
Na co mu odpowiadać cheieli swą armatą,
Co widząc Hodoreski być z pańską utratą,
845 Nieodwłócznie nań krzyknął: uchodź, zdrada, panie!
W czym miejsce u hetmana miało to wołanie
I jał odwroty czynić; w tym strzelbę puszczoneo,
Lecz się tego despektu nad nimi zemszczono.
CHetman kazał piechocie ku nim następować,
850 A z góry strzelać, zkađ gdy nie mogli ich psować.
- Hutko się do nich sprawą w dolinę spuścili,
A do ręcznej armaty znacznie się rzucili;
Odsiekali ich rządnie, lecz gdy ich nawarli
W ką, do jednego prawie szablami wytarli.
855 Sprawiwszy te roboty, znowu w prawą stronę
Ruszyli się, przynosząc Mniszkchowi obronę,
Po trupach który koniem potężnym harcował,
Bo już był mocą Pańską złą moskwę zwojował.
Odwiódszy ich w złą doliń, kędy się skupili
860 W ciasne kąty i zdrowia własnego pozbyli.
Dzień też jał się już składać, a noc gotowała
Zaprzągnąć w rydwan kruki i gwiazdy snowała,
A w tym zlekka polacy srogie Marsa zdroje
Opuscili i ztarli z czół swych krwawe znoje.

865 Rano zaś miłosierdzie Polska pokazała
Krnąbrnej Moskwie, ciała ich ziemi oddawała,
Obyczaj krześcijański wznawiając w ogromnej
Krainie: tam złe zdrowie z dzierzawy postronnej
Wymierzyło hetmana i jechać kazalo
870 Do Polski, za którym się wojsko zbuntowało.

Hojne tam płacze były, kiedy walecznego
Zbywał car dobrodzieja i ojca swojego,
Opiekę którego znał i jego obronie
Dał się, a już od niego nawrócił swe konie,
875 Samego zostawując bez ludu polskiego,
Tylko snać przy nim było kozactwa płocheo
Podła liczba, z którymi pojechał do państwa
Komarzyckiej dzierzawy, gdzie swoje poddaństwa
Oddali mu już byli przedtym; tam na zlego
880 Borysa napadali wojsko, gdzie krwawego
Dosiągali pokoju i bitwę im dano,
A nie jednego z carskich na on świat posłano,
Albowiem Zaporowców tam zła sprawa była,
I nie męstwo: czym ich snać zła moskwa pożyła.
885 Ruszyli się ledwo co, do boju, w tym dali
Tył i marnie swojego zdrowia postradali.

Potym musiał ustąpić car do potężnego
Putywła, z kąd wskok posłał do ojca swojego,
Aby mu pomoc dawał, w czym nic nie mieszkając
890 Zbierał lud waleczny pan, tam go przesyłając.
Nowina potym przyszła, że swoje nagrody
Wziął zły Borys, za swój czyn i nieznośne szkody,

Iż gdy nawiększej szukał cherchelami rady
I gdy chciał zażyć przeciw dziedzicowi zdrady,

895 Dal gardło, bo gdy posła od króla Duńskiego
Słuchał, dochodząc znacznej porady od niego,
Zatym spadł z majestatu, krew mu się puściła
Z uszu, z ust, z nozdrza, z oczu i lat mu ucięła.
IEla potym moskiewska rada o tym radzić,
900 Jakby Dmitra dziedzica na ojczyznę wsadzić.
Dano znać Dymitrowi, iż już żywota

- Postradał zdrajca Borys i w piekle kłopotu
Zażywa bez przestanku; w tym czerń powiązała
Żonę, syna i córkę, a dać zamyślała
905 luż carowi Dmitrowi, ale żywcem ręki
 Nie dosiagli powinnej. Macé bojąc się męki
 Carskiej, z różnej trucizny trunki naprawiła,
 A do syna własnego kubek go wypila,
- Prosząc, aby przez zdrowie wypił wuja swego,
910 Jeśliż się w nim kocha z serca uprzejmego;
 A on; będąc zwiedziony swojej matki słowy,
 Pil przez zdrowie carowe do rodzonej głowy.
 Natychmiast począł truchleć, a matka zemdlala;
 Co gdy postrzegła dziewczka, trunku pić nie chciała,
915 Samym jednak zapachem jej zmocnione były
 Członki ciałem subtelne i panieńskie siły.
 Tego skoro postrzegła moskwa, trzeźwieć jęła
 Strutyeh, lecz tam żadnego z trupów nie wskrzesiła.
 Woda potym polali córkę i jej złemu
920 Zabiegli, przywrócili ku zdrowiu pierwszemu.
- Wojsko potym moskiewskie znacznie się strwożyło,
 Którego sto tysięcy i siedmdziesiąt było.
 SZukać jęli o sobie rady, jakby ściana
 Moskiewska nie gorzała, że gniewali pana:
925 Y naleźli ten środek, w jedno się zjecha'li,
 A gardła pod opiekę Dmitrowę podali.
 Tam ich przyjął jak baczny, chęć im pokazując,
 A swoje urąganie znacznie oplakując,
 Które cierpiał, gdy z swego dobra był wygnany,
930 A od swychże poddanych na gardle szukany.
 Jęli go potym prosić, by im przejrzzał winy,
 Przyjmując ich jak ociec za swe własne syny,
 CHojne w tym miłosierdzie, jak swoim poddanym,
 Pokazując, był zawsze miłościwym panem.
- 935 Mową ich uwiedziony car Dmitr po koronę
 Jechał, dając znać w sprawach potrzebnych obronę
 Osierociałej włości; kędy przyjachawszy,
 A o swej żywej matce tam się dowiedziawszy
 Słusznych wieści, że z czerńcy żywot swój prowadzi
940 Na lodowatym morzu, Bogu cześć gromadzi,

- Która rodzeniem swoim z domu Nagich była,
A z Janem Bazylidem swe lata trawiła:
IEchać car po nią kazal, tamże nie mieszkając
Jechali i już blisko wzd z nią przyjeżdżając,
945 Wyjechał przeciwko niej syn i tam swe nogi
Wprawiał, pieszo idąc k niej pół mile zlej drogi.
Szli za nim wespół słudzy, tamże w onej drodze
Rękę dał rodzicielce i jął płakać srodze,
Która go jęła cieszyć; tamże dojeżdżając
950 Moskwy, szedł znowu pieszo, wozu się trzymając,
IEchała na którym mać, gdy już dosięgnęli
Zamku, z karety matkę carową zsadzili,
Jęli z dział bić na przejmy, weseląc się z tego,
Iże już dostapili dziedzica własnego.
- 955 Monarcha w tym moskiewski do cerkwie przeważnej
Poszedł, już dosięgając korony poważnej.
Okolo niego osób znacznych się bawiło,
Którego między sobą kształtnie prowadziło,
Niosąc przed nim miecz, berło i koronę złotą.
960 Tam go wiódł patryarcha pod rękę, z ochotą,
A przyszedzszy na miejsce, na stolcu posadził
I to wszystko sprawował, co w nim sam Bóg zrzędził.
Rzecz naprzód dość poważną do duchownych stanów
Uczynił, drugą wszeczynał do moskiewskich panów,
965 CHojnym jak jest Bóg w darach i jako w słusności
Wkłada się, tudzież kocha i w sprawiedliwości.
IEst jasny przykład tego w terażniejszej sprawie,
Jak był car zdradą szczypan na ojczystej sławie.
Jednak do swego przyszedł, nam niosąc obronę,
970 A to gdy wyrzekł, sięgnął po carską koronę.
- Potym ją znacznie włożył Dmitrowi na skronie
I rzekł: bądź pańską siłą groźnym cudzej stronie,
Opiekę nam przynosząc, a w tym zaśpiewali
Popi z obrzędy swemi, panowie padali
975 Do nóg carowi swemu, państwa mu winszując
Długiego i samych się wiecznie ofiarując.
Lecz on o ty upady nie dbał i swoje
Ście jął zaraz torować w stoliczne pokoje.
Gdy już we wrota wchodził, w tym w trąby krzykniono,
980 A z dział z kilku burzących razem uderzono.

Łoskot się po mieście stał z tryumfem zmieszany,
A płacz wespół z radością pełnił w Moskwie ściany,
Iż Bóg swe miłosierdzie pokazał nad nimi
I opatrzył ich włości darami możnemi.
985 Cześć któremu niech będzie ustawnie dawana
I jego chwała wszędzie wieki powtarzana,
Hwycić że się dał pióru portu pociesznego,
A przywiódł go do kresu zdawna czekanego.

POSEŁ
M O S K I E W S K I

PRZEZ
IANA ZABCZYCA
PISANY.

LOGOGRIPIH AUTOROW

Głowę mam Zenonową, szyję Aaroná,
Piersi Biántesowe, nogi CICeroná.

W Krákwie,
W Drukárni Mikoláii Szárffenbergerá, Roku Páñ-
skiego, 1605.

Do Jego Mości Pana P Stanisława
z Wielkich Kończyc Mniszchka, Sanockiego etc.
Starosty. Mojego zawsze Mciwego Pana.

Jan Zabczyc.

Ponawiam Posła piórem, który Polskie kraje
Nawiedził, opuszczając ciemne w Moskwi gaje,
Wjeżdża, ale nie szablę niezgody przynosi,
Lecz oliwne gałązki, znak przymierza wnosi:
Szczyrą chęć ofiaruje; jest przyjęt z ochotą
Od ciebie i od ojca: więc i tą robotą
Nie pogardzaj; klejnotów, którebym darował,
Nie mam, ani z Pers złota, cobym ofiarował;
Nie mam z Turek walecznych konia przepysznego,
10 Ani z Wenet subtylnych noszenia drogiego:
Ja to daję, co snąć mam u siebie znacznego,
Przyjmi z łaską odemnie sługi powolnego.

POSEŁ MOSKIEWSKI.

Wjeżdżaj Pośle szczęśliwie do kraju polskiego,
Przynoś dobrą nowinę od pana swojego,
Masz czas wjazdu: otwarte czekają cię brony,
Które teraz przyjmują ludzi z cudzej strony.
5 Czeką cię mąż waleczny w Kończycach zrodzony,
Czeką cię syn przeważny, od tegoż splodzony.
Czeką cię i Maryna, twemu naznaczona
Panu; przyjeżdżaj—rychło będzie poślubiona.
Wysłał przeciw tobie król Zygmunt dworzany,
10 Wysłał wojewoda niepoślednie pany.
Wjeżdżaj z dobrą ochotą, wznów szczęsne pokoje,
Które były strwogane przez zdraдлиwe boje.
Trafisz prawie na gody: już Krakowe błonie
Przyjmuje z wielką chęcią tve waleczne konie.
15 Zsiadaj chętni z bachmata, już z strzemia nogi
Wystaw, wehodzi z dobrą myślą w senatorskie progi.
Sprawuj rzeczy pocieszne, słuchać ich będziemy,
I snać ich w skryte kąty serdeczne wznowiemy.
Będiesz, wierz mi, wdzięczny gość, bo co winczowali
20 Panu twemu, to radzi, że skutkiem doznali.
Dzień ten pamięci damy, w który niezmarszczoną
Twarz stawisz, prosić będziesz, o córkę złoconą
Cnotami cnego Mniszechka: dzień pełen wesela
Dzień i dziewiąty Grudnia, w który przyjaciela
25 Jednasz laty wiecznego panu potężnemu,
Niosąc takie poselstwo Mniszechkowi możnemu.
Cny w Polsce senatorze! Car Dmitr Iwanowicz,
Wielki w Moskwi gospodar, kazał ci to wznović,
Że Bóg swe miłosierdzie nad nim pokazuje,
30 Wsadził go już na państwo, gdzie już rozkazuje,
Jak pan swoim poddanym: posłał nas do ciebie,
Oddając się w twej łasce już samego siebie,
Pamiętając onę nić, którąś go z zlej trwogi

Labiryntu Borysa wywiódł: i stał srogi
35 Ziemicom ruskich krajów; pomniąc złe niewczasy,
Któreś cierpiał dla niego, pędząc precz za lasy
Jego wszystkie kłopoty, pomniąc i na znoje,
Któreś z czoła ocierał, odprawując boje.
Chcąc ci to już wspomnieć i tve płatne szkody
40 Oddać takowąż chęcią swoimi nagrody
I chcąc wiecznemi laty być ci przyjacielem
I tobie z serca chętnym: pragnie by weselem
Krwie twej była wznowiona chęć, jeśliby cnego
Boga w tym przodek miała wola: do świętego
45 Małżeństwa o Marynę prosi, a on tobie
Będzie zawždy powinien, póki kości w grobie
Nie położy. Posyła-ć i swoje klejnoty,
Które jak pan (choć lichy) przyjm z wrodzonej enoty.
Śle-ć jako hetmanowi koń tarantowaty,
50 Na nim rząd ode złota, w kamienie bogaty.
Śle-ć do tego z kamieniami ze złota buławę,
Bo wie, że ty miłujesz wieki biegłą sławę.
Posyła-ć czarę złotą perłami sadzoną,
I różnemi kamieniami kosztownie zdobioną.
55 Posyła-ć łańcuch złoty i trefną robotą
Zegar w kryształe świetny, dwa kobierce złotą
Nicią utkane w Persiech, noże, oprawiony
Jeden w dyament, drugi kamieniami sadzony.
Posyła-ć na tę zimę kozuch marmurkowy,
60 Od tego kołnierz wisi szczero-zawojkowy.
Posyła-ć szłyk takowyż, posyła-ć soboli
Sześć soroków i przednich, z tymi uczyn k woli.
Śle-ć i białozorów trzech z złotemi dzwonekami,
Na nich kaptury świetne sadzone perłami.
65 Posyła-ć współ z kuną sobola żywego:
Przyjmże te upominki od pana mojego,
A sam statecznym sercem chćiej pana miłować
I tę chęć jego w sobie umiej umiarkować.
Wyrzekł: na co pan baczny jął słowa mądrego
70 Wszczynać głos: Chwałmy naprzód Stworzyciela swego,
Że rzecz słuszną wszrobował i dokazał tego,
O czym wiele wątpiło serca zazdrosnego;
Niechże tenże sporządza wszystkie myśli jego,
Aby tak rzeczy swe wiódł, coby pociesznego
75 Końca znacznie sięgały, tego z uprzejmego

Serca mu zawždy życzę; a iż wola jego
Jest, by mu córka moja była poślubiona,
Nie odmawiam, lecz iż jest w Koronie spłodzona,
Korony téż usilnie prosić o nią trzeba,
80 A ona to uczyni, co każe Bóg z nieba.
Na co poseł pozwolił i dnia czternastego
Wjeżdżał w zamek z poselstwem Zygmunta trzeciego,
Kędy w swym majestacie siedział, koło niego
Siedli senatorowie rozumu wielkiego;
85 Tamże sprawiał poselstwo. Królu lechów, panie,
Wwiodło mię tu w ten pokój carskie rozkazanie,
Który jest inowłajcą państwa Moskiewskiego;
Proszę chciej dziś posłuchać poselstwa od niego,
Pomniąc na to, żeście go w Polsce szanowali
90 I w jego utrapieniu znacznie pomagali.
Chcąc te chęci nagrodzić, w tym się deklaruje,
Że wam jest szczyrym bratem i broń ofiaruje
Na każdego tyrana, któryby Koronie
Sprzeciwiał się i Bogu, i waszej obronie
95 Co takiego ujmował; już zarówno z wami
Chce nań pociągnąć, natrzeć swemi potęgami.
To też w oczy przekłada, że święte krainy
Za swoje pany znają bisurmańskie syny,
A toż jeśliby wasza rada w to wejźrzała
100 I krzywdę chrześcijaństwa znaczną obejźrzała,
A zamysł swój do tego słuszny nasadziła,
Tedyby się do tegoż wola przysadziła
Potężnego monarchy, cara Moskiewskiego,
Żeby sadił na ten bój ludu nieco swego,
105 I dla krzywdy Chrystusa własne swoje zdrowie
Zawždy na każdym placu kłaść chce pogotowie.
Prosi wprzód o przymierze, w którym opływali
Przodkowie cara Dmitra, które z waszych znali,
A żeby czerstwsze było, chce z polskimi pany
110 Zmieszać krwią ślubem zjętą swoje carskie stany.
Upodobał car wielki wziąć sobie za żonę
Córę Jerzego Mniszechka: tego znał obronę,
Kiedy państwa dosiadał, tudzież jego chęci
Chce ponowić, wieku dać, zlecić to pamięci.
115 To gdy skończył, list podał z ukłony niskimi,
Czekał rozprawy, czołem bijąc przed wszystkimi.
A w tym list rozwinięto. Słusznej sprawy z niego

Dochodząc i petyta cara Moskiewskiego,
Zkąd słuszną rzecz objąwszy pan kanclerz Litewski
120 Jął rozprawę ponawiać. Gospodar Moskiewski,
Iż słusznej rzeczy żąda, nie będzie zbraniana,
Tylko wprzód prośba jego będzie uważana.
Tę jednak Królewska Mość chęć pragnie równemi
Oddziaływać chęciami, że pogranicznemi
125 Ucieszył go sprawami, że już panowanie
Osiągnął i nawiedził własne budowanie,
Z czego niech chwalon będzie Bóg, że potężnego
Zdeptał nieprzyjaciela, dziedzica własnego
Wprowadził na stolicę. Rzekł to; w tym stateczny
130 Poseł dał upominki, co przesłał waleczny
Car Dymitr Iwanowicz: naprzód pierścień złoty,
Potym łuk w sachajdaku, kosztowne klejnoty,
Strzałmi osobliwemi dobrze opatrzoney,
A złotem świetnym lubo zewsząd osadzony,
135 Koń nahajski pod siodłem pozor straszego,
Drugi pod perskim dekiem chodu ogromnego,
W tym soboli soroków oddawał dwanaście,
Marmurków ośm siercistych, a rysiów trzynaście.
Skoro to dał, syn posła dawał konia swego
140 Pod dekiem aksamitnym dosyć pozor nego.
A to gdy odprawili, posła do gospody
Prowadzili. Nazajutrz był od wojewody
Proszony z wszytką Moskwą, gdzie złe posła zdrowie
Nie stawilo na bankiet; kędy pogotowie
145 Były wszytki potrzeby na to sporządzone
I pańskiemu dostatki dobrze usadzone.
Stawili się do Mniszechka moskiewscy panowie,
Przybyli do tej sprawy i senatorowie,
Zażyli dobrej myśli i jednako głosy
150 Dźwięk wzbijali (winczując) aże pod niebiosy.
W tym dziewczka senatorska w krakowskie wjechała
Mury i twarz poważną ludziom pokazała.
Dzień w tym dwudziesty wtóry już kobierzec złoty
Kazał ślać: nań prowadzić Mniszechkowe klejnoty,
155 Na który następował poseł, pana swego
Miejscem będąc, dosiadał ślubu małżenskigo.
Ten dawał ksiądz kardynał z domu Maciejowski,
Arcybiskup gnieźnieński, a w ten czas krakowski
Biskup; a przy tym akcie był Król swą osobą

160 Wespół i z synem swoim, polaków ozdoba.
Była też i królowa, był legat papieski,
 Byli senatorowie. Po ślubie moskiewski
Poseł dawał klejnoty, już jak swej carowej:
 Obraz dał świętej Trójce wprzód od Fiedorowej
165 Cnej carowej Maryej, potem od własnego
 Pana dawał klejnoty: pierścień—kosztownego
Złota, w którym był kształtnie dyament gładzony.
 Potym zapone—ptaka, w tymże także sadzony
Był dyament z rubiny, i druga zapona
170 Z rubiny, z dyamenty, z perlami robiona.
Te nie małej postawy i wielkości były,
 Że też i małej gruszki w grubość dochodziły.
Potym dawał naczynie, zwierz z skrzydły złotemi
 Sam był kamienny wszytek, Isknał się kosztownemi
175 Kamieñmi opatrzone. Czarke jacyntowã
 Oprawna w złoto, drugã złotem, perły nowã
I drogiemi kamieñmi. Potym pelikana
 Srebrnego, w tym jelenia, na którym Dyanna
Siedziała, potem okręt, z tym srebrnego pawa,
180 Zatym zegar na słoniu, w którym sztuczna sprawa
Zamykała się kunsztów: gdy bił, to trãbili
 Trębacze, w regał grali, a drudzy się bili.
Potym dawał sztukami rozliczne bławaty,
 Wprzód aksamit czerwony wenecki na szaty,
185 Atlas złocisty w brzegach, a jedwab czerwony
 Z białym; atlas dno srebrne, w nim miesiąc, korony
Sute z różnych jedwabiów; atlas na lazurze
 Wszelkich jedwabiów mając, rozwał w złotej sznurze,
Atlas na dnie czerwonym ze złotem robiony,
190 Atlas żółty, dno białe, biały i czerwony
Jedwab srebro ze złotem łączył, niciã rzadki,
 Atlembas potym dawał biały, srebrem gładki,
Aksamitu trzy sztuki, jeden był czerwony
 Gładki, a drugi świetnowzorzysty zielony,
195 Trzeci zaś lazurowy gładki. W tym soboli
 Oddawał trzy soroki, mroźnej zimie k woli,
Nakoniec perły oddał, tych waga nie mała
 Cztery tysiące łutów ośmnaście siãgała.
Były drugie tak wielkie, iże się równały
200 Żołędzi, jeśli jeszcze ich nie przewyższały.
A to gdy się tak działo, w tym wodę niesiono

Na ręce, a muzyce zagrać rozkazano.
Wtym za stoły siadali, poseł miał bok prawy,
Carowa podle niego sięgala tej lawy.
205 Za stołem sam król polski, syn końcu drugiego
Stoła, królowna szwedzka siadła podle niego,
Książdz kardynał przed stołem, a tamże papieski
Legat siedział. Drugi zaś osiadł stół moskiewski
Szereg, przy trzecim zasię cni senatorowie
210 Siedzieli z sobą, pili przez carowe zdrowie.
Wtym obiad odprawiwszy muzyka zagrała,
Zewsząd dobra myśl swoje cienie rozciągała:
Wprzód od króla polskiego wiedziona carowa
W tańce kołem toczone, gdzie służbę gotową
215 Oddał ojeu królowie, w onym ślicznym kole:
Potym i sam, dając cześć dobromyślnej szkole,
Wiódł na plac tymże trybem senatorską córę
Władysław dziedzic polski, gdzie skokiem pozorę
Ponowił wszytkiem miłą, a temu służyli
220 Potentatowie polscy i w tańcu plużyli.
Szczęśliwy wojewodo, żeś takowej chwile
Doczekał: już w domu twym król goduje mile
Spół z tobą i z twą córą, którąś za dziedzica
Dziś wydał Białej Rusi. Szczęśliwa ziemica
225 Polska, że przez dom Mnischków tych czasów dosiaga,
W który się córki znacznie car z Moskwy domaga,
Zaprzęgając w taką chęć, która trawić lata
Będzie wieki plynkami, póki staje świata,
Zaprzęgając w przymierze, które przelomione
230 Bydź nie może, dla tego iż już spojone
Krwia polskich senatorów. Raduj się, Korono,
Boć już Iwanowica Dmitra przyłączono,
Z którym równo pociągniesz na tyrana swego,
Depeząc mężnie podkową zdradne dumy jego.
235 Wesel się, Jerzy Mnischku, że już twoje dzieci
Będą czasy bieglemi podane pamięci.
Raduj się i ty, matko, ciesz się i Tarłowa,
Babo Maryny, w waszym jest domu carowa.
Ciesz się, bracie starosto, w Kończycach spłodzony,
240 Bo już klejnot twój, siostra, jest dziś poślubiony
Monarsze i wielkiemu, któremuś pokoje
Szablą ostrą budował, zaczynając boje,
Czego-ć nie chciał przepomnieć i z swemi ukłony

Śleć klejnot z dyamentu, z złota uczyniony,
245 A wprzód czarę kosztowną z złota urobioną,
A drogiemi kamieñmi zewsząd osadzoną,
Szablę złotem oprawną, karwasz szabli równy
Oprawą, nóż w kamienie i w złoto kosztowny,
Soboli soroków trzy, przytym białozora
250 Ze złotemi dzwonekami, którego kaptura
Wierzchu sięgały perły. Dał i drugie dary
Matce i babce twojej, które to ofiary
Słusznie was wzbudzić mogą, i Zygmunta brata,
I Mikołaja młodszych w mylnobiegłe lata,
255 I Franciszka ostatnią pociechę domową.
Słusznie dziś pokazować macie chęć gotową
Tym, którzy wam służyć chcą, aby wespół z wami
Cieszyli się z takich lat chciwemi myślami,
Bo już czas przestać płaczów, czas zetrzeć dumania,
260 Czas poniechać lamentów i smutnego łkania,
Czas zapomnieć koppej i artownej zbroi,
Czas wymierzyć złą trwozę, a koń niech zastoi
Miejsce u swego żłobu, bo już czas pokoju
Nadszedł, wraca się już Mars od krwawego zdroju,
265 A Juno wdzięczne płaszcze przymierza rozciąga
I po polskich krainach przyjaźni dosiága
Dmitrem Iwanowicem, dając mu za żonę
Marynę zacnych Mniszechkow, tę już w swą obronę
Bierze. Ciesz się, Urszulo, już z szwagra swojego,
270 Któraś wprzód szczęściem dana za Wiśniowieckiego.
Raduj się i ty, Anno, w której zakochali
Bogowie i nad wszystkie zawżdy szanowali.
Wesela plódź, Krystyno, którą muzom równą
Uczyniły niebiosy i w szatę kosztowną
Cnoty ubrali kształtnie. Młodsza Eufrozyno,
I ty się ciesz, i wszystka cnych Mniszechkow družyno.
Ciesz się dwór wszytek, zrzucaj myśl złą i surową,
A pokwapij do Moskwy po otuchę nową,
Która cię zdawna czeka, chcąc ci wzniesć nagrody,
280 Za złe mroźne niewczasy i kłopotne szkody.
Kwapże jechać do Dmitra, z którymś zlej trwogi
Zażywał, będąc zdrajcy Borysowi srogi.
Jedź szczęśliw: jada drudzy niezbyt nalegani,
A rozlicznem sposobem w szereg poczytani,
285 Którzy chcą już porzucić sierść barañczuchową,

A kwapią się do Moskwy po szubę rysiową,
Lecz w niej chodzić nie będą, bo w zbroi starego
Kozucha z nim nie darli: tudzież i nowego
Nie dosięgną marmorka i sobola mkłego,
290 Tylko ci, którzy z Dmitrem zezuli mrozu złego.
Wsiadaj z dobrą nadzieją, bo car, uzbrojony
Twą chęcią dawną, czeka na to ustalony,
Aby-ć chęć chęcią oddał i twojej koronie,
Chcąc jej bydź zawždy szczerem, ku wszelkiej obronie.
295 Co lustruje, gdy Karlu odpowiedź gotuje
W ten sposób, iż Bóg krzywdy żadnej nie szanuje
I tych karze, którzy ją zdradą pomnażają,
A w cudzych kącich zmyślne państwo rozciągają.
Dla tegoż cię przestrzegam, abyś Polsce więcej
300 Nie zadziaływał, cudzą ojczyznę co prędeej
Przywrócił, bo gdzie tego nie oddasz po woli,
Krótce-ć się opowiadam, dasz ją po niewoli;
Bo wszelka krzywda króla Zygmunta trzeciego
Boli mię w każdym palcu, jak brata własnego.
305 Bóg mi na cię wspomóże, ten który me gromi
Nieprzyjaciele zradne i ciebie uskromi.
A tak cię upominam, wróc ją, byś snadź swego
Czasu nie miał mię gościem u ludu mojego.
Takowe odpowiedzi chce dać Car surowe
310 Karolowi do Inflant, tam wojsko gotowe
Za nim wysłać zamyśla, a wprzód ich do króla
Wysła, gdzie Zygmunta przystąpi-li wola,
Pośle ją: nie przystąpi, to mieszkać w pokoju
Miłym będzie z Maryną, nie myśląc o boju.
315 Swoję jednak życzliwość lachom pokazuje,
A to dla tego czyni, iż ich miłuje.
Byle tylko umieli oni w te szczerości
Wglądać i oddziaływać takie uczynności,
Szcześliwemi by byli. O polaku zacny,
320 Chciej odczynić tę łaskę; patrz, jak Mniszechek baczny
Usługuje; cześć kupi w pogranicznej stronie
I ręką, i ludzkością ojczystej Koronie
Chęć gotowi. Wyjeżdża Poseł od polskiego
Króla, on go nie puszcza bez daru znacznego.
325 Daje złotogłów, telet, atłasy, bławaty
I inne materye kosztowne na szaty,
Daje łańcuch ze złota, daje rostruchany,

A tym samym niewoli ene moskiewskie pany.
Daje z nim syn kosztowne służbę i kielichy,
330 Czary srebrne, złocisty rostruchan nie lichy.
Daje tudzież swe dary cnej carowej matka,
Daje z nią upominki i Tarłowa babka;
Proszą, aby za wdzięczne były przyjmowane,
A imię Iechów w Moskwie nie zapominane.
335 W tym Posel konie w drogę zaprzęgać gotuje,
Alić goniec od cara swe wjazdy toruje
Do Krakowa, do Posła, aby nieco swego
Umniejszył snac wyjazdu, a w tym u polskiego
Króla był na weselu, a znaczne klejnoty
340 Oddawał w upominkach moskiewskiej roboty.
Co uczynił z rozkazu Pana Moskiewskiego
I dał kosztowne rzeczy: kanak z świecącego
Złotą i czarę z tegoż i innych dość wiele
Oddał, i tam godował przez wszystko wesele.
345 Jak skoro zaś odprawił swe zacne gody,
Do całowania ręki królewskiej pogody
Szukał, którą gdy znalazł, wziął list do możnego
Cara, chwycił się drogi gościńca starego.

POBUDKA BOGINNA.

Wierszem Kameny miłym zaśpiewajcie,
Sławna biesiadę mądrze wysławiajcie,
Dając cześć dzisiaj domowi zacnemu,
Caru możnemu.
Tento jest bowiem, który cnót dzielnością
Przechodzi wielu w rzeczach potocznością;
Tego wy sławcie, dzisiaj mile głosy
Aż pod niebiosy.
Tento jest który sprawami zacnymi
10 Słynie krajami i pogranicznymi,
Który jest znaczny i między tureczyny
Nie bez przyczyny.
Sokrates w radzie, cny Achilles w boju,
Temu wy dzisiaj winczujcie w pokoju,
15 Którego Pallas w wielkiej Focydowskiej
Górze ojcowskiej

- Schowała z młodu, mądrości nadała,
W wodzie Kastalskiej częstokroć kąpała,
Karmiąc go mile potrawy smaczniemi
20 Febusowemi.
Tego boginie dziwnie miłowali,
Nad wszystkie inne zawsze szanowali
Dary wielkimi jego ozdobili,
Ubogacili.
25 Jowisz nawyższy, urody wdzięcznością
Nadarzył męża, w każdej rzetelnością
Przechodząc sprawie zacnych ludzi wiele,
Mogę rzec śmieiele.
Mars męstwo nadał serca nie błahego,
30 Do rycerskich spraw zawsze sposobnego,
Dla tego wszystkie on ma swoje rzeczy
Na dobrej pieczy.
Apollo mądrość dał przedniejszą cnotę,
Tej on dostawał przez sławną robotę,
35 Nawiedzał często wspaniałe katerwy
Zacnej Minerwy.
Temu wy dzisiaj słusznie deferujcie,
Temu jak panu mile usługujcie,
Temu oddajcie posługi wszelakie,
40 Zawsze jednakie.
Z pól skronie jego zieleń Parnazyjskich
Natrzyjcie wonią z granic Alcydyjskich,
Na jego głowę wieniec laurowy
Kładźcie gotowy.
45 W kosztówświetnącą szatę ubierajcie,
Zacnego męża kształtnie ozdabiajcie,
Łańcuch na szyję z złota uczyniony
Dajcie z ukłony.
Pierścień z ochotą wzajem z świecącego
50 Złota na palce kładźcie arabskiego,
W którym dyament będzie osadzony,
Kształtnie gładzony.
Znaczny Jowiszów niech kochanek będzie
Po wszystkiej Rusi i Europie wszędzie,
55 Niechaj rozkoszy znają Febusowe,
Srogie Marsowe.
Niechaj kochania znają Kastylijskich
Muz, które żyją w górach Parnazyjskich,

Które go mile tamże uchowały,
60 Pod moc podały
Zacnej Wenerze, żeby myśli jego
Dała kochanie, z fraucymeru swego,
Z którymby przeżył Nestorowe lata,
Zacny u świata.
65 Długo szukając, ażeby równego
Znać przyjaciela mogła skutecznego,
Któryby sławą caru Moskiewskiemu,
Panu możnemu,
Był równy zawsze i któryby w cnocie
70 Hojnie opływał, jak w arabskim złocie,
Poczęła w tym dom Mniszechków, który w radzie
Jest nie na zdradzie.
Że z domu tego wdzięczną pannę wzięła,
Która cnotami daleko słynęła,
Którą bogowie na wszystkim uczcili,
Ubogącili.
Zacnej Junonie uczynili równą
I w szatę cnoty ubrali kosztowną,
Krasą, urodą, przewdzięczną postawą
80 I zącą sławą.
Adrasta króla przechodzi Argią
I w darskość rzeczy przesławną Lukretią,
Jowisza córka z Febem wespół równa,
Cynta ozdobna
85 Nie ma nic przed nią, ani w obyczajach
Onę celuje, bowiem jej dodaje
Juno wszystkiego z pokolenia cnego
Jowiszowego.
Niechże oboje dni szczęśliwe mają,
90 A rękę Pańską nad sobą niech znają
We wszem łaskawą, która wszem panuje
I roskazuje.

HYMENAËUS

Najaśniejszego Monarchy
Dymitra Iwanowica, z łaski
Bożej Wielkiego Cara Moskiewskiego,
Wołodimirskiego, Rezańskiego, Nowogrodzkiego, etc. etc.
Wielkiego Hospodara Jugurskiego, Lapskiego
Obdorskiego, etc. etc. Cara Kazańskiego,
Astrahańskiego, Sibirskiego,
Inowłajce i Dziedzica
Ruskiego

i

Najasnieszey Paniej
Jej Mości Paniej Marynie,
Carowej Moskiewskiej etc. etc. Jaśnie
Wielmożnego Pana P. Jerzego Mniszka z Wielkich
Kończyc, Wojewody Sędomierskiego,
Lwowskiego, Samborskiego,
Medeńskiego, etc.
Starosty
Córki.

Przez Jana Jurkowskiego wydany.

H Y M E N A E U S .

Pódź na gody wesole, Lechu Słowianinie,
Wzywa cię Dymitr zacny: Już cię niech ominie
Smutek zbyt frasowity, już padły obłoki
Z północy a dni piękne świat jasnoszeroki
5 Roziąga z twym zamysłem; takich w żadnym czasie
 Nie znał twój wiek ściśniony w twardej jakiejś prasie.
Dziś od zimnych tryonów ciepłe wiatry wieją,
A wiosną się twe kraje roskoszną odzieją,
Dziś już morze lodowe wonne kwiatki rodzi,
10 Z których wienice weselny dać twym skroniom godzi.
Pódź na gody cudowne, twój cię Samson prosi,
A plastr miodu i z gadką ucieszoną przynosi.
Niosę-ć, mówi, ochotnie tę słodkość z moenego,
A pokarm smakowity z pożerającego,
15 To-ć wyłoży roztropnie, że on lwa rozrywa,
 Z którego ust okrutnych miód słodki wypływa.
A lwem był krwawożerczym Borys zdrajca srogi,
Ten rozdarty z innymi wydał przysmak drogi;
Lud zaś on swemu niebu we wszystkim podobny,
20 Słodkość niesie w braterstwie i w zgodzie nadobnej.
Pódź na gody szczęśliwe, Fortuna, wesole,
Odmianę swą przywodząc w naznaczone koło
Obwieszczać dziwnym kształtem spraw swych zamysł różny,
Jak go Bóg z przyrodzeniem nie kładzie w rząd próżny,
25 A jako zwykły gospodarz, chcąc kończyć robotę
 Zaczętą barzo rano, naprzód swą ochotę
Do ognia chutnie skłania i w popiele grzebie:
Tak, mówi, dziś uczynił on Gospodarz w niebie,
Chcąc nanosić z czeladzią pagórek z północy,
30 Któregoby ramiona południowej mocy
Nie zniosły, wnet swą ręką iskrę zatajoną
Roznieca z podziwieniem, w światłość niezmierną,

Objaśniając Dymitra, wnet Moskwę z Polaki
Jednoczy a nieznacznie w cudowne swe znaki.
35 Już obiema spragnionym płynie dziś źródł wspaniale
Z ośli czeluści, z kąd w nieb upalenie gaśnie.
Już i boska winnica zakwita w ich ziemi,
Pijcież wino niebieskie, bądźcie wesolemi.
Już i sława opiewa, która więc z opieki
40 Nieśmiertelnej swej enoty nie puszcza na wieki;
Bije w trąby krzykliwe, stąpając po ziemi,
A głowę równo kryjąc z obłoki górnemi,
Pociesza krześciany w nowinie przyjemnej,
A strach między pogany rzuca nierozjemny.
45 Drugi, mówi, Eneasz, drugi wnuk Wenery,
Dymitr w Moskwie policzon między bohaterzy,
Powstając w dziwnym szczęściu i w enocie pobożnej,
Już tryumf w boskiem zdaniu rozszerza wielmożny.
Tego Juno, jak zwykła trapić męża wielkie,
50 Nurzała w srogim gniewie, puściwszy nań wszelkie
Trudne niebezpieczeństwa i smutne ciężkości,
Naprzód mówiąc tak harda w swej zapaleczywości:
Izali ja przestanę różnić te wyroki,
Które snadź moją władzę w Azyej szeroki
Skrócić mają z bogactwy: zaś kto będzie taki,
Co zjednoczy miłością Moskwę i z Polaki?
Gdyż ich Mars srogo zwadził, pomnię Polock, Uła,
Starodub, Psków, Orsza, jak ich wiele zżuła.
I ziem siła pobranych gwałtowną zbyt mocą,
60 Zaś się Lechom z mą wzdardą wzięte państwa wróca?
Oto dziedzic jest młody, snadź pomnożycielem
Będzie zgody, snadź Lechom ma być przyjacielem.
To mówiąc, wszystkie jędze z ich jadem zwabiła,
A serce opiekuna niemi zaraziła,
65 Który wnet jak Polifem ludożerny wstaje,
Chcąc już wydrzeć moskiewskie dziedzicowi kraje,
Już już go chce roztrącić swoim mieczem własnym,
Już go każe rozdrapać harpijom straszny:
A Wenus, która zwykła pilno tego chronić,
70 By świat nie stał pustkami, a jej cześć jest bronić
Wszędzie ludzkich narodów, z kąd wielmi goduje,
Gdy po ojcu syn własny na państwo wstępuje,
Wyrwała go z rąk srogich, zmyśliwszy twarz jego,
I postać na szlak śmierci stawiła inszego;

- 75 Już go i mgłą odziała, by go nie poznano,
Bądź w drodze niebezpiecznej w tym nie zatrzymano;
Dała mu sznur rozumny, by tak z Labiryntu
Wyszedł, a do polskiego trafiał z nim Koryntu,
Gdzie mu i miłość wszystkich zjednać obiecała,
80 Tylko by w nim wzajemna chęć też wiecznie trwała,
By zgodzie nierozjemnej sadził mocne nity,
Gdy go stawiają ojczyźnie w sile znamienity.
Zjednam ci, mówi, łaskę króla szczęśliwego,
Wszystkiej rady koronnej i rycerstwa jego;
85 Gmin cię wszytek ulubi a polska kraina
Uczi się i uważy, jak milego syna.
Naprzód cię przed innemi, Wiśniowieckie księżę
Objaśni i twój smutek frasowny rozwiąże.
Zaczym przyjdiesz do Mniszka, enego wojewody;
90 Ten ciebie i wszytek świat nabawi ochłody,
A jego córkę śliczną, wszech bogiń kochanie,
Dać w małżeństwo, na tych słów niezapominanie.
Ten cię klejnot objaśni, ten szczęście rozmnoży
I twe nieprzyjacioly wszystkie dziwnie strwoży.
95 Tak mówiąc, piękna Wenus bieży pod obłoki,
A on myśląc te pilnie wykonać wyróki,
Wpadł na drogę zbyt trudną, gdzie Juno z kłopoty,
Niewczasy, niedostatki i przykre roboty
Rozciągała złośliwa, by one zamysły
100 Do celu szczęśliwego nigdy z nim nie przyszły.
Ale gdzież enocie grodzić? wszędy ta przechodzi;
Czegóż praca nie może? w cóż chęć nie ugodzi?
Idzie z sercem statecznym i z umysłem śmiałym,
Rzecz wszystkim niepodobną przedsięwzięciem stałym
105 Wykonywa, jak drugi Herkules wielmożny,
Jak Ulisses wymowny, a wszędy ostrożny,
W wielkich niebezpieczeństwach cnotę poleruje,
Im więcej znosi, tym też większą chwałę czuje.
Idzie chętnie do Lechów, nigdy niezwalczonych,
110 Gdzie doznawa obietnic przedtym objaśnionych,
Dziwuje się postępkom i ich dzielnej sprawie,
Ich wolności, ich enocie, jak go wnet łaskawie
Przyjmują w swą opiekę, a w jego połowie
Sadzić chcą majątności, gardło i swe zdrowie.
115 A nie dziw, bo mu Wenus wdzięczności dodała,
Przyjemność w oczach jego zacząć rozżarzyła,

Widząc serca skłonnego do polaków chęci,
Które pisał w dyament dla wiecznej pamięci,
Że też dla nich swe zdrowie ważyć będzie śmieie,
120 Zkądkolwiek harde pozna ich nieprzyjaciele,
Że szwedy wiarołomne potężnie ukróci,
A polakom ich włości chętnie przywróci,
Że tatarów drapieżnych stłumi groźne ordy,
Którzy w polskiej krainie srogie czynią mordy.
125 A zatym wojewoda, w rozsądku dzielniejszy
I już między polaki w szczęściu naprzedniejszy,
Tak rzec zaczął do niego poważnemi słowy:
Synu mój, nie troszcz więcej frasunkiem swej głowy;
Wiesz, kto krzywdy nie lubi, jest Bóg w niebie żywy,
130 Ten twój stróż i obrońca w rzeczy sprawiedliwy,
Ten ztraća z majestatu okrutne tyrany,
A jak chce, tak też sadza świata wszystkie stany,
Za którego powodem twa mnie zguba wodzi,
Kędykolwiek twój zamysł słusznie bieżać godzi;
135 Masz dom mój, moje włości, masz i mnie szczyrego,
Nic się z tobą nie dzielę, już mnie miej wszystkiego,
Córkę i tę bierz za małżonkę sobie,
Chcesz-li dom swój z nią przywieść ku pięknej ozdobie.
Jedno rzekł, a cny Dymitr cnotliwą miłością
140 Zjęty, dzięki oddawa z przedziwną radością.
O! sam dziś litując się nieszczęścia srogięgo,
Ratujesz mię w przygodach już wyniszczonego,
Sklaniając rękę ku mnie w zgubie ostatecznej,
Podajesz się już dla mnie na wir niebezpieczny.
145 Za takie uczynności słuszne oddać dzięki
Nie moja możność, aleć będą te na wieki,
Wielmożny wojewodo, wszystkie czynić lata,
Póki tu stanie Polsce z Moskwą tego świata.
Jaki cię czas szczęśliwy wychował ludzkiego
150 I jak szczęśni polacy na wieki z dzielnego
Postępuku słynąć będą. Już póki Tryony
Zimne w sprawie północne poprowadzą strony,
I póki wóz swą drogą toczy niebo jaśnie,
Cześć, chwała, imię twoje nigdy nie zagaśnie,
155 Gdziekolwiek się obróć. A ty, panno zacna,
Podnieś oczy przyjazne, tymi złość opaczna
Okrutnego Borysa będzie uśmierzona,
Temi siła poradna we mnie już zmocniona.

- Ozdoło naślizniejsza słowiańskiej krajny,
160 Życz już światu wszystkim wesolej nowiny.
Kwitnij już swej ojczyźnie ku radości wiecznej,
Chciej wznowić krześcianom owoc użyteczny,
Już mojem przyjacielem bądź, Bóg w twojej duszy.
To mówiąc swej nadziejej zewsząd dobrze tuszy.
165 Już mu wszyscy swe chęci jaśnie pokazują,
Już go skarbem nadwyczają obfitem ratują:
Już go i lud rycerski szykowaną rotą
Otacza, już prowadzi z radością, ochotą,
Na granicach; już wszędy miasta, zamki bierze,
170 Już się mu lud poddaje, czcząc go w dziwnej mierze.
A Borys w nagłej trwodze zprędką nadbieżany,
Porwał się jako niedźwiedź przy dzieciach naszczwany,
Mruczając, wnet się okrutnie na ogary sroży,
Postrzelony za łowcy przez knieje, przez łoży
175 Skacze, łamiąc gałęzie, żrze się, ranę drapiąc,
Biega wkoło objazdu, strasznie na śmierć sapiąc:
Tak on tyran, gdy w zdradzie rady już niestaje,
Już grozi, już i prosi, strasząc polskie kraje;
Wszędy posły rozsyła, już szwedom moc złota
180 Rozrzuca, by w tym polska starta była enota.
Ale Bóg, stróżem będąc wszelkiej niewinności,
Sprawił serce moskiewskie do sprawiedliwości,
Gotując dziwne szczęście północnym mieszkańcom.
Przyjęli już Dymitra, strach wszystkim pohańcom,
185 A Borysa złość morzy, własna dusi zdrada,
Który kopał drugiemu, sam w ten dół już wpada.
Zatym Dymitr już męstwo polskie wysławiając,
Posła zacie wyprawia, wdzięczność objaśniając
Dobrodziejstw pokazanych, za które dziękuje
190 I w każdej się potrzebie Polsce ofiaruje.
Potym ojca swojego, gdyż już ojcem zowie
Mniszka z Wielkiej Kończyce, nawiedza też zdrowie
Przez posła i już wdzięczność uczynności jego
Dzięką swą objaśniając, śle moc daru swego,
195 Prosząc wielmi o klejnot znacznie obiecany,
A nad wszelkie stworzenie więcej ukochany:
Prosi o eną Marynę sobie poślubioną,
A w enoty jako niebo w gwiazdy ozdobioną,
Którą nimfy zrodziły, Pallas wychowała,
200 A fortuna swe szczęście przed wszystkimi dała.

A dzielny wojewoda obietnicę swoją
Wypełnia znakomicie, wiodąc na pokoje
Posła wielmisławnego, który ślub stateczny
Oddał w Pańskiej osobie, ku ozdobie wiecznej.
205 Gdy tak sława opiewa pod niebem wysoko,
Jej głos szerzy się wszędy po świecie szeroko,
A bogowie wysoce z tych się nowin cieszą,
Z boginiami a spólnie z wincowaniem spieszą.
Już i Jowisz Junonę, srodze zagniewaną,
210 Zwabił na to wesele pięknie ublaganą.
Jedzie na złotym wozie mężnemi orłami
A ona się tam skłania z pięknymi pawami.
Muzy tam długowieczne pegazem się wiozą,
Oddając kunszty swoje, pieśni wdzięczne mnożą.
215 Apollo też z Dyaną łabędziów poganiam,
Lutnią swoją przysparza rozkosznego grania,
A Mars konno z Belloną tryumfy opiewa,
I Moskwę, i Polaka w jeden płaszcz odziewa.
Wulkan i Feronia chęci swe objawia
220 I rozkoszne przyjaźni w sercu szczyrym wznawia
Inachus; śliczne nimfy Hymen tam prowadzą,
Satyrowie z faunami przy nim swą cześć sadzą,
A Wenus z Kupidynem pędzi gołębiami,
Tryumfując, że padł los z jej obietnicami,
Już im niesie z Amatu wieniec ziół rozlicznych,
I mnóstwo z Cypru swego upominków ślicznych.
Już ziemscy i niebiescy wszyscy się radują,
Dymitrowi zacnemu w jeden głos wincują:
Niechaj się już carowi ludu moskiewskiego
230 Otworzą dziś pałace Olimpu jasnego;
Wesołe dni prowadząc z zamysłem porządnym,
Niech go szczęście posadzi w kole już porządnym;
Niech ukroci pogańskiej hardości w swej grozie;
Niech go tryumf posadzi w szczyro złotym wozie,
235 A w małżeństwie zaczętem lata nieskończone
Niech przeżyje w młodości, znając odnowione
W synach swoje jagody. Szczęść go, wieczny Boże,
W pociechach wszystkimianych, rządź sam jego łożo.
Także pannie wincują w przyjaznym weselu,
240 Mówiąc, cara wielkiego, miły przyjacielu,
Jedyna nimfo polska, bogini słowiańska,
I klejnocie sarmacki, sławo krześcijańska,

Żyj w pociechach ojczystych, ochłodo dobroci,
Ozdobo domu swego, póki się nie wróci
245 Cyntya od zachodu z przedwieczną jasnością
Na północy, a na wschód z boską wielmożnością.
Szcześnieśliwa rodzicielka, szczęśliwe dni były,
Które cię w postać boską ślicznie obłożyły,
Twe różane jagody i kwitnące lata
250 Owoce drogi niech niosą w zamysł wszęgo świata,
A Mniszkowi zacnemu zgodliwemi głosy
Winczują Elizyjskiej na ziemi rozkoszy.
Jedź w szczęśliwą godzinę, polski senatorze,
Do Dymitra z swą córką, czeka cię w swym dworze.
255 Już dziś z tobą radośnie wszytek świat goduje,
A ścieżki-ć pobożności w północy toruje
W twój zamysł sławorodny, zkaąd polska Korona
W tryumfalnej ozdobie będzie ucieszona.
Czego mnodzy nie zmoęli, tyś sam jeden sprawił:
260 Bóg enocie twojej szczęścił, Bóg cię błogosławił.
Zgasły stare kroniki, nowe dzieje sadzą
Wieczność twojej pamięci, umrzeć ci nie dadzą.
Pij słodką ambrozyę napój nieśmiertelny,
Żyj szczęśliwie w wieczny czas, bohaterze dzielny,
265 Żyj w sławie z swoim domem, a kwitni już jaśnie,
Póki słońce z promieniem na niebie nie zgaśnie.
O jak Moskwie rzecz piękna, i jak Polsce miła
Mieszkać w szczyrej jedności, zacnym da Bóg siła
Z szczęściem dóbr nieprzebranych: Jego przeżegnaniu
270 Co zamysła, to dojdą na ziemi w swym zdaniu.

K O N I E C.

W Krákwie,
Drukowano u W. Kobylińskiego,
Roku Páńskiego 1605.

PIESNI

Ná Fest ućieszny wielkim dwie-
má narodom,

POLSKIEMU Y MO- SKIEWSKIEMU.

Przemożnego Monárchy Dimitra Iwano-
wica Cárá Moskiewskiego, Wielkicy Ruśi,
Tatárskich Państw y wiele Królestw eté. eté.
Páná y Dźiedzicá.

I Naiąśnieyszey Jey Cárskiej M. z Wielkich Kończyc Mni-
szkowny, Woiewodzanki Sędomierskiej.

Przez X. Stanisława Grochowskiego
uczynione.

Od Páná sie to stáło: á iest dziwno w oczách
nászych. *Psal. 117.*

W Krak. u Wdowy Jákubá Sybeneychera.
Roku Páńskiego, 1606.

Najjaśniejszej Jej Carskiej M.

MARYNIE

z Wielkich Kończyc Mniszkównie, Wielkiej Moskiewskiej
Carowej, etc. etc.

Pokoju od Boga i błogosławieństwa życzy
X. Stanisław Grochowski.

Bóg zawsze zwykł oko mieć na serca pobożne,
I na wstawienie swoich ma sposoby różne:
Ozdobo ojczyzny twej i światło Korony,
Wielowładna Carowa pod siedmią Tryony!
Ty, co się z tobą dzieje, byś uważać chciała,
Rzadka z białej pleci taką łaskę z nieba znała.
Patrz, coś jest, i gdzie jedziesz, jesteś wprawdzie córą
Wojewody, wielkiego w Polsce senatora,
Lecz tym stopniem zacności, na który wstępujesz,
10 Wszystkie twojego stanu panienki celujesz.
Opatrzność pewnie Pańska wszystko to sprawiła,
Ta cię dziś tak wysokim miejscem uraczyła.
Temu nie tylko Polska, ale się dziwuje
Świat wszytek, i dziwując z nami się raduje.
15 Tej radości społecznej jakiegokolwiek znamię,
Muzy, bym ci oświadczył, włożyły to na mię.
Racz przyjąć, co być mogło, nimfo urodziwa,
Błogosławieństwo Pańskie niech z tobą przebywa.

P I E Ś Ń I.

Lutni, ochłodo ludzi utrapionych,
Uciecho myśli i rymów uczonych,
Zaczynaj zaraz, co dziś sława głosi,
Kogo wynosi.

To dziś po wszystkim świecie sława szerzy,
Że z Wielkich Kończyc polak Mniszek Jerzy,
W moskiewskie państwa, jako Bóg uradził,
Cara wprowadził,
Który zasiadłszy przodków swych stolicę,
10 Bierze w małżeństwo za oblubienicę
Marynę, córę tegoż wojewody,
W swe pyszne grody.
Szczęśliwa córo narodu polskiego,
Pójdiesz przy boku rodzica milego,
15 Tam gdzie przed tobą z laskiej krwi nie była,
Ledwie myśliła.
Tam ciebie czeka majestat złocony,
Czeka car teskliw bez ciebie swej żony,
Któremu, nie wiem, równego-li miała
20 Moskwa, jak wstała.

P I E Ś Ń II.

Io! tryumfie, polacy śpiewajcie,
Io! tryumfie, Moskwa zaczynajcie,
Opatrzność boża nad wami obfita,
Kto ją rozczyta.
Siadł na państwie swym mąż serca wielkiego,
Car Iwanowic Dymitr, za którego
Moskwa zakwitnie, z Polską pobracona,
Krwia zjednoczona.
Zniknęły miecze, zniknął Mars zębaty,
10 Bóg Dymitrowi nagrodził utraty,
Otarł sam oczy uplakane swemu
Ulubionemu.
Sam zasiadł na sąd k woli skrzywdzonemu,
I dekret wydał przeciw niezbożnemu
15 Jego podstępcy, wzięły jego zdrady
Koniec szkarady.

P I E Ś Ń III.

Febel! z wielkiego Jowisza córami
Jeśliś się kiedy zabawiał pieśniami,
Dziś samowłajcy w Moskwie Dymitrowi,
Śpiewaj carowi.

W domu twym wieczna twej cnoty nagroda,
Będą o tobie brzmieć na wieczne lata

Kroniki świata.

5 Ty nad Ulissa pędzisz przeważnego,
Wszystko po myśli sprawił cara twego,
Za twym powodem i błogosławieństwem
Słynie zwycięstwem.

O tobie brzegi Bosfora hucznego,
10 I na północy morza nieplawnego
Będą słyszały; nie zgładzi czas twego
Imienia enego.

Tam gdzie waleczni hiszpani mieszkają
I ci co strumień tybrowy pijają,
15 Będą powiadać i potomkom swoim
O szczęściu twoim.

Garamantowie, odlegli indowie
Mieszkaniec tyński i sydończykowie,
20 U tych wszęch będziesz w powieści ucziwej
I w sławie żywej.

P I E Ś Ń VI.

Szczęśliwa matko, ciesz się z córki twojej,
Hojnie-ć użyzył Pan Bóg łaski swojej:
Nowe potomstwo, wdzięczne z krwi twej roje
Oglądasz swoje.

Z błogosławieństwa Pańskiego to chodzi,
Na co patrząc, twa starość się odmłodzi;
Takim cię szczęściem z nieba opatrzone,
Cnotliwa żono.

Z twej córy, da Bóg, samowłajcy znaczni
10 Wyńdą królowie w swym urzędzie baczni,
U których droższa będzie swych obrona,
Niżli korona,
Droższa nad skarby sprawiedliwość święta,
Za co ich sława między ludźmi wzięta,
15 Przysmak potomstwu przyda do dzielności,
W każdej trudności.

P I E Ś Ń VII.

Io! tryumfie, przeświećna carowa,
O której teraz między ludźmi mowa,

Po wszystkim świecie, od której dziś twarzy
Wdzięczność się żarzy.

Io! tryumfie, szczęśliwa Mniszkówno,
Wyniosłaś dom twój z oblokami równo,
Wielka Maryno między słowiańskimi
Córy znacznemi.

Io! tryumfie, ciebie z swej łożnice
10 Dawno wygląda, jak oblubienice,
Dymitr car, możny kraju północnego
Rządca wielkiego.

Zaeny monarcha pod Akwilonami,
Którego ludzkość z wielkimi cnotami
15 Sława roznosi z fortuną łaskawą,
Za boską sprawą.

P I E Ś Ń VIII.

Bądź wesół i ty, w kardynalskim stanie
Cny Maciejowski, pierwszy w Polsce panie,
I k woli twej krwi tudzież ojczystemu
Dobru spólnemu.

5 Wielka to radość: idzie krewna twoja
Do spaniałego carskiego pokoja,
Gdzie pewnie swoich będzie mieć na pieczy
I polskie rzeczy.

Boska to sprawa, przeto w podziwieniu
10 Jest w oczach naszych, z kąd jego imieniu
Głos chwały niech brzmi nie zastanowiony,
Na wszystkie strony.

Rozkaż dziś wszystkim bożym służebnikom,
Pannom klasztorным i twym zakonnikom,
15 Niech błogosławią tego festu dniowi,
Z żoną carowi.

W tym poczcie jesteś, kapłanie uczciwy,
I ty Pomaski, któremu chętniwy
Wydarte sobie Dymitr objął mocne
20 Brzegi północne.

P I E S Ń IX.

Io! tryumfie, żołnierzu chętniwy,
Bóg sprawił przez cię niepodobne dziwy,

- Garść cię nie była, jednak niezliczeni
Przez cię zwalczeni.
- 5 Io! tryumfie, zażywaj radości
Mniszku, starosto cny Sanockiej włości,
Któryś w przygodach przy carskiej osobie
Nie tesknął sobie.
- 10 Kto tak bogaty w słowa, kto wypowie,
Z jakąś ty chęcią ważył przy nim zdrowie?
Tyś sam przy drugich nie odstąpił kroku
Od jego boku.

P I E Ś Ń X.

- Io! tryumfie, Korybutowicy,
Książęta znaczne z Wiśniowca dziedzicy,
Wasza się ludzkość wslawiła doznana
Od tego pana.
- Niech też Bóg, co ma pielgrzyny w opiece,
W potrzebach waszych niech wam nie odwlecze
Ratunku swego, ani opatrności
W każdej trudności.
- 10 Niech brzmi radością wasza Ukraina
I ty, Przyłuko, coś od Moskwicina
Dwakroć cne miasto było wywrócone,
Bądź pocieszone.

P I E Ś Ń XI.

- Sławny pod słońcem słowieński narodzie,
Io! tryumfie, raduj się w tej zgodzie,
Granice świata sława twa przenika
I nieba tyka.
- Io! tryumfie, mówcie inflantczycy,
Zakwitnie pokój na waszej granicy,
Osiądną znowu pola spustoszone
Nieprzerodzone.
- 10 Io! tryumfie, i wy chrześcianie,
Co na wschód słońca rządzą, was poganie,
Nadzieja wasza, powstawa car nowy:
Wynoście głowy.

P I E Ś Ń XII.

Lutni złocona, która troski gładzisz,
Dobrą myśl mnożysz, i gdzie chcesz, prowadzisz,
Śpiewaj, żegnając żonę Dymitrową,

Wielką carową.

Bodaj fortunnie na swój wóz wsiadała,
Bodaj fortunnie ojczyznę żegnała:
Niechaj ją łaska Pańska naśladuje,

Gdzie postępuje.

Błogosław, Panie, twojej służebnicy,
10 Daj zgodę z mężem na świetnej stolicy:

Wszak Tobie zawsze, ledwie rozum brała,
Modły dawała.

Mnóż ich w nadziei świętej, przysporz wiary,
Wskrześ sam miłości swojej w sercach dary:

15 Daj sprawnie rządzić lud twój niezliczony
Pod Akwilony.

Zdrowa wyjeżdżaj z ojczyznej krainy,
Od swych przyjaciół, od miłej rodziny,
Okrom tych, którzy tam się stawiają z tobą

20 Swoją osobą.

Z tymi gdy staniesz przed twym ulubionym,
Od życzliwych gwiazd sobie naznaczonym,
Pomni naród swój, a czyn nam chętnego

Cara wielkiego.

25 Ciebie za klejnot swój tam wszyscy mamy,
Za swą ozdobę, a tym cię żegnamy:

O wielowładna wielkich państw carowa,

Jedź a bądź zdrowa.

P I E Ś Ń XIII.

Nie zawsze deszcz z nieba leje,
Podczas się też niebo śmieje,
I nas, jeśli kiedy, ninie
Frasunek niechaj ominie.

5 Czas przyszedł, czas pożądanym,

Dymitr car koronowany,

W Moskwie władzą swą rozciąga,

Fortunę z dzielnością sprzaga.

Przyszły pożądane czasy,
10 Przeszły troski i niewczasy,
Wielka Moskwa, wzruszaj pienia,
Doczekałaś wyzwolenia.
Do ojczyzny, z której wyszedł,
Dymitr car prześwietny przyszedł,
15 Za powodem szczęśliwego
Mnieszka, wojewody cnego.

P I E Ś Ń XIV.

Przez cię przyszła z Moskwą zgoda,
Sędomierski wojewoda,
Ciebie me słowieńskie stróny
Będą sławić na wsze stróny.
Gdyż Bóg zawsze sprawiedliwy
Niepodobne teraz dziwy
Przez cię, Mnieszku Jerzy, sprawił,
A imię twoje rozślawił.
Jeśli greccy Hektorowie,
10 Albo rzymscy Kamillowie
Na wieczny czas już wyjęci
Od znikomej niepamięci:
Ty, z Wielkich Kończyc idący,
Cny Mnieszku, w cnocie gorący,
15 Słysząc masz między przednimi
Bohatyrm i słowieńskimi.
Za którego dzielną sprawą
Poznał szczęścia twarz łaskawą
Dymitr, car niezwyciężony,
20 Pod oziębłymi Tryony.
Ledwoś ruszył wojsko swoje,
Brały skutek prace twoje,
A umysł twój godny ciebie
Potwierdził Bóg samże w niebie.

P I E Ś Ń XV.

Szerokie moskiewskie kraje,
Szczęście wasze nie ustaje,
Dajcież chwałę Bogu swemu
W dobroci nieprzebranemu.

Bo ten wasze krwawe boje
Odmienił w lube pokoje,
Ten wam, jako ociec prawy,
Doznawacie, że laskawy.
10 Ten, czego wam było trzeba,
Dekretem swym zagrzmiął z nieba,
Aby Moskwa dziedzicowi
Służyła carowicowi.
A w tym zaraz nienadany
Borys od Boga skarany,
15 Dusze i państwa postradał;
Nie chciał Bóg, by dalej władał.
Jego myśli przedsięwzięte
Twardym munsztukiem ujęte,
I k temu wieczna sromota
20 Otwarła mu na świat wrota.
Już z niepamiętnego źródłu
Skusiwszy nędznik napoju,
Ustał z gmachów złoconych,
Z dzierzaw mrozem przesadzonych.

P I E Ś Ń XVI.

Zdrów bądź, caru zawołany,
Zdrów bądź na czas nieprzetrwany,
Którego niebieska siła
W niebezpieczeńściach broniła.
Porzuciwszy harde myśli,
Poddani do nóg twych przyszli;
Z przygody się to nie działo,
Jako Bóg chciał, tak się stało.
A co chwalniejsza jest w tobie,
10 Byłeś tam silen i sobie,
Nie puściłeś wódz gniewowi
Przeciw nieprzyjacielowi.
Zdrów bądź, caru niezwalczony,
Na swój własny tron wrócony,
Błogosław cię Bóg z Maryną,
Oblubienicą jedyną.
Rządź, jakoś począł, szczęśliwie,
A rządź lud twój sprawiedliwie,
Pomóż powstać upadłemu,

- 20 Skłoń ucho ukrzywdzonemu.
Za takową, caru, sprawą,
Poznasz tym więcej łaskawą
Rękę Pańskiej Opatrzności
I będziesz sływał z dzielności.
- 25 Życzą tobie muzy moje,
Aby pociech wszytkich zdroje
Po twym państwie rozplywały,
Z pomnożeniem Pańskiej chwały.
-

PIESNI

Ná Fest ućieszny wielkim dwie-
má narodom,

POLSKIEMU Y MOSKIEWSKIEMU.

Przemożnego Monarchy Dymitra
Iwánowicá Cará Moskiewskiego, Wielkiey
Rusi, Tatarskich Państw, y wiele Kro-
lestw, et-cę. et-cę. Páná y
Dziedzicá:

I Naiásnieyszey Jey Cárskiej M. z Wielkich Kończyc
Mniszkowny, Woiewodzanki
Sędomirskiej.

Od Autorá powtore wydáne, z przyczynieniem
niektorych rytmow, do sławy tegoż wiel-
kiego Cara sluzacych.

Od Pana się to stało: á iest dziwno w oczách naszym. *Psal. 117.*

W Krakowie,
W Drukarniey Janá Szeligi, Roku
Páńskiego, 1606.

Посвященіе Маринѣ Мвишекъ, Московской царицѣ, той же редакціи,
какъ въ I-мъ изданіи (см. выше, стр. 60).

Пѣсни I—IV тѣ же, какъ въ первомъ изданіи (выше, стр. 60—62).

P I E Ś Ń V.

Że, caru, szczęściem opływasz,
Że się na sławę wzdobywasz,
Że-ć tak fortuna łaskawa,
Wszystko to jest Pańska sprawa.
5 Bóg to sprawił, dar to Jego,
Żeś osiadł tron ojca twego,
A ty niewysławionemu
Dzięki czyni obrońcy twemu.

Пѣсня VI = 13-ой пѣснѣ первого изданія (выше стр. 66).

Пѣсня VII = 5-ой (" 62).

Пѣсня VIII = 6-ой (" 63).

Пѣсня IX = 7-ой „ (" 63).

Пѣсня X = 8-ой „ „ (" 64),

измѣнена въ ней только редакція двухъ послѣднихъ
строчъ, которыя здѣсь слѣдующія:

Rozkaż w kościołach Pańskim służebnikom,
Niewinnym dziatkom, pannom, zakonnikom,
15 Niech błogosławią tego festu dniowi
Z żoną carowi.
Io! tryumfie, niewysławionemu
Spiewajmy wszyscy imieniu Pańskiemu:
Wydarte sobie Dymitr objął mocne
20 Brzegi północne.

P I E Ś Ń XI.

Io! tryumfie, cny trzeci Zygmuncie,
Car Dymitr usiadł na ojczystym gruncie;
Zaczym przeciwnik Karolus słabiej,
Z Moskwy pomocy nie mając nadzieje.
5 Z tym się zrozumiej, z tym złącz siły twoje,
Gdy się będziecie oba mieć do zbroje,

Strach opanuje mahometskie syny,
I tych, co dziś twe wojują krainy.
Ufnością naszą zbójce mężni teraz
10 Splondrowaliście ruskie kraje nie raz:
Aza zmyjecie krwią swą naszą zmasę,
Którą odnosiem prze swej ziemie skazę?
O dniu szczęśliwy, dniu błogosławiony,
Gdy miecz twój zabrzmiał, królu, na wsze strony;
15 Tam mię i Linus nie zwycięży pieniem,
Ani Orfeusz łagodnych strón brzmieniem.
Weź serce wielkie swych przodków przykładem,
Postępuj sobie mężnych królów śladem:
Niech na świat słynie twoja siła w boju,
20 I obmyślanie złotego pokoju.
Sam zajedź drogę nieprzyjacielowi,
A pójdą wszyscy przy tobie gotowi:
Z jaką przy wodzu chęcią lecą pszczoły,
Tak i przy tobie lud pójdzie wesoly.
25 Niech i w pojszrodku cnej polskiej swobody,
Męstwo, nauka, godność ma nagrody:
Zaczym obfitość przednich ludzi wstanie,
Jako wysokich cedrów na Libanie.
Z tych jedni zawsze na granicy będą,
30 Drudzy nad twymi sprawami zasięda,
Wiekom imię twe podawając sławne,
I postęпки twe w dzielnościach zabawne.

P I E Ś Ń XII.

Io! tryumfie, mały Władysławie,
Patrzaj w czas w rzeczy, przypatruj się sprawie,
Za twych młodych lat taka się rzecz stała,
Na którą patrząc, ziemia się zdumiała.
5 Bóg na tron przodków Dymitra wprowadził,
A niepocześnie zmiennika sprowadził:
Przypatrz się dziwnej Bożej opatrności,
A miej się do cnót od pierwszej młodości.

P I E Ś Ń XIII.

Io! tryumfie, lutni wielostrona,
Nieśmiertelnego chwało Amfiona,

Wdzięczna zabawo w pieśniach co raz nowych
Rąk Orfeowych.

Z tobą on gdzie szedł, lasy z gór sprowadzał,
I bieg pochopnym strumieniom zagradzał:
Śpiewaj lubego co Ofanasowi,

Z Moskwy posłowi.

10 Meżu poważny, do spraw urodzony,
Znacznymi dary z nieba opatrzony,
Sprawiłeś wszystko k woli Panu swemu,
Jedź zdrów ku niemu.

Będzie twe dzieło złotem napisano,
Tobie się wielkich rzeczy powierzano,
15 Tyś osobę niósł w Polsce Dymitrową
W ślubie z carową.

Niech Król niebieski będzie pochwalony,
Co sprawił dziwną rzecz pod Akwilony,
Zkąd chrześcijańska dziś rzeczpospolita
20 Pięknie zakwita.

Strach bisurmańskie granice zdejmuje,
Którym upadek jeśli już gotuje
Monarcha wieczny, któż to wiedzieć może,
Wspomóż nas, Boże.

25 Aza już przyjdą zamierzone lata,
Że psów brzydliwych, zbójców wszego świata,
Jarzma pozbędziem i sromoty wiecznej,
W zgodzie społecznej.

Ty nas pokrzepić masz hańbą dotkniętych,
30 Ty rozweselić w smutku położonych:
Okaż swą lutość, Boże, niech ją znamy,
Której czekamy.

P I E Ś Ń XIV.

Io! tryumfie, koronni synowie,
Czego nie mieli przed wami przodkowie,
Dymitr przyjaciel osiadł swą stolicę,
5 Nam o granicę.
Pokój się wieczny z tej strony zamnoży,
Jeden nas tylko (jeśli to bicz Boży,
Czy nasza gnusność) zbójca dziś wojuje,
Z nas tryumfuje.

Пѣсня XVIII = 11-ой пѣснѣ перваго изданія⁷ (выше, стр. 65).
Пѣсня XIX = 12-ой (66).

P I E Ś Ń XX.

Panu k woli wielka ziemi,
 Śpiewaj z mieszkańcy swojemi:
 Niech się krąg ziemski raduje
 I co się na nim znajduje.
Ręką swoją to Pan sprawił,
 Że Moskwę tyrana zbawił,
 Jego to moc, jego siła,
 Niewysłowiona sprawiła.
Ukazał co może bojem,
10 Stojąc przy Dymitrze swoim,
 Sam krzywdy jego wetował,
 Sam jego wojnę wojował.
Wziąwszy władzę zmiennikowi,
 Dał własnemu dziedzicowi,
15 Zkąd imię błogosławione
 Niech Jego będzie chwalone.

Пѣсня XXI = 14-ой пѣснѣ перваго изданія (выше, стр. 67).

P I E Ś Ń XXII.

Szerokie moskiewskie kraje,
 Szcęście wasze nie ustaje:
 Dajcież chwałę Bogu swemu,
 W dobroci nieprzebranemu.
Bo ten wasze krwawe boje
 Odmienił w lube pokoje;
 Ten wam, jako ociec prawy,
 Doznawacie, że łaskawy.
Ten, czego wam było trzeba,
10 Dekretem swym zagrzmiał z nieba,
 Aby Moskwa dziedzicowi
 Służyła carowicowi.
A w tym zaraz nie nadany
 Borys od Boga skarany,
15 Dusze i państwa postradał:

Nie chciał Bóg, by dalej władał.
Jego myśli przedsięwzięte,
Twardym munsztukiem ujęte,
I k temu wieczna sromota,
20 Otwarła mu na świat wrota.
Już z niepamiętnego zdroju
Skusiwszy nędznik napoju,
Ustąpił z gmachów złoconych,
Z dzierzaw mrozem przesadzonych.

Пѣсня XXIII = 16-ой пѣснѣ первого изданія (выше, стр. 68).

Obraz Dymitra, Wielkiego Cara Moskiewskiego.

(Портретъ Лжедимитрія такой же какъ въ I-мъ томѣ сборника: Д. А. Ровинскаго, Подробный словарь русскихъ гравированныхъ портретовъ, томъ I, стр. 683, № 1).

Na takiego Dymitra w Polsceśmy patrzyli,
Gdy tu z nami przebywał, gdyśmy tu z nim żyli.
Patrz, jak sama stateczność umysłu z tej twarzy,
I wszelaka się cnota oczywiście żarzy,
Ciesz się, ojczyzno miła, któregoś poznała,
Tego sobie chętnego znasz i będziesz znała.

Maryna z Wielkich Kończyc Mni- szkówna, Wielka Carowa Moskiewska.

(Портретъ Марины Мнишскъ такой же, какъ въ книгѣ Д. А. Ровинскаго, Материа-
лы для русской иконографіи, № 43).

Taki kształt był, taka twarz Mniszkówny Maryny,
Gdy za swego cara szła w moskiewskie krainy.
Nabożeństwa, wielkich cnót, wstydu wrodzonego
Wyrazić nie mógł malarz sztuką dzieła swego.
Jedną taką z tysiąca szczęście gdy ujrzało,
Zdumiawszy się, carową wielką mieć ją chciało.

Na herb Dymitrów, Cara Wielkiego Moskiewskiego.

(Гербъ Московскаго царства).

Orzeł ten o dwu głowach ukoronowany,
Czemu za klejnot carstwu moskiewskiemu dany?

Przyczyna, że kto państwem szczęśliwie chce rządzić,
A w pospolitych sprawach i swych nie zabłądzić:
Trzeba mu i mądrości, trzeba mu i siły,
Bez tych dwu żadne państwa potężne nie były.
To znaczą te dwie głowy, a skrzydła orłowe
Znaczą wszystkie postęпки sławne Dymitrowe.
I te dziś imię jego na świat rozgłaszają,
10 Gdziekolwiek słońce świeci, gdzie ludzie mieszkają.
A ten w piersiach na koniu co bojownik robi?
I ten swoim sposobem swego cara zdobi:
Dając znać, że on gotów i z bisurmańskimi
O chwałę Pańską czynić wojski potężnymi,
15 Którego niech samego, i jego cne sprawy
Rządzi, jako zapoczął, tenże Bóg łaskawy.
A ty wesół polatuj, orle górolutny,
Widząc, że twój car Dymitr do sławy ochotny:
Gotowym będąc zawsze na twoje pożytki
20 I zdrowie własne ważyć, i siły swe wszystkie,
Aby w twardych basztach twych wdzięczny pokój mnożył,
A pohące niechętnie strachem zbroje trwożył.

Na tenże herb.

Orle, królu nad ptactwem, orle z dwiema głowy,
Przy którym na koniu mąż do boju gotowy:
Z dawnych lat oba czujni, ani próżnujący,
I swoją na wszystko świat dzielnością słynący.
5 Do czego wam fortuna nie mniej pomagała,
Gdy tak wiele narodów z wami zholdowała.
Ztąd państwa Włodzimierskie, ztąd kraj Astrachański,
Białozierski, Kazański, Pskowski i Rzezański,
Twierski, Ukłucki, Permski i Tatarskie one
10 Dzikie pola i włości mrozem przesadzone.
To wszystko, i co więcej z dzielności swej macie,
Jednak widzę źle synów pańskich przestrzegacie.
Bo nie mogliście ustrzedz, ani odratować
Dymitra, kiedy zdradzie musiał ustępować.
15 Czy tak fortuna chciała ku jego lepszemu?
Czy to raczej przypisać Rządzczy niebieskiemu?
Takbym i sam rozumiał, że on wszystkim rządzi,
A niedościgłą myślą ludzkie sprawy sądzi.
O! Panie, dobroć twoja do nieba przestała,

- 20 A prawda nad obłoki głowę ukazała.
Na morzu ścieżki twoje, a na wodach drogi,
 A nikt nie poszlakował dotychmiast twej nogi.
Zkąd wszystkie twoje dzieła pełne zadziwienia,
 Tyś szczytem, tyś pomocą swym do wyzwolenia.
- 25 Doświadczywszy cnoty ich podług zdania swego,
 Ty sam nie odstępujesz w trwodze niewinnego.
Takeś niekiedy wyrwał z ostatniej trudności
 Izraelskie pacholę z brackiej okrutności,
Gdy zazdrością ujęci nie chcieli go żywić.
- 30 Ale się twojej woli kto może przeciwić?
Już zimnych prawie członków dusza odbiedz miała,
 Już przed oczyma jego sroga śmierć latała:
Uchowałeś go szwanku, aby w liczbie żywych,
 Po twoich, Panie, chodził ścieżkach świątobliwych.
- 35 Sameś z nim był w więzieniu, potymeś go panem
 Nad Egiptem postawił wielkim, zawołanym,
Sławęś jego po świecie rozpostarł szeroko,
 Tak iż była od wszystkich widoma na oko.
Taż ręka Dymitrowi twemu pomagała,
40 I taż opatrność twoja nad nim straż trzymała,
Ażeś do naznaczonej przywiódł go zacności
 I wsadził na stolicę dziedzicznej własności.
Tyś, wierzę, przez anioła rzekł mu tymi słowy
 (Abo więc przez natchnienie wewnętrzne miasto mowy):
- 45 Ockni się, dziecię drogie, przecz-eś tak bezpieczny?
 Uchodź z gardłem, by na cię sen nie przypadł wieczny.
Puść to niewierne łoże, a schroń się zarazem
 Przed Borysowem krwawym zdrażliwym żelazem.
Ustąp czasowi gdzie cię twe nogi powiodą,
50 Aż cię potym polacy na tron twój przywiodą.
Lecz niż do tego przydzie, siła nędze skusisz,
 Siła, niżli do państwa przydziesz, cierpieć musisz.
Tak, wierzę, rzekł bądź anioł, bądź w jego osobie
 Sam Bóg, wie kto. A dziecię carskie w tejsze dobie
- 55 Za przestrogą niebieską jako uchodziło,
 O tymby tu powieści snąć końca nie było.
Jako na miejscu jego z omyłki drugiego
 Dziecinę zostawiono zamordowanego,
I tegoż po królewsku pogrzebł Borys ciało,
60 Mniemając, że się woli jego dosyć stało.
Ale Dymitr uchodząc, a kto to wypowie,

Jako wiele ucierpiał, by zachował zdrowie.
Częstokroć cny carski syn, dla ludzkiego daną,
Ulżenia, w ciężkim płaczu strawił noc niespaną.
65 Chciał-li też na czas usnąć, porwał się strwożony,
Sny nad zwyczaj dziwnemi ze snu przebudzony:
Raz na tym miejscu stanął, drugi raz na owym,
Nie ufając przemysłom chytrym Borysowym.
Tak się zdradzie umykał, tulając po świetle,
70 Jako konik, gdy czuje blizkich nóg chrzęst lecie.
Tam onych jego powłók same cienie nocne,
I boginie wzdychając płakały północne:
Płakały morskie nimfy, wydawszy się z wody,
Żałując w młodym wieku tej jego przygody.
75 Krótko mówiąc, klasztorne przyjęły go cienie;
Lecz i tam niebezpieczne widząc swe bawienie,
Uszedł do Polski ztamtąd z przejrzenia Bożego
W dom zacny Wiśniowieckich i Mniszka Jerzego,
Przy których nieznamy siła Polski zwiedził,
80 Potym i dwór Zygmunta trzeciego nawiedził,
Przypatrując się rzeczom, a jakby przyprawę
W pielgrzymowaniu biorąc na państw swoich sprawę.
Właśnie jako niegdy mąż Ulisses rzeczony,
Pielgrzymując od domu i od milej żony,
85 Światu się przypatrował, użył wiele złego,
Zkąd nadeń grecka ziemia nie miała mędrszego:
Tak Dymitr w obcym kraju z pielgrzymstwa swojego,
Wiele pożytku odniósł swoim potrzebnego.
Wiele niewczasów podjął w Polsce nieznamy,
90 W posłuszeństwie przeglądał cne szlacheckie domy,
Bo niechaj kto, jako chce, o tych rzeczach sądzi,
Kto wprzód ludzi nie słuchał, rozkazując błądzi.
Takiego nikt z uporu nigdy nie sprowadził,
Choćby i Demostenes na to się usadził.
95 Do rzeczy: Gdy pod korcem ta świeca świeciła,
Naznaczonego czasu zlekka się odkryła,
Kiedy Bóg w serce wpuścił wojewody enego,
Wolał swoją, by wrócił państwu straconego.
Tak chcę mieć, sercu mówiąc, więcej nie odkładaj,
100 Lecz na koń twój z Dymitrem aż do Moskwy wsiadaj,
A wiedz, że z tobą zaraz wyjeżdżać gotowi,
Siła rycerskich ludzi k woli Dymitrowi:
Pogotowiu z Wiśniowca książe przy tobie

- Pójdą ku posilkowi, i ku twej ozdobie.
105 Twój starosta Sanocki pójdzie z walecznymi
Petiorecy, lud z Polski z rotmi ogromnymi.
A ja sam z miejsca mego, żeby był u czoła
Zawsze zastępów waszych, poślę wam anioła.
Nie trwóż sobą, weź serce, wszystkie podepcemy
110 Nieprzyjacioły wasze i z gruntu zniszczemy.
Sam wam do ręku podam miasta niedobyte,
Sam was zawiodę w pola moskiewskie obfite.
Nawet wojska przeciwne Dymitrowi memu,
I te się muszą klaniać, jako panu swemu,
115 Abo je tak rozproszę, jako nieujęty
Wiatr morskie i tam i sam rozprasza okręty.
To wszystko Bóg przed oczy kładł Mniszka Jerzego,
Niżli na się ciężar wziął boju wątpliwego.
Więc za tymi do serca słowy puszczonymi,
120 Jechał w szczęsną godzinę z ludźmi przebranymi,
Posłuszny woli Bożej, który tak uradził,
Aby on, nie kto inszy, Dymitra wprowadził.
Za nim w też tropy poszli ku onej potrzebie,
Cnotliwe towarzystwo, trzymając się siebie:
125 Godni niezapomnienia, godni czei bez końca,
Pod kręgiem w promieniach swych niezgasłego słońca.
Nieborscy, Gogolińscy, Żuliccy, Bilińscy,
Czanowiccy, Dworzyccy, więc i Mikulińscy,
Domaraccy, Ratomscy, Tehórzewscy, Gumowscy,
130 Kruszynowie, Siecińscy, tamże i Lochowscy,
W tymbże poczcie Janiccy, Buczynscy, Fredrowie,
Wszyscy strzelbie i broni przywykli mężowie,
Przy których i Wierzbiccy, Kamieńscy, a kto wie
Drugich, abo z rejestru wszystkich kto wypowie.
135 Przed którymi trębacze z trąby ogromnymi,
I z łębnami pobudką Marsa wojennymi,
Postępowali z miejsca jednejże godziny,
Za powodem Mniszkowym w moskiewskie krainy.
Jako kiedy zórawie blisko zimę czują,
140 Z krzykiem głośnym za morze wielkie polatują:
Tak polacy przy Jerzym Mniszku pochodzili,
Tak Dymitra z ochotą wielką prowadzili.
Który iż na stolicy swej już rozkazuje,
I szerokim moskiewskim krainom panuje.
145 Wynosze teraz głowy, o władogromnego

Kochanie, bujny orle, Jowisza wielkiego.
Rozciągaj skrzydła swoje, a daj pokłon swemu
Dymitrowi, carowi niewysłowionemu,
Mając nad nim pilną straż i ty z nim, rycerzu,
150 Bądź on będzie na wojnie, bądź z ludźmi w przymierzu.
Oba, i ty co w piersiach, Bogu podziękujcie,
I z fortuny carowej oba się radujcie,
Strzegąc ostrożniej potym właściwego pana,
Któremu miecz i władza nad Moskwą podana.
155 Temu niechaj Bóg szczęści wesołek i z wami,
I z przyszlými, które mu, zdarz Bóg, potomkami,
Aby lud wielkiej liczby sobie powierzony,
Tak rządził, żeby dostał i w niebie korony.

Na konterfety osób
w Pieśniach pomienionych.

Bernat Maciejowski,
Ś. Kościoła Rzymskiego Kardynał,
Biskup Krakowski.

(Портретъ Мацѣевского, см. Д. А. Ровинскій, Матеріалы для русской иконографіи,
№ 47).

Tak osobę swą nosi Bernat Maciejowski,
Zacny kardynał rzymski, a biskup krakowski:
To są usta i wargi kapłana wielkiego,
To, świadkowie umysłu, twarz i oczy jego.
Cnotę, dobroć, by był mógł jeszcze namalować,
Swą sztuką mógłby wszystkie malarze celować.

Jerzy z Wielkich Kończyc Mniszek,
Wojewoda Sandomierski.

(Портретъ Мнишка, см. Ровинскій, тамъ же, № 45).

Osobę wojewody znaj sandomierskiego,
Co do Moskwy wprowadził Dymitra wielkiego.
Czym on teraz i sobie, i potomstwu swemu
Zjednał cześć niepodległą wiekowi żadnemu.

- 5 Pan bogobojny, dzielny i szczęścia wielkiego,
Co świadczy terazniejsza głośna sprawa jego.

Ofanas, poseł tegoż cara
Moskiewskiego.

(Портретъ Аонасія Власова Безобразова, Ровинскій, тамъ же, № 46, и Словарь
русскихъ портретовъ, томъ I, стр. 385).

- Własna twarz Ofanasa, który w naszą stronę,
Od cara moskiewskiego posłem był po żonę:
Mąż cnotą i rozumem wielkim zawołany,
Jaki z Moskwy oddawna w Polsce był widziany.
5 Zkąd Dymitr car wydawa się w swojej mądrości,
Że w sprawach swych posyła ludzie tej biegłości.
-

ZEGNANIE OJCZYZNY

Mozney Cesa-
rzowej Moskiewskiej.

PRZEZ
IANA ZABCZYCA
PISANE.

W Krakowie,
W Drukarni Mikołaja Szarffenbergera, Roku Pańskiego. 1606.

ŻEGNANIE OJCZYZNY.

Śliczna Cyprydo, coś to uczyniła?
Na czymś prace swoje zasadziła?
Ojca sierocię pragniesz z córą świętą,
Cnotami wziętą.

Chcesz macierzyńskie wota złać płakaniem,
Pragniesz nabawić powinnych troskaniem,
Dając Marynę w dalekie krainy,
Cudze dziedziny.

10 Ślesz swe potomstwo w kraje pograniczne,
Tem wiedziesz męża przez troski rozliczne,
Stawiasz go smutnym w senatorskich gmachach,
W Mniszkowych dachach.

Skarżysz na żale zdradą popędliwe,
Przekładasz w oczach rzeczy sprawiedliwe,
15 Zniewalasz lechów, wyprawiasz szermierze,
Na złe żołnierze.

Jedzie Pan baczny dom swój opuszczając,
Żonę i dzieci, powinnych żegnając,
Będąc w wiek zaszłym, a źrzebca ujeżdża,
20 Na plac wyjeżdża.

Spokojny pałasz na zły bój dobywa,
A zradnej Moskwie w posoce okrywa,
Siecze, morduje, czyni w zdrajcach szkody,
Już jako młody.

25 Bóg go wspomaga, bo jego opiece
Lecił się zrazu i niebieskiej ręce,
Która go w placu i w boju ratuje,
Że nie szwankuje.

Przywraca państwo dziedzicu własnemu,
30 Dziękuje za to Stwórcy wszechmocnemu,
Znowu do Polski chwyta się swej drogi,
Staje się srogi

Tym, którzy mu złych rzeczy winczowali,
A różne wieści o nim rozsyłali,

- 35 Życząc mu tego, aby hańbą była
Rzecz dobrym miła.
Lecz Zoilowie w tym ustać musieli,
Za dumne myśli podłą wzdargę wzięli,
Bo im zła szkoła słuszością zblażniona
- 40 Patefacyona (?).
Zamknął im mowę i kły wyostrzone
Starł swym przyjazdem, więc czoła zjątrzone
Zdeptał nogami i swoją osobę
Stawił na trwogę.
- 45 Z której się pokój stał zwycięstwem wszczęty
U wszystkich prawie nad mniemanie wzięty:
Mieniając rzeczami, więc i klątwę podłą
Frymarczą modłą.
Wszyscy się cieszą z przyjazdu szczęsnego,
Tając ból w sobie serca zazdrośnego,
- 50 I ci co przedtym palcem skazowali,
Chęć zmyślną dali.
Więc jeszcze temu wiary nie dawają,
Zmyślnie nowiny w kąciech rozcierają
Przeto że skutkiem być nie doznawają,
- 55 Mową wszczynają.
Lecz zmyślnie słowa brały swe nagrody,
Kiedy osiągnął dziedzie własne grody
I to, co o nim pokątnie mówili,
W swą gębę wzięli.
- 60 Wysłał do Polski z nowiną Świerskiego,
Dońskich kozaków pułkownika swego,
Że mu się Moskwa już z wszystkim dać chciała
I z tym przysłała.
- 65 Tryumf się wszeczyna w Samborze wznowiony,
Po wszytkiej Polsce prawie rozgłoszony,
Biją z dział znacznie, modlą na przemiany
Samborskie ściany.
Z weselem pełnią, w kościołach śpiewają,
- 70 I Bogu winną dziękę oddawają,
Spieszają ponawiać tryumfy wszelakie,
Chęcią jednakie.
Ledwo te końca, aliż znowu swoje
Lipnicki wjazdy ponawia w pokoje
- 75 Jerzego Mniszka, chęć opowiadając,
Drogę wznawiając

- Cesarza w Moskwę: potym kochanego
Śle Reomykę, komornika swego,
Że niedaleko jest już ojcowskiego
80 Zamku milego.
Zatym wyprawia z listy Pełczyckiego,
A przy nim sługę Mniszków Zagórskiego,
A ten był od nich na to wyprawiony,
By pocieszony
85 Punkt wjazdu cara przyniósł w polskie kraje.
Wyjeżdża, z łaską puszcza w Moskwi gaje,
Doznawa z cara dosyć znacznych chęci,
Godnych pamięci.
Bierze od niego sobole sierciste,
90 Bierze łańcuchy, trzy kubki złociste,
Bierze i dziegi, atlasy, bławaty,
Telet, skarłaty.
Wznawia nowinę pociechą wślawioną,
Że już car władnie Moskwą uskromioną,
95 Tudzież że rządzi ojcowską stolicą,
Własną ziemią.
Opowiada chęć i przyjaźń złoconą,
Opiewa nędzę tryumfem zniszczoną,
Ponawia wzmiankę o miłym weselu
100 I przyjacielu.
Tegoż potwierdza znowu Reomyka,
Gdy opowiada przyjaźń posłannika,
Który wjazd z Słońskim do Polski toruje,
Ślub odprawuje.
105 Już będąc miejscem cesarza wielkiego,
Odprawia się ślub a w tym Lipnickiego
Poseł z nowiną śle do pana swego,
Że już świętego
Wziął koniec aktu, czym car pocieszony
110 Posyła sługi, aby przywieziony
Był mu przyjaciół; sekretarza swego
Śle Buczyńskiego.
Każe mu wznawiać małżeńskie ofiary
I oddać z chęcią powtórzone dary,
115 I daje klejnot: imię carskiej żony
W złocie sadzony
Dyament zdobi: na wierzchu trzy wielkie,
Na spodzie jedna perły: kanak wszelkie

- Przykre się stawa jej że już z pisma zdanie,
Że ojca, matkę puścić, a kochanie
W małżonku tylko pokładać przez lata,
Pók staje świata.
- 165 Smutny to rozjazd opuścić rodzice
A dać ostatnie w żegnaniu prawice,
Dziękując za chęć i za wychowanie.
Smutne żeganie
Tak ponawiając: ojczy mój kochany,
170 Już cię odjeżdżam, a postronne ściany
Nawiedzić muszę, bo tak boska chciała
Wola w wiek trwała.
Przeciwić trudno, a snąć jego ręce
Lecić się przyjdzie i świętej opiece,
175 Onże sam o mnie niechaj zawiaduje,
Cześć sporządzuje
W postronnym kraju, coby wam pociechę
Być mogło zawżdy, tudzież mnie uciechę,
Miłej ojczyźnie ozdobą poważną,
180 Sprawą przeważną.
Powinnym radość a krewnym wesele
Niech będzie wszegdy, zkańdy przyjaciele
Kochanie brali, teraz cię już swemi
Słowy smutnemi
185 Żegnam, dziękuję za staranie twoje,
Któreś miał o mnie, kiedyś sprawy moje
Mądrze miarkował, żeby końca swego
Sięgły bacz nego.
Teraz wzięły kres, którym mię prowadzą
190 W cesarskie gmachy, a wam cześć gromadzą,
Odcinając mię z ojczystej osoby
Krewnych ozdoby.
Biorąc mię matce, która mną cierpiała,
Niżli mię światu mylnemu podała,
195 Mając koło mnie rozliczne staranie
Na wychowanie.
Namilsza matko, jakoż twoje oczy
Osierocić mam, z których się potoczy
Strumień krwawych łez i twarzy rumiane
200 Zleje, stroskane
Myśli zasmuci: rodzicielko droga,
Nie bądźże zdrowiu nieużyte sroga

- Gdyż ten twój smutek przyniesie-ć wesela
Już z przyjaciela.
- 205 Teraz cię Bogu możnemu oddaję
I sama-ć, w bólu niezmiernym zostaję;
Ale cóż czynić? Boskie to staranie,
Upodobanie.
- Więc i ty, babko, jakowe masz żale,
210 Że widzenia czas, że mnie znasz na male,
Z ktorejś pierwej swe rozkoszy miała,
Uciechy brała.
- A teraz snąć już w wielkim smutku twoje
Jazdą daleką opuszczam pokoje,
215 Już cię poruczam Bogu wszechmocnemu,
Twórcy możnemu.
- Bracia i siostry, żegnam was, bo w kraje
Cudze odjeżdżam i w nieznanne gaje,
Twarz swą wam biorę i swoją postawę
220 Na wieczną sławę.
- Żegnam was wszystkich, którzy tylko naszej
Sięgnęliście krwie, już ja z twarzy waszej
Porwana bywam od cara wielkiego,
Małżonka swego.
- 225 Żegnam was słudzy, którzy służby swoje
Ojcu dajecie, bo oblicze moje
Jest oddzielone od waszej osoby,
W służbach ozdoby.
- Miłe-ć mi były służebne ofiary,
230 Któreście dali nie bez znacznej wiary,
Lecz bożej woli trudno się nam zbraniać,
Czci swej ochraniać.
- Żegnam cię, królu, któryś ojca mego
Pokazał łaską u kraju polskiego,
235 Że ty go zawždy osobnie miłujesz,
Jak Pan szanujesz,
- Niechże-ć to Pan Bóg wszelako nagradza,
A myśli twoje pociechą zgromadza,
Żebyś dni zażył pociesznych z królową,
240 Małżonką nową.
- Żegnam was, radni u lechów panowie,
Żegnam was, polscy koronni synowie,
Żegnam też i was, zacni biskupowie,
Kardynałowie.

- 245 Żegnam was wszystkie duchowne osoby,
Które w klasztorach wznawiacie ozdoby
Pańskiej ofierze, wybranych zborowi
I ołtarzowi.
Żegnam was, mury i ojezyste dachy,
250 Bo się pokwapiam w cne cesarskie gmachy,
Gdzie trawić będę wiek laty stalony,
Uweselony.
Pomnicież na mię modłami swojemi,
Bym kościołowi mogła pocieszny
255 Być filarami a Koronie zgodą
Każdą przygodą.
Pomnicież na mię szczeremi chęciami,
Ja wam służyć chcę życzliwie służbami
I przepomnię w cesarskim pałacu,
260 Na każdym placu.

WINCZOWANIE POLSKI.

- Żalem polewasz, Maryno, wnętrzości,
Iże opuszczasz macierzyńskie włości,
Zawożąc z sobą pocieszną osobę,
Lechów ozdobę.
5 Wielka to krzywda sierocię swe progi,
Z którycheś wzięła klejnot w Polsee drogi,
A przesyłasz go w nieznane granice,
Cudze ziemice.
Nie mały to ból pachnące ogrody,
10 Kwiateczkiem będąc, szcerbić nie bez szkody,
Dając tę wonność caru moskiewskiemu,
Panu możnemu.
Tyś pachnąć miała bożemu domowi
W polskich krainach, tyś przyjacielowi
15 Miała być kształtem, Koronie zwierciadłem,
Cnotom widziadłem.
Z ciebie cichości wzór duchowni brali,
Twe obyczaje w sercu malowali
Panny pokorne, które się oddały
20 Bogu w wiek trwałe.
I teraz cię już nagle utraciły
I serca żalem własne zasmucily,

- Słyszac płacziwe z tobą rozjechanie,
Smutne żeganie.
- 25 Ale cóż czynić? niemasz żadnej rady,
Czymby pocieszyć żałobne przysady,
Tylko cię przydzie lecić wszechmocnemu,
Bogu możnemu.
- Niechajże ten sam sporządza tve sprawy,
30 Żeby siągały nieśmiertelnej sławy,
Uprawując twój zamysł na tve dary,
Święte ofiary.
- Ty też pamiętaj na swą wiarę dawną,
Byś jej wznowiła cześć u wszystkich sławną,
35 Jeśli chcesz by cię Stwórcą błogosławił,
U cudzych wślawił.
- Miej przykazania w oczach jego zawždy,
Niechaj z ciebie wzór bierze człowiek każdy,
Bądź tam pochodnią kościołowi cnemu
40 Chrystusowemu.
- Kładź gęsty zapal na ołtarze święte,
Niech przez cię będą u nieznanym wzięte;
Staraj się o to, by jedna ofiara
Była i wiara.
- 45 Pomni na Polskę, jak na gniazdo swoje,
Zjednaj jej w cudzym granicach pokoje,
Żeby ją wszyscy zgodnie miłowali
I szanowali.
- Szczęściu nie ufaj, bo to mydlić oczy
50 Zwykło pochlebnym, gdy się kołem toczy,
Czyniac z Krezusa, w majętność znacznego,
Ira nędznego.
- Nie wzbijaj góry, bo się tymi chydzi
I Bóg, i człowiek, jak gadziną brzydzi,
55 Składa wyniosłych z majestatu swego,
A ubogiego
- Sadzi na stolec, dając mu narody
Pod czerstwą nogę, już czyniac nagrody,
Za pierwszy niewczas i nieznośne szkody
60 Dając świebody.
- Bądź miłosierną i łaskawe oko
Pokaż każdemu, jeśli chcesz szeroko
Stapać w hojności u Pana wiecznego,
W pałacu Jego.

- 65 Przystęp do ciebie niech ubodzy mają,
Łaskawą rękę w jałmużnach niech znają,
Próżni od ciebie niechaj nie odchodzą,
Modły nagrodzą.
- 70 W sługach się kochaj, którzy-é swe ofiary
Oddadzą w służbach, nie bez znacznej wiary;
Brzydź się jako psy złemi pochlebcom,
Zauśnikami.
- 75 Bo ci i ciebie, i sługi tve zdradzą,
W nieznośny kłopot i żal przyprowadzą,
Ci przyjaciela szczerzego powadzą,
Gdy chęć gromadzą.
- Nie wszystkiemu wierz, co zmyślnemi słowy
Cukrować będą; ale z mędrzej głowy
Rady dosięgaj, a tak strawisz lata
80 Z chwałą u świata.
- Na ten czas niech cię Pan Bóg błogosławi,
A imię twoje u wszystkich wysławi,
Niech ci da widzieć twoich synów syny,
Z świętej przyczyny.
-

PRZYJACIEL
SZCZERY

JANA DANIECKIEGO.

W KRAKOWIE,
U Wdowy Jakuba Sybeneychera.
Roku Pańskiego, 1606.

*Wielmożnym a moim Miło:Panom, Jego M. Panu Staroście
Sądeckiemu i Spiskiemu etc. etc.¹⁾*

Jego M. Panu Stolnikowi W. X. Lit. etc.²⁾

Drogie jest złoto, kamienie kosztowne,
Szerokie włości i zamki murowne:
Ale przyjaciół, mówię, szczerych zgoda
Daleko droższa: tych żadna przygoda
5 Przełomić może, ni wielkie trudności:
Tak zgodni w szczęściu, jako i w żalości.
Zacni panowie, ja nie bez przyczyny
Rymy te moje niosę, gdyż nowiny
Dawno u ludzi waszych szczerych chęci,
10 Które zgładzone nie będą z pamięci:
A praca moja, jeśli nie odniesie
Wzgardy, większego co potym przyniesie.

W. M. moich M. Panów

uniżony sługa

Jan Daniecki.

¹⁾ Станиславъ Любомирскій.

²⁾ Христофоръ Весёловскій.

1. Amicitia inter pares contrahenda est.

Herkules. Tezeusz.

Herkules i Tezeusz od dwóch braciej rodnych
Byli: tych przyrodzenie czyniło tak zgodnych,
Że jednakie zwyczaje do potrzeby mieli,
I jak jednaką bronią czynić rozumieli,
5 Podobnej zbroje byli, równejże śmiałości,
I dowcipów wojennych, a stałej miłości
Bywszy, umysłem zgodnym szli w scytyjskie strony,
Tam białopłcie zgromili mężne amazony.
A gdy śmiały Tezeusz szedł dla Prozerpiny
10 W nizkie piekła, już z tamtej nie mógł iść krainy.
Wybawił go Herkules, bo tropaszczękiego
Psa związawszy, wziął z sobą towarzysza swego.
To przyjaciel prawy, co w potrzebie ratuje,
Nie to, póki hroszyki w miechu u mnie czuje.

2. Amicorum beneficia maxime in adversitate reddenda sunt.

Herkules. Nestor.

Nierozjętej przyjaźni pięknej Alkumeny
Syn, z trowiekim Nestorem byli. Ten Miszeny
Darował mu budowne na znak szczerzej chęci,
A Nestor słodkomówny ku wiecznej pamięci
Przez Herkulesa kazał przysięgę niezłomną
Odprawować; dla czego sławę wiekopomną
Po sobie zostawili swej przyjaźni. Wszelka
Uczynność przyjacielska ma być jako wielka,
10 Takim kształtem oddana, bo tak już bezpiecznie
Wiara pobożna będzie i miłość trwać wiecznie.
Jeśli nie zaraz oddasz, tedy patrzaj, żeby
Oddać umiałeś prędko wczas pilnej potrzeby.
Wielka rzecz szczerą przyjaźń; lecz jak osobliwa
I nad złoto jest droższa, tak też rzadko bywa.

3. Amicorum communia sunt omnia.

Dimanta. Hoppleusz.

Dimanta i Hoppleusz, dwaj bracia rodzeni,
Ci w naukach jednakich byli wyéwiczeni.

Prenestes onych zrodził; ojezyzny kochanej
Nie dzielili między się, ale spólnie mianej
5 Majętności ubogiej zażywali; i to
Dało im przyrodzenie tak dosyć obfito,
Że co jeden chciał, tegoż drugiego myśl była;
Nie chcialli, tegoż wołą strona uczyniła.
Nad to bogata zgoda po wszystkie ich czasy
10 Czyniła, choć na male miewali swe wczasy:
Ażeby się i śmiercią jednaka zrównali,
Przysiǳszy, miłości swej w wojskach dokonali.
Nie było tam za gęby przy dzieleniu kota,
Bo ich miłość rządziła i wrodzona enota.

4. Amicitia maius nil dedit natura, nec rarius.

Orestes. Pilades.

Orestes matkę zabił. Za on grzech surowy
Skarany, bo od niego odszedł umysł zdrowy.
Były potym od bogów takie odpowiedzi:
Niechaj kościół Dyany w Tauryce nawiedzi.
Tego Pilades wierny zawiódł w tamte strony;
Lecz jak skoro tam przyszedł wtedyż oskarżony,
Że Pallady miał skrycie wziąć obraz, zarazem
Król kazał żywot odjąć dwoostrym żelazem.
Pilades chciał odprawić, lecz miłość ruszyła
Orestesa, na śmierć mu iść nie dopuściła.
10 Powiedział: jam Orestes; a Pilades potym
Powie, żem ja Orestes: i tak długo o tym
Spór był. To przyjaciele. Tych czasów nie tuszę,
By miał za przyjaciela kto położyć duszę.

5. Nulla unanimes repens causa disiungit amicos.

Damon. Pityas.

Dyonizyusz tyran o jednym mnimanie
Miał z tych, że go chciał zdradzić; nad wszystko staranie
Jego, skazał go na śmierć: pewny naznaczono
Dzień, w któryby go z miłym duchem rozłączono:
A iż tak nagle ono otrzymał więzienie,
I blizką śmierć niewinnie, miał ztąd utrapienie,

Że domu nie rozrzucił. Towarzysz bezpiecznie
Siadł zań w onym więzieniu, a ten miał koniecznie
Im prędzej go wybawić. Dzień przyszedł znaczony,
10 Nie widać zbawiciela; ten zaś osądzony.
Już szubienica blisko, już na szyi leży
Powróż; aż niezganiony towarzysz przybieży,
By wybawił zastępcę. Tego świata który
Jestli, za przyjaciela coby stawiał skóry?

6. Amicum deserere probum virum pudet, nec decet.

Tezeusz. Piritousz.

Ci się przyjacielmi być przysięgą związali,
Chocia i z przyrodzenia do siebie to znali;
Będąc nieroztargnionej ku sobie miłości,
Poszli kędy rozciągnął Pluto swoje włości
5 I mieszkania troskliwe, by mu wzięli żonę,
Obadwa równie mocni, skrzętną Persefonę.
Przewiół Charon we rdzawej łodzi niechętliwy,
Bo przed tym na przewozie tamtym żaden żywy
Nie był; ale jak wejście snadne w ten kraj mieli,
10 Tak odejść było trudno zostać tam musieli.
Niebezpieczeństwo szczerłość stateczna cukruje,
Nie uważa przygody, kto kogo miłuje:
Tych wieków nie do piekła, lecz wielkie kłopoty,
Podjął dla przyjaciela, niemasz takiej enoty.

7. Amici fideles, certi atque stabiles rari sunt.

Achilles. Patrokles.

Agamemnon iż musiał oddać Chryzeidę
Ojcu, Achillesowi odjął Bryzeidę.
Odciągnął z swemi wojski Pelides zgniewany
Od wojsk greckich, a zwrócić się nieubłagany,
Nie miał tej wolej, choćby wszystkie greki zbili
Trojanie do szczytu i okręty spalili.
Ale gdy przestraszony był nowiną smutną,
Iż Hektor Patroklesa włócznieą nieodrzutną
Zabił, natrapiwszy się żalością obfitą
10 I krzywdy zapomniawszy, zbroję niepożyta

Wziął na się, i nie przestał, aż się zemścił swego
Nad Hektorem Patrokła śmierci kochanego.
Łatwiejsza teraz zgoda, wypłoszywszy duszę,
Zjednam wnet przyjaciela, jedno grzywny ruszę.

8. Amicitia potentum in experto dulcis apparet, quae tamen
moeroris plena est, ideo vitanda.

Aleksander. Efestyon.

Dobra rzecz pańska przyjaźń, ta z szczęściem przychodzi,
Lecz za niustawicznym czasem wnet odchodzi.
Rzadki pan, żeby statek miał w tym swój zachować,
Tego co mu raz dobrze w szczerzej łasce chować.
Król Aleksander Wielki takowej miłości
Ku Efestyonowi był, iże z żalości
Po śmierci jego kazał wiele baszt obalić
I wkoło miast obronnych twarde mury walić;
Ludzi także niewinnych zabić dał nie mało,
10 Iż go miłował, żeby tym się pokazało,
Jako począł, na sługę był ten łaskaw całe,
I po śmierci żałował niezwyčajnie; ale
Bodaj takich pogrzebów nie wiele bywało,
Na którychby rozchodu tak wiele być miało.

9. Amicum in necessitate positum deserere turpe est.

Nizus. Euryalus.

Pijane Rutulczyki kiedy snem zmorzone
Widzieli, którzy obóz, oblegszy przestronne
Pola, przykryli sobą Eneaszów, śmieje
Wyszli z pośrodku swoich; tych nieprzyjaciele
5 Nie postrzegli: tam pierwszej prac swych nie przestali,
Aż wiele Plutonowi dusz razem posłali.
Zatym wyszli sprawiwszy, a oto z pomocą
Zbrojnego ludu swoim Wolscent idzie nocą.
Postrzegł ich nieprzyjaciół, skoczy po nich, oni
10 W las gęsty weszli, chcąc się uchronić pogoni:
Wydała Euryala jasnowzora zbroja,
Tego przez pierś, Wolscente, przebiła broń twoja.
Pomścił cię Nizus, ale, Euryale, ciebie
Żalując, mieczem własnym samże przebił siebie.

10. Amicitia, quae desiit, nunquam vera fuit.

Pomponiusz. Lektoryusz, Kajus Grakchus.

Kajusz i Tyberyusz, dwaj bracia rodzeni,
Iż za nieprzyjaciele byli osądzeni
Ojczyzny od rzymianów, bo rozterki srogie
Wszczęli byli w pospółstwie: by snadniej mógł drogie
5 Zachować zdrowie, Kajusz uszedł z Rzymu; tego
Gdy Opimiusz gonił, jak wywołanego
Skażęcę ojczyzny, drogę przyjaciel kochany
Pomponiusz zastąpił, i bez wszej nagany
Lektoryusz, żeby w tym Grakchus utrapiony
10 Mógł ujęć niebezpieczeństwa, i choć z każdej strony,
To włóczyniami, to strzałami nieprzyjaciel gromił
Onych, jednak umysłu w nich nie nie nałomił,
Aż na placu zostali. Przyjaźń, co ustala,
Takowa prawdy szczyrej mało w sobie miała.

11. Amicitia, virtute copulata, constans et nunquam solvitur.

Jerzy Mniszek, wojewoda sędmirski.

Dymitr, car moskiewski

Dawszy dawniejszym pokój, bo ci tylko swoje
Zdrowie dla przyjaciela ważyli, ten troje:
Zdrowie, sławę, majątność na ostatni stawił
Szanc, by sprawiedliwego dziedzica postawił
Na stolicy ojczystej, który wypędzony,
Przez zdrajcę poddanego był z moskiewskiej strony.
I dokazał cnotliwy trzykroć wojewoda,
Że cię nie ustraszyła ostatnia przygoda.
Ale i ty, Dymitrze, nie mniej iż za żonę
10 Córkę jego własnąś wziął, dobrze pomniąc onę
Uczynność przeciw tobie, bodaj takich siła
I polska, i moskiewska kraina rodziła
Przyjaciół. Boże, szczęść wam a swym słowem świętym,
Błogosław na długi czas sprawom tym zaczętym.

DO CZYTELNIKA.

Pytasz, czemu tak w krótkości zamknięte
Wierszów przyjaciół chęci pomienione.
Przyjaciół szczyrych i dawniejsze lata
Nie wiele miały: i za tego świata
Albo ich nie masz, albo się znajdują
Rzadko, co szczerotę prawdziwą miłują.

ŻAŁOSNE NARZEKANIE
KORONY POLSKIEJ.

W KRAKOWIE,
Roku Panskiego, 1607.

Касается преимущественно рокоша Зебржидовскаго; только конец поэмы относится къ Московскимъ дѣламъ.

- 435 Mnie już słowa ustały matce utrapionej,
Bo widzę, że w synowskiej krwi być omoczonej
5 Julii Przyjdzie mi, a miasto łez tą się samą zleję,
1607. O pocieszę z synów mych straciwszy nadzieję:
A potym mnie od żalu jak Nioby (dzieci
440 Gdy płakała) troskliwa dusza (ach) odleci:
I stanę znaczną skałą, z której strumień wody
Wiecznie popłynię znakiem nienagrodnej szkody.
Lecz niżli się w opokę wysoką obróćę,
I tym samym żalów mych nieszczęsnych nie skróćę,
445 To tylko rzekę: Aż nie większa przyczyna,
Wojska takowe zwodzić jest na moskwicina?
Który nie dosyć na tym, że wiele wytoczył
Krwie naszej i niegodne ręce nią omoczył,
Ale brzydki pohaniec więzieniem ich dręczy,
450 Ostatek do tych czasów i nieznośnym męczy
Głodem, a nasmiewając z nich się, przykre słowa
Te ich bywają: „Lachu! biedna twoja głowa,
Która się Dymitrowi marnie unieść dała,
Że nam Moskwie ostrożnej rozkazywać miała
455 I napęlić narodem swym te nasze kraje,
Wniószy i nabożeństwo, i swe obyczaje.
Jakoż jużście byli rozciągać zamysły
Poczęli swe, i Dymitr, w hardość złą nie ścisły,
Was tylko ubogacać myśl swoją przyłożył,
460 A co dalej, to Moskwę strapioną ubożył.
Ale my postrzegszy to, nie daliśmy złemu
Sercu jego pociechy spól z nim i waszemu“.
Takie i inne słowa naród ten psi głosi,
A niezemszczonym w pychę myśl się ich podnosi.
465 Nasi, tylko słysząc to, łzami się zlewają,
Albo podczas i brzydkich słów ich nie słuchają:
A jeśli więc chce co kto przemówić, surowy
Obiecuje mu wnet być moskwicin bez głowy.
Niestetyż, iż w tak lekkie ręce wpadł nasz drogi
470 Naród; by był choć turek pojmał go srogi,
Jeszczeby to znośniejsza, bo acz też w niewoli
Być, jednak lekce, kiedy na okup pozwoli

Nieprzyjaciel: ale to moskiewska niecnota
Nie chce na okupienie wolności ich złota.
475 Tegoć się chce, i tego uprzejmie twe oko
Życzy sobie, i serce pragnie, psia posoko,
Abyś pomsty nie odniósł za swoje uczynki,
I nie wzięły oddania też twe upominki,
Coś na weselu rozdał. Nieszczęśliwe gody,
480 Któreście tak wiele krwi wzięły za nagrody
Utrat swych! O pohańcze, i słońce płakało,
Kiedy na niesłychany mord taki patrzyło:
To samo oskarżywa przed Bogiem cię. I to
Prosi, by twój uczynek miał płacą sowito.
485 Skarży na cię dotychczas Ołtarza Pańskiego.
Lekka uwaga, boś krew rozlał Pomaskiego
W ten czas, gdy odprawował Najświętszą Ofiarę.
O poganinie, wzdys mógł srogości swej miarę
Zachować tu; nie chciałeś, ale srogie rany
490 Od ołtarza świętego kapłan oderwany
Odniosł i zwleczony z szat; potym dusza ciała,
Żałośnie narzekając, jego odbieżyła.
Skarży na cię, pohańcze, przysięga złamana
I srogie mordowanie (jako słuch jest) Pana.
495 Klęczy ustawnie prosba nieszczęsnej Maryny
Przed Bogiem, a łzami twarz zlewając, przyczyny
Prosi u Matki, z której chwalebne go ciała
Część wzięwszy bytność boska, tu z nami mieszkała;
Aby jej Syn, zdjąwszy z nich niewolą okrutną,
500 Tyrańską, pocieszył już duszę prędko smutną;
Owa na cię przed Bogiem więcej skargi zgola,
Niżli mają miesięczne promieni swych koła.
A nietylko iże tych, którym dajesz winę,
Więzieniem swoim trapisz. A coż za przyczynę
505 Powiesz, że zatrzymywasz posła? azaż temu
Słusznie wyszcia wolności zabraniasz samemu?
O przekłety narodzie, nietylko przy sobie
Trzymać go niegodzienes, ale i osobie
Przypatrować się, nawet i jego rozmowy
510 Słuchać, krwi nieszlachetna, rodzie Kaimowy!
Pobożny OLEŚNICKI, twoja (póki słońce
Wymiatywać z wschodniego morza będzie końce,
A obejrzawszy nasze tutejsze krainy,
Nieznajomy oświecać kołem świat iny)

- 515 Sława głosić się będzie, bo za twoją sprawą,
 A roztropnym postępkiem, rękę swoją krwawą
I zapalczywość srogą w ten czas hamowała
 Moskwa zuchwała, gdy krew naszą rozlewała.
Świadczą ci, co za twoją mądrością dostali
520 Wolności, a ojczyznę miłą oglądali.
Tu nam teraz, szlachetny Oleśnicki, ciebie
 Niedostaje w tej naszej gwałtownej potrzebie.
Albobyś spólnie z bracią zażywał żaloby
 Tych roztyrków, albo więc miałbyś swe sposoby,
525 Którymibyś hamował domowe niezgody,
 A, mniej niebezpieczeństwo wając, leczył wrzody,
Jakimi się ojczyzna barzo napsowała.
 Niestetyż, czegom smutna matka doczekała!
Bo kto jest przyjacielem większym zgodzie, jako
530 Ty? umiesz obom stronom rzec prawdę jednako ;
Nie uwiedzie cię przyjaźń krewna, ani dary
 Kosztowne twojej cnoty nachyną z swej miary,
Lecz (jak mówią) w bród idziesz: rzeczy niezmyślane,
 Niechaj przyznają zacne od ciebie zgodzone
535 Strony. Ale nieszczeście tak oczy rozdarło
 Na nas, żeby nas z ziemią rado równo starło;
A to i w tym punkcie się nieżyczliwym dało
 Uznać, że cię w roztyrkach tych nam mieć zajrzało.
Prawda, że ludzi dosyć roztropnych w tej mierze,
540 I jest niejeden, co tę prowincją bierze
Na się, lecz ciebie niemasz, co byś dopomagał,
 A czego nie dostaje, radą swą wspomagał.
Panie, co świat rządysz i niebieskie obroty,
 Zdejmi z nas, prosimy cię, te srogie kłopoty,
545 A daj już nam odpocząć, bo oto ubogi
 Lud skwierczy, pelen strachu, pelen wielkiej trwogi.
Wejrzy na płacz pospółstwa, którego surowy
 Ciśnie żołnierz bez miary dotychczas domowy.
A złożywszy, o Boże, ciężkie te ciężary,
550 I do iskry najmniejszej zgasiwszy pożary,
Niechaj cię krzywda nasza samego zaboli,
 Którą mamy od Moskwy, i wybaw z niewoli
Wszystkich, co ją tam cierpią; a sam naszej wzgardy
 Zemści się, jaką nam lud wyrządził ten hardy;
555 Pokarz jako Gomorę, wybawiwszy Lotą,
 Bo takaż złość i taka równie w nich niecnota.

GODY
MOSKIEWSKIE

támże ná Moskwi opisáne,

przez

Sebastiana Lifftela.

W Krákwie,
W Drukárni Symona Kęmpiniusá,
Roku Páńskiego 1607.

(Гербъ Олесницкихъ Вѣнява).

Jaśnie Wielmożnemu Panu,

Jego Mości Panu

M I K O Ł A J O W I

OLEŚNICKIEMU,

z Oleśnice, kasztelanowi Małogoskiemu, etc.,
memu miłościwemu panu i dobrodziejowi.

Moskiewskie Gody, którycheśmy pod ten czas nieszczęśliwymi uczestnikami, wierszem krótko opisane, WMci, memu miłościwemu panu, ofiaruję. Co iż śmiem czynić, że się ważę tak małą rzecz WMci, memu mił. panu przypisać i oddać, przywodzi mię do tego naprzód wielka ludzkość WMci, wdzięczne przyjęcie drobniejszych moich takowych pism WMci przedtym oddanych, a potym mię też śmiałym czyni wielkie baczenie, WMci, mego mił. pana. Abowiem tym suadniej to uznać możesz, że mi z inszej przyczyny to nie pochodzi, tylko z uprzejmej chęci, którą mam do odslugowania wszelkiej pod ten czas łaski WMci, mego mił. pana; a przytym mam tę ufność, że WMśc Pan, w tej łasce przeciwko mnie, naniższemu służebnikowi swemu, nie ustaniez, o co zawsze jako napilniej proszę. W Moskwie, dnia 20 Lutego roku 1606.

W. M. mego miłościwego pana

służebnik naniższy

Sebastyan Liffel.

DO AUTORA.

Dłużej nad wolą wszech i nad mniemanie,
Gdy w Moskwie było nasze zatrzymanie,
Różnej nam rady ekliwość dodawała,
Każdemu czynić cokolwiek kazała.
5 Zaczym też różne zabawy się wszczęły,
By tak przeciwne teskności ginęły.
Tyżeś wziął przedsię, abyś niesłychany
Zły naród moskiewski wwiązał w wiersz kochany,
W którym dość grzecznie, a k temu prawdziwie
10 Wszytkoś wyraził; masz mieć niewątpliwie
Słuszny dank za to, i by zazdrość chciała
Licha sfolgować, taby pewnie miała
Twa być nagroda, żebyś był liczony
Synem muz wdzięcznych, i za tegoż czczony.
15 Jednak ty w swojej zostaniesz ozdobie,
I mnie chętnym być zawždy doznasz sobie.

Paweł Palcowski

z Palcowic.

GODY MOSKIEWSKIE.

Pierydes, uczone panuj, których chcenie,
W tępych zmysłach dwocipu roznieca promienie.
Plemię Jowiszowe, o pięknej pamięci
Córki, jeśli kto kiedy waszej doznał chęci,
Proszę, i mnie słów nieco użyćcie łaskawie
Powiedzieć, coby k rzeczy choć w nie lubej sprawie.
Nie o tym rzecz ma będzie, jaką siłę mieli
Obrzymowie storęczni, co do nieba chcieli,
Ni o tym czego Jazon i Tezeusz śmiały,
10 I Perseusz dowiedli, i Parys zuchwały.
Świeże chcę śpiewać dzieje, a wy, siostry święte,
Pienie moje uczynicie ludzkim uszom wzięte.
Jako możni polacy dawnych czasów onych,
Póki jeszcze nie mieli granic rozszerzonych,
15 Cisnąć swe okoliczne sąsiady musieli,
Jeśli potrzebnie włości swych rozszerzyć chcieli.
Zaczym na wszystkie toru słonecznego strony
Był dzielny ich postępek znacznie rozgłoszony.
Tak niewątpliwie teraz tenże umysł mają,
20 Abo taki przynamniej, że sobie nie dają
Latwie co wydrzeć komu, i litują tego,
Że z jakiegokolwiek miary ustąpili czego.
Bo panowie dawniejsi żonom swym nagrody
Powielekroć czynili, nie okrom ich szkody.
Acz się im to zaś w równy sposób nagrodziło:
Litwą, państwem szyrokiem, z którymi aż miło
W pięknej zgodzie mieszkając i całej jedności
Z obojej strony swojej strzegąc powinności.

Więc książęta litewskie, z których drudzy potym
30 W Polsce królmi bywali, przemyślali o tym,
Jakoby także z moskwą, sąsiady swojemi,
Stałą przyjaźń szczepili, dla tego się z nimi
Krewnym związkiem łączyli, co czynił przesławny
Witułt, i po nim niezbyt Aleksander dawny.
35 Ów do Moskwy córę dał, a ten z drugą stronę
Wziął carową Helenę sobie był za żonę.
Ale co wprawdzie, mało tym Aleksander sprawił,
Bo go był świekr kłopotu i wojny nabawił,
Szukając nań przyczyny zrazu zajątrzony,
40 I nierychło ten rozruch był uspokojony.
W tej sprawie się nieszczerłość moskiewska odkryła,
Która przedtym polakom nieznajoma była.
A tę prawie wywarli, gdy w Inflanckiej ziemi
Zamki brali zdradliwie, o co słuszną z nimi
45 Król Stefan wojnę podniósł, gdzie odebrał swoje;
Odtychmiast też nie były z nimi żadne boje.
Ale stronom obiema dobrze to w pamięci
Zostało, i coś się w nich złej zawadza chęci.
Jednak ci, co ostrzej w cel tej rzeczy patrzają,
50 Słusznie się wszyscy zdaniem swym na to zgadzają,
Żeby to pewnie była rzecz prawie nadana,
Rzecz chwalebna i od wszech zdawna pożądana,
Gdyby moskwa z polaki w szczerzej zgodzie żyli,
A waśni swe z obu stron dawne porzucili,
Gdyż tych dwojgu monarchii zaciąg przyjaźliwy
Byłby innym niechętnym z wielu miar straszliwy,
Mieszkańcom zaś wzajemnie tej i owej strony
Niósłby żyzny pożytek pokój ulubiony.
Do tego sposób nie mógł nigdy być słuszniejszy,
60 Ni przyczyna, którąby miał dać wiek niniejszy:
Jako gdy zdradnym rękom młodo ochroniony
Dymitr, będąc na państwo ojczyste wsadzony
Przez polaki, do których, pomniąc na chęć onę,
Sposobem dość spaniałym posłał i po żonę.
65 Z tychże wielu u siebie hojnie udarował,
I wszystkiej się Koronie wielce ofiarował,
Której dobrze uważne takie zdanie było,
Że zgoła tym pogardzać ani się godziło,
Co teraz tak pogodnie samo w ręce wpada,
70 Gdyż tym szczęście potomne nie jednako włada.

To uprzejmych polaków serca poimało,
To im chętnie na wszystko pozwolić kazalo;
Nawet to za osobne sobie szczęście mieli,
Bo się oznać z sąsiady nieludzkiemi chcieli.
75 Nie jeden tego pragnał, by mógł widzieć progi
Tej ziemi, gdzie mniemanie mieszka naród srogi.
Zkąd więc nader posłowie hardzi przyjeżdżają,
Co słusznej uczciwości sposobu nie znają,
U których te postępki: nadęta postawa,
80 Usta pełne grubych słów, a przemierzła sprawa.
Ochotnie tedy mnodzy umysł swój skłonili
K temu, aby koniecznie ten czas w Moskwie byli,
Gdy gody zawołane odprawiane będą,
Na których zawołani zacni goście siędą.
85 I starali się o to pilnie, żeby byli
Ten akt ze wszelkiej miary sobą ozdobili.
Na co prace i kosztu wieść nie żalowali,
Ni sędziwym niektóry latom folgowali.
A iż poseł Dymitrów, jako mu zlecono,
90 Wprzód majestat królewski na wesele ono
Z pokłonem słusznym wziął, musiało przyść k temu,
Że tę drogę odprawić poruczono cnemu
Oleśnickiemu, który w senatorskim kole,
Niepoślednie z drugimi zastępuje pole.
95 Z nim współ od Wielkiego Księstwa Litewskiego,
Posłano też dzielnego męża Gosiewskiego
Aleksandra, ten przedtym dwakroć w Moskwie bywał
I poważne na sobie dosyć sprawy miewał.
Tu Mniszek wojewoda raz uweselony,
100 Drugi raz wielą myśli różnych ogarniony,
Najmilszą córę swoją wyprawiać się spieszy,
Czym się co raz utrafi, to się zaś ucieszy.
Bo kiedy się więc serce nazbyt rozraduje,
Bywa coś, co tę radość znieagła hamuje.
105 Więc wszelki człek tak słaby, że szczęścia odmiany
Znaczniej nie dźwignie, oprócz umysłu nagany.
Wszystko tedy, co do tej należało sprawy,
Jak nalepiej zrządziwszy, dalszej mu zabawy
Śliski czas nie dozwał, gdyż się był nadkrócił,
110 Przeto już nieodwłocznie ku Moskwie obrócił.
Szły z nim poczty ozdobne konnych i piechoty,
I przyjaciół nie mało, którzy z swej ochoty

I carową, i jego, prowadzić jechali,
Niektórzy i małżonki swe z sobą pobrali.
115 Było i dworzan wiele, sług orszak niemały,
Był dostatek koło nich wielce okazały.
A gdy już ręce konie^z za dyszle porwały
I kroki swe ku krajom północnym udały:
Wnet zaraz u niektórych, co zeznali sami,
120 Wróg jakiś zły tkwił w sercu, lecz iż nadziejami
Różnemi opojeni, mniej już na to dbali,
I tak z oną otuchą prosto wciąż jechali,
Zostawując za sobą Polskę, swej swobody
Nieprzeplaconej gniazdo, i ojczyście grody.
125 A Dymitr gości swoich uprzejmych wygląda,
Których z chęcią^z niemiejszą co prędzej mieć żąda,
Rachuje dni, noclegi, i godziny liczy,
Mniej mil by to być mogło i krótszych im życzy.
Drogę wszędy, gdzie trzeba, aby naprawiano
130 Jak najlepiej, rozkazał, co wnet udziałano.
Pięćset czterdzieści mostów, wszystkie prawie nowo,
Za chwilę barzo małą stanęły gotowo,
Od granic zaraz licząc, aż do samego
Miasta Moskwy, tej ziemie co nacelniejszego.
135 Zatył nasi Smoleńska zlekka dostępują,
Gdzie się naprzód moskiewskim sprawom przypatrują.
Tam im na miejscu chęci szczerzej pokazano
Z musu^z własną^z obłudę, i dosyć znać dano,
Jakie gody być miały, lecz naszych rozumy
140 Ćmiły jakieś inaksze niepotrzebne dumy.
A też śnać tak myśleli: zkądże się tu mamy
Czego złego spodziewać, gdyż dość jawno znamy
Dymitrową uprzejmość, i jemuż w tę stronę
Grzeczną niesiem Marynę, ulubioną żonę?
145 Trzy ledwie dni zupełne w Smoleńsku zmieszkałi,
Ztąd się z trzaskiem ku Moskwie nieszczęsnej udali.
Jednak niż się ruszyli, carowej oddano
Upominki kosztowne, i troje usłano
Sań sobolmi drogimi, i temiż podbito
150 Pokłady, a po wierzchu szarłatem nakryto.
Przed jednymi dwanaście białych koni było,
Wszystko^z prawie jednakich, a te zaś wodziło
Bojarów trzej ubranych w śliczne złotogłowy,
A na głowie każdego był szłyk marmurkowy.

- 155 Różni zaś różne zewsząd przynosili dary,
Na znak jawny poddaństwa i niezłomnej wiary.
Nieśli czerńcy chleb z solą, co znaczyło tęgi
Węzeł ślubu pani swej i winnej przysięgi.
A ten tytuł wszędzie jej jawnie przyznawali,
160 Gdzie ją kolwiek, od granic począwszy, witali.
W tym też zoczą zdaleka pozłoczone dachy
I wysokie Dymitra przeważnego gmachy.
Kołem zaś ze wszystkich stron czerni się przestronie
Miasto, Moskwą od rzeki tak zdawna rzeczzone,
165 Od której wszystko ziemia także ma przezwisko,
Bieży środkiem przez miasto tuż pod zamkiem blisko.
To gdy wzrokiem łakomym usilnie czerpają,
A znięta się k niemu bliżej przymykają,
Ujrzą poczty ozdobne w polu czekające,
170 I niektóre ku sobie tuż tuż nadchodzące.
Więc znowu przednie bojar poważnych gromada
Jedzie, gdzie nacelniejsza była carska rada.
I staną prawie tam, gdzie osobne namioty
Dwa rozbito szerokie, misternej roboty.
175 W nich piękne krzesła stały złotem ozdobione,
I kobierce po ziemi wszędy rozłożone.
Tam śliczna nimfa polska Maryna wstąpiła,
I potrzebnie swój ubiór nieco odmieniła.
Potym w krzesło usiadła, gdzie po małej chwili,
180 Do niej rzędem idą ci, co od cara byli
I od wszego pospólstwa do tego obrani,
By witali panią swą, więc przygotowani
Z trefną poszli postawą, z dziwnymi ukłony,
A jad wewnątrz zdradliwy mieli zatajony.
185 Powtarzali swe śluby zmienne, a wiernego
Tylko znaki oddali posłuszeństwa swego.
Wojewodę też w drugim namiocie witali,
I także mu zmyślony pokłon wyrządzali.
Oddali mu od cara koń drogo przybrany,
190 Na sumnę sta tysięcy złotych szacowany,
Gdyż kamienie i złoto, które na nim było,
Niewątpliwie na taką sumnę wychodziło;
Był jarczak szczerozłoty, tebinki, strzemiona,
I bębenek takowyż miała każda strona.
195 A w te zaś po dwanaście wydwornej roboty
Złotych czarek włożono, z inszemi klejnoty;

Nuż czaprak, rząd, i wodza: wszystko złote było,
I na nogach u konia złoto się świeciło.
Albowiem nad obiema przednimi kolany
200 Były miąższo kowane ze złota kajdany.
Te i insze kosztowne oddali mu dary,
I niezmierne chęci swej czynili ofiary.
W tym nazacniejsi goście k nim się przybliżali,
Którzy króla polskiego osobę trzymali
205 I poważność na sobie, a ci nie czekali,
Ale ich wyprzedziwszy do miasta wjechali.
Wjazd ich był dość pozorny, i tak się stawili
Na wszem, że pana swego niczym nie zelżyli.
Skończyły się też skoro tamte ich obrzędy,
210 Zaraz bębny i trąby ozwały się wszędy.
Zaczym się poczty konnych ozdobne ruszyły
I kształtnym szykiem zastęp moskiewski przebyły.
A przy nich zaraz piesi szli z obojej strony,
Na co okiem niechętnym patrzył zajuszony
215 Lud moskiewski, którego w polu wiele było,
Aż się wszędy ku miastu samemu czerniło.
A zaś między dworzany i przedniejsze sługi,
Wmieszali się bojare, a tego rząd długi
Jechał zaraz przed pany co znakomitszemi,
220 A carowa i z ojcem w też tropy za nimi.
Siedziała w drogim wozie dzieła moskiewskiego,
Który nie tak kształtny był jak kosztu wielkiego.
Przed nim samorodno pstrych dziesięć koni było
Swojskim strojem przybranych, wszakże nie schodziło
225 Nic na wszelkim dostatku i ci w złoto byli
I w sobole ubrani, którzy powozili.
Przy karecie sześć kształtnych lokajów biegało,
I konnych dla posługi z obu stron nie mało.
A tych było do trzechset, co nieprzeliczony
230 Tłum ludzi na dziw zbiegły z tej i z owej strony
Laskami rozpędzali, co się wielom zdało,
Że w świecie obyczajów takowych jest mało.
Bo tam względu nie było na żadne osoby:
Bito, pchano każdego, a nie był ten, coby
235 Śmiał co o swą krzywdę rzec, a milczeć gdy boli:
Jest znak musu brzydkiego i ciężkiej niewoli.
W pięćdziesiąt bębnow razem moskałowie bili,
Takiż poczet i tych był, co przy nich trąbili.

Stali rzędem tak długim, jak sto człeka stanie,
240 Na drzewianej do tego zrządzonej altanie,
Uczynili grzmot sprosny, srodze nieprzyjemny,
Grzmot żałośnie wrzastliwy, i wielmi foremny.
A to wszytek tryumf był gościom przyjechanym,
Gościom zacnym na Moskwie nigdy niewidzianym.
245 Z tym do miasta wjechali, a wnet wojewodzie
Przy carowej gospodę naznaczono w grodzie.
Lecz wprzód do carskiej matki mieszkania wysiadła,
I tam w tym monasterze sypiała i jadła
Przez sześć dni, aż kiedy ją koronować miano.
250 Toż jej zaś insze gmachy zgotowane dano,
Gdzie ją w insze ubrano szaty znakomite
Do sprawy takiej zdawna u nich przyzwoite.
Ztamtąd ją Oleśnicki do cerkwi prowadził,
I na miejscu wyniosłem przy caru posadził.
W prawo cara opodał na tym majestacie
Siedział też patriarcha w swoim aparacie.
Te gdy ceremonie w poły się skończyły,
Które się wprawdzie były nieco przedłużyły,
Jej piękne skronie zwykłą ozdobił koroną
260 Carstwu panią ogłosił, a carowi żoną.
Potym im błogosławił, lecz co u wszech było
W zmiennem sercu zdradnem, sztucznie się tało.
Złote dzięgi po ludziach stojących miotano,
I ważne portugaly trojaki rzucano.
265 Ale z naszych, jak stali w swym osobnym gronie,
Żaden nie był tak cheiwy, by się schylił po nie.
Oprócz Moskwy, ci na się baczenia nie mieli,
I przystojnej powagi zażyć nie umieli.
A tu o pospolitym ich nie mówię gminie,
270 Ani też o niezgrabnym prostym bojarzynie.
Znaczeni się o tę lichą korzyść ubiegali,
Którzy pospolu z carem w rządzie zasiadali.
Wtym się też ten akt skończył, zkąd zaś nieszony
Car był z pompą prowadzon w swój pałac złożony.
275 Carową też miał nazad prowadzić do grodu
Udatny Oleśnicki, ale ją u wschodu
Pożegnał, i do dworu swojego się wrócił,
A też już późno było, i czas się nadkrócił.
Już Tytan, środek nieba minąwszy, swe konie
280 Ćwiczone zlekka spuszczał ku zachodniej stronie,

Zaczym głowę czarną noc zmienagła dźwigała,
Z głębokich wód i ciemność przyszlą znać dawała,
Lecz złotowłosy Febus zaś te nocne cienie
Gwałtem spędził, a swoje ogniste promienie
285 Po wszystkich stronach rozsiał, tak iż jasne nieba
Znowu dały dzień biały, jak tego potrzeba.
A to dzień był piątkowy, który według zdania
Powszechnego, był godzien swego szanowania.
Jednak u nich w ten przecie gody zaczynano,
290 W trąby one mierzone i bębny zagrano.
W dzwony bito na radość, bo tam zwyczaj taki,
To wszelkie ich uciechy niepochybne znaki.
Dumni się bojarowie do zamku zjeżdżają,
Wszyscy się w każdym kącie rączo uwijają.
295 Czas nadchodzi, po goście z ochotą posłano,
I po cne posły polskie do dwora zjechało.
Lecz grzeczny Oleśnicki chciał to pierwej wiedzieć,
Gdzie jemu na tych godziech zgotowano siedzieć.
Jeśli pański majestat godnie poważony
300 Będzie w jego osobie, i słusznie uczczony
To jest, jeśli mu pewnie takie miejsce dadzą,
Że go z carem u stołu jednego posadzą?
Zaczym to z nich zrozumiał, że postępek inny
W tej mierze uradzili, mając swe przyczyny
305 Nikezemne, które z szczyrej uprzedli hardości.
A on się też sprzeciwił tej ich nadętości,
Nie był w zamku tenże dzień, ani drugi potym,
Aż w trzeci ledwie, i to długi targ był o tym.
Byli ci, co w tej sprawie usilnie robili,
310 A gładkością słów upór obu stron śmierzyli.
Nakoniec k temu przyszło, że przy carskim stole
Drugi stół postawiono, o maluchne pole,
Za którym zacny poseł siedział krom nagany,
Żadnej w stałym umyśle nie mając odmiany.
315 Nie dał taniej, gdzie sławie ojczyzny płaciło,
Ani cierpiał co z ujmą by namniejszą było
Królewskiej dostojności, którą w każdej dobie
Wspaniale i ostrożnie wyraził na sobie.
Co mało przedtym jeszcze znacznie pokazywał,
320 Gdy zlecone poselstwo jawnie odprawował.
Gdzie upornie tytuły nowotne mieć chciano
Po nim, ale takiego nic nie otrzymano.

Umiał w to tak potrafić, że ze wszelkiej miary
Nic Moskwa wnieść nie mogła nad obyczaj stary.
325 Car jednak osobliwe te postęпки jego
Miał na oku, i często blisko siedzącego
Weselił rozmowami, a cześnik do tego
W drogich czasach podawał wina rokosznego,
Które sobie z rąk do rąk samiż oddawali,
330 A to i raz, i drugi znowu powtarzali.
W lewo stół nacelniejszym gościom zgotowano,
Gdzie Gosiewskiemu miejsce naprzędniejsze dano.
Dopiero wedle niego w ono przednie grono
Wojewodę i insze pany posadzono.
335 Osobny zaś i polscy dworzanie stół mieli,
I moskiewscy osobno bojare siedzieli.
A wždy wszędzie potrawy na złocie dawano,
I w złoto wszystkim picia różne nalewano.
Inakszego naczynia ani widać było
340 Po wszystkich stolech, tylko złoto się świeciło.
A na przepych tym więzszy mis tych nie zmywano,
Co z stołu brali, lecz zaś na insze dawano.
Więc jeszcze przed weselem, gdy carowa była
W monasterze przy matce, gdzie dni kilka żyła,
345 Na złote misy wszystkie dawano potrawy,
A tego jak być może był dostatek prawy.
Do wojewody także złotych mis zasłano
Razem pięćset, na których jemu jeść dawano.
Z osobna posłom polskim car był z stołu swego
350 Sto dwadzieścia mis posłał złotych, a do tego
Czterdzieści czas, kosztownie kamiećmi sadzonych
Drogiemi i rozlicznym picciem napelnionych.
A wždy na służbie jego dosyć złota było,
I nazbyt, nierzkąc, żeby co na nim zchodziło.
355 A co jeszcze po miejscach rozesłano różnych,
Abo co w skarbie mogli mieć leżące próżnych,
Trudno zgadnąć, o wielkiej liczbie powiedziano,
Ale to jest rzecz pewna, że go z potrzeb miano.
Srebro jeśli tam było? pytać nie potrzeba,
360 Od spodku do samego izdebnego nieba,
Była służba nastrzmiona, w koło rozmaitemi
Sztukami od wymysłów grzecznie zrobionemi.
A w sieni zaś dopiero druga służba była,
Która się po trzech stronach gmachu rozszerzyła.

- 365 Na tej stały naczynia znacznie okazałe,
Cebry, wiadra, baryły i konwie nie małe.
Nuż, pod temi na kupach mis wiele leżało,
Tak iż się jakmiarz służbą osobną być zdalo.
Ten też tylko dostatek zdobił gody wszystkie,
370 I to go zaś szpeciły ich postęпки brzydkie.
Bo tysiąckroćby lepiej przystało im wodzić
Niedźwiedzie, niż się z złotem i srebrem obchodzić.
Potraw ile dawano wszystkie się zgadzały
Z grubością ich wrodzoną, i takiż smak miały.
375 A grzecznie je nosili swym prawie zwyczajem,
Za jedną trzej i czterej, dwaj przynamniej wzajem.
By jeszcze ich muzyka k temu przystąpiła,
Taby dopiero była wszystko ozdobiła,
Która u nich tak wdzięczna, że kiedy zagrają,
380 Kto nie przywykł, tedy mu na łbie włosy wstają.
Ośm prawie dni zupełnych godujący mieli,
Zażyli spól wesolej z sobą krotochwile.
I gdy prawie najlepsza dobra myśl być miała,
Która godnie takowej sprawie przysłuszała,
385 Nagle ją dzień dziewiąty niespodzianie skrócił,
I w srogą trwogę krwawą żalośnie obrócił.
Melpomene życzliwa, sama tę biesiadę
Światu odkryj a ogłoś niesłychaną zdradę
Narodu moskiewskiego, i jako swych czecil
390 Gości, którzy na gody pana ich przybyli.
Lub dodaj słów żalosnych, dostojna bogini:
Mój temu miałki dowcip dosyć nie uczyni.
O dumy ludzkie blabe, o starania płone!
Jak daleko mijacie wiecznie uradzone
395 Skryte myśli niebieskie, mniemając by rzeczy
Waszych cel próżnej podległ i daremnej pieczy.
Mądrze to niepochybny wróg tak ograniczył,
Że wszystkim rzeczom sposób i czas pewny zliczył.
Srogiej fortuny synu, Dymitrze, czy mało
400 Na tym, że cię z tyrana ojca szczęście dało
Na ten świat troski pełen, żeś musiał zarazem
I ty przed zradnym mlodo uciekać żelazem?
Będąc wielu skrzywdzonych pomstą ogarniony
Nienchronną, która cię coraz w insze strony
405 Nieznajome nosiła, zaczyeś swe bogi
Uprosił, iż ci polskiej dali dosiędz drogi,

Gdzieś sobie pomoc zjednał, i przez to cne plemię
Dostałeś mężną ręką swą ojczystą ziemię.
I przyjaciela k temu upodobanego,
410 Ozdobę niepochybną naprzód domu twego;
Potym państwa wszytkiego, kiedyby to chcieli
Twoi uznać, abo też uważyć umieli.
Ale tą twoją pomstą daleko się było
Jeszcze okrutne szczęście złe nie nasyciło.
415 Powstali zdrajcy na cię twójegoż narodu,
Którzy gwałtem do tego rzucili się grodu,
Ciebie zabić koniecznie, bo tak uradzili:
Błogoć jednak, jeśli się na tym omylili.
Atoli darski Bosman dał tam gardło swoje,
420 I ktoś z nim drugi, a wnet ciała ich oboje,
Sromotnie obnażywszy, na plac wywleczono,
Gdzie je na hańbę większą trzy dni zostawiono.
To ci wierutni zdrajcy gdy w zamku zrobili,
Natychmiast niezliczonym hurmem się rzucili
425 Do dworów różnych, kędy cnotliwi polacy
Gospody swoje mieli, czego nieboracy
Nigdy się nie spodziali, a bezpiecznie sobie
Jeszcze drudzy leżeli, jak w zarannej dobie;
A moskwa sprzysiężona, właśnie jak psi wściekli
430 Niestetyż, do nich wpadszy, bez litości siekli.
Trudno nieszczęśni sobie, by nabarziej chcieli,
Jaką pomoc w tym nagłym przypadku dać mieli,
Bo gospody dalekie zbyt mieli od siebie,
Co barzo nie na rękę ich było potrzebie.
435 A żeby się lotrostwo tym więcej zbiegało,
Tłukli w dzwony okrutnie, aż się rozlegało,
Udawając, że gore, a w tumultie onym
Tak omylnym, trudno być miał kto przestrzeżonym.
A nadto, tego sztucznie fortelu zażyli,
440 Że razem na wszytkie ich dwory uderzyli,
Aby skrzątwy nie mieli porwać się do bronię,
Abo dopaść w potrzebie doświadczonych koni,
Zaczym by okrucieństwu ich się odjąć mogli,
Lub też więc jakokolwiek swej braciej wspomogli.
445 Wszytkę zgola chytróść swą i przewrotne sztuki,
Których oni pełni są z wrodzonej nauki,
Na ten czas znieśli wespół i temiż robili,
Inaczej by tak byli naszym nie dobili.

I jest to rzecz prawdziwa, iżeby się byli
450 Żli bezeeni moskale o nic nie kusili,
Gdyby mało co przedtym ta ich zdrada była
 Z jakiej się kolwiek miary na jawią odkryła.
Bo serca za to nie mieli mężnie począć sobie,
 Co się jawnie w tamtejże pokazało dobie,
455 Kiedy siłą gwałtowną dwór oświeconego
 Książęcia Konstantego opadli, a jego
Także chcieli dobywać, tedy swojej mocy
 Ręcznej ufać nie śmieli, aże ku pomocy
Dział nawieźli, z których nań okrutnie strzelali,
460 I to, krom znacznej szkody swej, nic nie wygrali.
Cny Wiśniowiecki chociaż swych nieco uronił,
 Jednak się ich gwałtowi nietylko obronił,
Ale ich do kilkuset od czeladzi jego
 Mężnie legło zabitych, i jeszczeby tego
465 Więcej padło, kiedyby książ Szujski, co potym
 Carem został, przypadszy, nie miał pieczy o tym.
Ten swoich już zwątlonych snadnie pohamował,
 I potrzebnie z książęciem o pokój rokował.
Zaczym mu zaraz z sobą ztamtąd wynieść radził,
470 I sam że go do dworu inszego wprowadził.
Znaczniej dzielni Staduiccy ich nie mężnej sprawy
 W swej gospodzie doznali, bo tam mieć zabawy
Moskwa żadnej nie chciała, skoro obaczyli,
 Że polacy na odpór pogotowiu byli.
475 Jeszcze im dość przestrono otworzyli wrota,
 Ale ich żadna ruszyć nie chciała ochota.
Tam jednak gdzie nie było żadnej gotowości,
 Która więc rzadko bywa w każdej bezpieczeńci,
Swą nieludzką okrutność niezmiernie wywarli,
480 Tak, że dobrze ciał żywych zęboma nie żarli.
Zaczym rzadki ich wola żywo zostawiony,
 A jeśli, tedy z wszego do naga złupiony.
Na stan, na pleć, na lata nie względu nie miano,
 Mnogich (ach żal i wspomnieć) szkaradnie szarpano,
485 Którzy w wielkim u swoich szanowaniu byli
 Przez dzielność swą i cnotę, i którzy nabyli
Zacności z przodków swoich, i onąż słyneśli,
 Ci ten szwank niesłychany na Moskwie podjęli.
Lecz ich wściekłość zawzięta mało na tym miała,
490 Ale o coś dalszego pokusić się chciała.

Bo jeśli srogą mieli waśń na insze stany,
Niewątpliwie daleko większą na kapłany,
Których acz dość nie wiele u siebie widzieli,
Jednak ich w niepodobnym podejrzeniu mieli.
495 Przeto tym pilniej o ich przemyślając zdrowiu,
Ale skutek tej radzie nie był pogotowiu.
Sam jeden ksiądz Pomaski za wszystkich zapłacił:
Ten swój żywot doczesny przy ołtarzu stracił;
Gdzie go wierutni w ten czas łotrowie zastali,
500 Tamże go też zarazem i zamordowali.
O narodzie bezeeny, o potomstwo złego
Geryona, o plemię Eryksa zdradnego!
Dosyć hańby ztąd macie, żeście na własnego
Pana ręce podnieśli, a cóż gdy do tego
505 I to o was powiedzą, że wezwanych gości
Okrutnieście pobili, krom wszelkiej winności.
Lecz wy słusznie na żadne mowy nie dbacie,
I najmniej się na sławę dobrą oglądacie.
Jawna to, że to sobie nie wielce ważycie,
510 A też nie wiem, jeśli w tym dobrze nie czynicie.
Bo choć ze wszech nagorsze u was obyczaje,
Kto je zgani, kto je wam w waszej ziemi złąje?
Indziej też nie bywacie, zaczym to wam wiedzieć
Niepodobna, co o was kto może powiedzieć.
515 A kto czego nie wiadom, kto czego nie widzi,
Ten się w tym ani kocha, ani się tym hydzi.
Sami spraw swoich chlubę u siebie mieć chcecie,
I sami się też nimi, o zdrajcy, lekczenie.
Koniecznie tak mniemając, że więc ku obronie
520 Wszytkę słusność na swojej będziecie mieć stronie.
Wszakże to czas potomny wszem jawnie pokaże,
Co za wyrok w tym sędzia wiekuisty skaże.
Z was samych wielom matkom z obu stron przyczyny,
Urosły oplakiwać swe stracone syny,
525 Którzy przez waszę zradę niepotrzebnie legli
I w niskie gmachy srogiej Tyzyfony wbiegli.
Z czego wy potym srogą liczbę dać musicie,
Choć chytrych sztuk i różnych fortelów kusiecie.
Zginęło cnych polaków pod tysiąc człowieka,
530 Jakiej klęski nie wzięli od dawnego wieka,
Choć igrzyska Marsowe częstokroć zwodzili,
I w ziemię nieprzyjaciół swych mężnie wchodzili,

Czego i sama Moskwa na sobie doznali
W on czas, kiedy Dymitra swym panem witali.
535 Teraz gdy na nieszczęsne przybyli wesele,
O boju nic nie myśląc, legło ich tak wiele.
Jednak niżli podziemne kraje nawiedzili,
Znaczny poczet broniąc się zlej Moskwy zabili,
Który pewnie daleko ich liczbę przechodzi,
540 Jeśli widomym oczom wiarę się dać godzi.
Był wrzask po wielkiej Moskwi, było narzekanie,
Był płacz nieutulony, było rąk łamanie.
Chodziły błędne żony między gęste kupy,
Poznawając zabite mężów swoich trupy.
545 Chodzili i mężczyźni, a tam każdy swego
Znalazszy, rącho schował, aże do jednego,
A naszych martwe ciała do naga złupili,
I nad niektórymi się okrutnie pastwili.
Drudzy też, idąc mimo, tego żalowali,
550 I złą zdradę tajemnie w sereu przeklinali.
W tej burdzie jednak mieli wzgląd na wojewodę,
Że mu gwałtem nie naszli na jego gospodę.
Bo iż ta w zamku była, tedy rozumieli,
Że go dosyć bezpiecznie w swojej mocy mieli.
555 Temuż prawie truchłemu od żalu zboliałą,
I tym srogim przypadkiem już osierociałą
Córę nazad oddali, wyzuwszy ją z wszego
Państwa, czci i tytułu jej należącego.
Wkrótce ich spół będących na inszy dwór dano,
560 A ztamtąd zaś daleko do inąd zasłano.
Starosty Sanockiego dwór poszanowali,
Bo posłowie polscy tuż blisko niego stali,
Względem których acz ledwo i prawie przez dzięki
Cofnęli się zdrażliwej nań swej podnieść ręki.
565 Wszakże jako i drudzy indziej jest zasłany,
Gdzie fortuny złośliwej doświadczył odmiany.
Niektórzy w trwodze tamtej szczęściem się dostali
Do dworu poselskiego, i tym ratowali
Zdrowie swe, a tych codzień więcej przybywało,
570 Aż się ich więcej dwóchset nakoniec zebrało.
Rzadki był między nimi, ach rzadki, którego
Zła Moskwa nie odarła prawie ze wszystkiego.
Bo drudzy niebożęta nago przychodzili,
Właśnie tak, jako kiedy na świat się rodzili.

- 575 A ci wszyscy nie byli stanu jednakiego,
Znalazł tam między nimi człeka rozmaitego.
Jednak każdy był przyjęt według przystojności,
I doznał dość obficie poselskiej hojności.
Uprzejmy Oleśnicki łaskawym swym okiem
580 Cześć większą opatrował dostatnim obrokiem.
A gdzie na to moskiewski nie wystarczał datek,
Tedy on swymże własnym dokładał ostatek.
I insze wszem potrzeby pilnie obmyślał,
Chudszym odzienie, drugim i groszy dodawał.
585 A tam się ze złej toniej wywikłanym zdało,
Jakoby już i w niebie lepiej być nie miało.
Bo on strach wielkooki, on strach niespodziany,
Już był zapadł ich zdaniem za żelazne ściany,
Tylko gdy nań wspomnieli, coś się im nudziło,
590 Jednak im wolnej myśli namniej nie trudziło.
A gdy tak co z większego już sobie wytehnęli,
I lepszego nadzieję szczęścia przedsię wzięli.
Inszą im nótę nagle zła moskwa zagrała,
Która ich niepodobnie zaś zafrasowała.
595 Car i dumni bojare do posłów wskazali,
Aby z dworu tych wszystkich koniecznie wydali,
Którzy w liczbę ich zgraje nie są poczytani,
Ani zrazu na ichże rejestrze podani.
Dopieroż się chudzięta powtórę kręcili,
600 Dopieroż znowu barzo o sobie zwątpili.
Ale czujni posłowie tej byli wierności,
Że ich chcieli ratować w takiej ich teskności,
Zbrabiali się potężnie, i stanęli na tym,
Nie wydać, a znieść mężnie co przypadnie zatym.
605 A tego był koniecznie Oleśnicki zdania,
Bo go smutnej ruszyły braciej narzekania.
Im się ich tedy bardziej moskwa domagała,
Tym też większy w tej mierze po nim odpór znała.
Nie dał nic na ich groźby, choć w tej burzliwości
610 Krom tego się obawiać mógł niebezpieczności.
Aż ci sami, o których ten targ był czyniony,
Uważając tę sprawę z tej i z owej strony,
Miękczyli twardostalny proźbą umysł jego,
Przywodząc mu na pamięć to, że z dwojga złego
615 Jedno lepsze obierać godzi się każdemu,
Boby to rzecz niesłuszna, aby oni jemu

Tym szkodzić mieli, co ich jednak nie wspomże,
A snadź raczej wszech wespół upadkiem być może.
Gdyż moskwa przecie gwałtem będzie tego chciała,
620 By ich wola uporna górę otrzymała.
Ledwo miłośnik swoich do tego się skłonił,
Że przedsięwzięcie stałe gwoli im przelomił.
Zehronił jednak, których mógł, bo nie wszystkich byli
Niezbędni zdrajce na swój rejestr położyli.
625 O przedniejszych im gra szła, tych się domagali,
Tych też za takim musem nakoniec dostali.
Ci byli: Paweł Mniszek, starosta łukowski,
Jerzy Stadnicki i z nim Zygmunt Kazanowski,
Michał Radomski, Strzembosz, Maciej Domaracki,
630 Platowie, Szczęsny Siewierski i Krzysztof Gnoiński.
Inszych aczkolwiek z temi pobrali nie mało,
A wszakże im nawięcej na tych należało,
Z którymi kiedy się już cny poseł rozstawał
I onych z rąk prawie swych moskałom oddawał,
635 Uczynił przeraźliwą rzecz, któraby była
Snadź i kamień nietylko człowieka ruszyła,
A mianowicie do tych, którzy na tym byli,
By co prędzej swą korzyść precz wyprowadzili,
Prosząc, aby przynamniej na to pamiętali,
640 Że to nie więźniów mają, którychby dostali
W boju losem wojennym, jak więc bywa, ani
Takowych, co na zdradzie jakiej pojmani,
Ale ludzi cnotliwych, z którymi się było
Inaczej, niż doznali, obchodzić godziło,
645 Ponieważ ich tu szczyre a uprzejme zdanie
W ten kraj zaniósło na ich obłudne żądanie.
Takie i tym podobne mówił do nich rzeczy,
Lecz to oni na barzo małej mieli pieczy.
Jednak znaczną poruszył żalność między swemi,
650 Tak iż płakać musieli, i sam płakał z nimi.
Ten był sposób smutnego ich z sobą rozstania,
Które skończyły ciężkie stron obu wzdychania.
W dworze więcej sta przychodniów zostało,
Których szczęście życzliwsze tym podarowało.
655 Tych niemal wszystkich zwykłą łaską podejmował
Dobrotny Oleśnicki, na co nie żałował
Kosztu, choć z ujmą swoją, aby żywność mieli,
A przy nim w tej niewoli głodu nie cierpieli,

660 W którą ich złej fortuny odmienność wprawila,
I jakmiarz zapomniawszy tak w niej zostawiła.

P I E Ś Ń.

Srogim wyrokiem w te odległe strony
Będąc zasłani, czas nieprzeplacony
Marnie tracimy, w niepewnym pokoju
Siedząc i w boju.
5 Niewinnie trwogi częste uznawamy,
Za krzywdą swoją żałośnie wzdechamy:
A przed oczyma zawsze stoją i ci,
Co są pobici.
Nietrwałość szczęścia złośnego przyczyną,
10 Że nam myśl zgasła wesola, a iną
Chwilę dźwigamy już też zemdlonemi
Karki swojemi.
Długoż te gody nieszczęsne trwać mają?
Już to ach roku drugiego sięgają
15 Gody, na których więcej krwi rozlano.
Niż wina dano.
Nie takich godni cni lachowie byli,
Którzy uprzejmie zmiennym uwierzyli
Ślubom moskiewskim, mając za fant tęgi,
20 Ich złe przysięgi.
Bogdaj się w zdradzie swojej usidlili
Ci, co powodem tej niecnoty byli,
Owszem niech wszyscy źle zginą do znaku,
Krom wszego braku.
25 A my swe sprawy Panu poruczamy,
Choć w różnym szczęściu jednakąż mu wzdajmy
Cześć; on przemienić mocen przykre boje
W lube pokoje.

R A K I.

Rada to próżna nie potrzebne słowa,
Zdrada moc wzięła nie żywie nam głowa,
Zginął Dymitr już nie pewny wrót jego,
Minął ślad życia nie dojdzie zaś swego.

- 5 Trzeba w tym wątpić nie będzie nagroda,
Nieba przeciwne nie wróci się szkoda.
Trwale ten usiadł nie podobien trzcinie,
Cale panuje nie snadnie zaś zginie.
-

- Mome, synu gnuśnego snu z niewidnej żony,
(Któryś przez złość wrodzoną z nieba wyrzucony),
Twe potomstwo dotkliwe i w Moskwi się snuje,
Gdzie jako indziej wszędzie swe kły pokazuje:
5 Miń mię w mojej ojczyźnie, a niech twojej ceny
Nieżycziwej me podle nie znają Kameny,
Bo ja tą małą pracą nie na chlubę gonię,
Gdyż mi się już z tej miary późno starać o nią.
10 Lecz wiem, iż mi nie wytrwasz; zatym czyń, co raczysz,
Łaski doznam niezwykłej, jeśli mię przebaczysz.

K O N I E C.

POBUDKA

SŁAWNEY

KORONY POLSKIEY

do synów swych miłych, áby się nie-
winney krwie bráterskiey nád na-
rodem Moskiewskim zemśćili, czá-
sowi terážnieyszemu służąca.

W Krakowie.

W drukárni Ianá Szeligi.

Jaśnie Wielmżnemu Panu

Jego Mości Panu

MICHAŁOWI KONARSKIEMU,

kasztelanowi Chełmińskiemu, kochmistrzowi Królewicza Jego
Mości Białoborskiemu, Kiszewskiemu, Amerztyńskiemu,
etc., etc., staroście,
panu swemu miłościwemu.

Mając ja chęć uprzejmą, panie miłościwy,
Sługą twoim być zawsze, póki będę żywy,
Nie mogłem przez chudobę służyć w większej sile,
Jako w tym, co nie wątpię, przyjąć raczysz mile.
Niosęć ten upominek panu miłościwemu,
Który też prawie służy czasu dzisiejszemu,
Niosęć umysł i chęć tych, którzy dobrze życzą,
Radą twoją w senacie nadewszystko szczęcią.
A więc nie dosyć na tym, że zacnością domu,
10 W którymeś się urodził, nie dasz wprzód nikomu,
Nie dosyć, że twą możność zdobią herby dawne,
Które pradiadom zacnym dały dzieje sławne:
Ale im się być baczysz sławny z przodków swoich,
Tym cię więcej wynosi sława z zasług twoich.
15 Przeto też u postronnych imię twoje słyńie
I będzie dokąd Wisła nurtem w morze płynie.
Niechże insi sławie twej stawią marmurowe
Kolosy i tablice Pitagoresowe.
Niech insi niosą drogie, które Ganges daje,
20 Perły, któremi zdoła Indya swe kraje.
Ja to, na com się zdobył i co być wdzięcznego
Rozumiem, to oddaję w ręce pana swego.
Tuszę, wzgardzić nie raczysz daru ubogiego,
Barziej chęć nizeli dar waząc sługi swego.

W. M. mego miłościwego pana naniższy służebnik

W. R.

Jeśliże się to trafia że czleka chorego,
Od przedniejszych lekarzów już snadź zwątpionego,
Wzmagają proste leki, samo przyrodzenie,
Czemuż by mnie tych czasów miało być wątpienie,
5 Że u nas jeśli kiedy otrzymać dziś mogę,
Do czego przyrodzone prawo czyni drogę.
Bo co się niepodobno drugim pierwej zdało,
To się już samą rzeczą nieraz pokazało,
Że ja gwałt srogi cierpię od tych bladych synów,
10 Gwałt cierpię z wami od tych zdradnych moskwiczinów
O was samych i bracią naszą, w tamtej ziemi
Zdradzieckie pogubioną sidły zakrytemi.
Jąćby się wam wczas za to przedsięwzięciem stałem,
Żeby nie przyszło mówić późno: nie mniemałem.
15 Bo wiem, że omieszkanie szkodliwe każdemu
I już przyniosło zgubę państwu nie jednemu.
Was się wszystkich rzecz dzieje, u was ci to gore
Moja ściana, lecz rady w niezgodzie niespore.
Więc jako małe rzeczy zgodą urastają,
20 Tak niezgodą nawiększe prędko upadają.
Jest za co Boga chwalić, już się uprzątneły
Te z większego trudności, które mnie smuciły.
Już teraz w moim państwie jestem pewna tego,
Że się baran nie będzie bał wilka zdradnego,
25 Nie będzie się i lani przed myśliwcem kryła,
Już się porządna zgoda w mój kraj przywróciła.
Nuż tedy żołnierz, jest że tu w mojej krainie;
Zda mi się, że go pełno, po swojej dziedzinie
Plondruje jeszcze kraje po stronach, gdzie może,
30 Bo się zgola w gniaździe swym sam zmieścić nie może.
Podobno wy mnimacie, gdy jedni w niewoli,
Że drugich polska krzywdą i bracka nie boli,

Pewnie przykładem przodków wam to obiecuje,
Iż, da Pan Bóg, to państwo wkrótce opanuje
35 I jawnie się tej krzywdy zemszczę tam nad nimi,
Którą zdradnie stroili nad synami memi,
I w tę, wierzę nadzieję, im to uczynili,
Nie żeby ich z jakowej przyczyny winili,
Lecz minimali, że ich w tym nie miał kto ratować,
40 Boście wy też poczęli w ten czas rokoszować.
A iż na świecie tylko góry się nie schodzą,
Niech nikogo nadzieje próżne nie uwodzą.
Kto z was nie wie sławy mej, jako wrota długie,
Obce mury, waląc się, obalają drugie.
45 Nie raz wojsko moskiewskie znacznie się trwożyło,
Którego więc kilkakroć sto tysięcy było,
Nie raz rady szukali, jakoby ich ściana
Nie zgorzała, polskiego nie gniewali pana,
Najdowali ten środek, w kupę się zjeżdżali,
50 I gardła pod opiekę mych synów dawali.
Nie wspominam sławnych walk pod Łuki Wielkimi,
Pod Pskowem, pod Sokolem i pod Połockiem
Murami, które polski proch pod niebo roznosił,
Czym się nie jeden polski żołnierz też rozgłosił;
Ale jest jasny przykład i w dzisiejszej sprawie,
Kiedy był cny car szczypan na ojczystej sławie,
I jak do swego przyszedł, już niosąc obronę,
Gdy po dwakroć brał w ręce sceptrum i koronę.
Opola pod Putywlem nie nie przypominam,
60 Tylko was, dziatki miłe, wszystkich upominam,
Niechaj was krzywda ruszy braterskiej jedności,
Niechaj się w was ozowie iskierka miłości.
Jus gentium zgwałcono i cóż to dla Boga?
Czemu się nam w tej sprawie tak dzieje odłoga?
65 Radzę wam jako matka ujmiecie się za to
Tak mocno, byście u nich byli tam na lato.
Niech wiedzą, że polacy nie są wyrodkowie
Od przodków, lecz są własni koronni synowie,
Którzy o każdą krzywdę swoją tak czynili,
70 Ze przeciwnika na hak każdego wprawili.
A jeżliże tak możnym narodom dawali
Znaczny odpór i na tym ustawicznie trwali,
Aby ich wieczna sława w mierze swojej była,
Która między dwie morze brzeg swój rozszerzyła,

Cóż o tym błahym mówić moskiewskim narodzie,
Dla którego jam dziś jest w takowej przygodzie,
Jakowa nigdy na mię z wieków nie bywała,
Bo Polska zawsze w całym okręgu swym stała,
I nikt jej cnotą rodnych synów nie celował
80 W poselstwach, ani w żadnych krajach prześladował.
Poczuwaj się, polaku, w swojej powinności,
Poczuwaj się i ty, cny litwinie, z zacności,
Bo Moskwa już to wiemy, co to za panowie,
Znamy je w obyczajach, znamy i w rozmowie,
85 Jest chłop by sójka w klatce, co szczebiotać umie,
A ledwie i sam czasem, co mówi, rozumie,
A też są miłosierni, gdy je nasi biją
Często, kiedy im ciężko w szelinę się kryją.
Z pierwotkuć się postawi, by miał zjeść każdego,
90 Ale potym do lasa masz posła pewnego;
Cbłopi są z głupia chytry, ale tam prawego
Rozumu barzo mało zwłaszcza przystojnego;
Coby kogo oszukać, okłamać, oszydzić,
Tego jako za cnotę nie zwykli się wstydzić.
95 A więc by tej potworze przepiec się to miało,
Co się nad cnym narodem moim pokazało
Od nich, jako od zdrajców, prze Bóg: rata, rata,
Ratuj, cny synu ojca, ratuj bracie brata,
Bo aż to niemal wszysej w przywileju mamy,
100 Że jako mazur kijec za pasem chowamy;
Ale nie wiem przecz tego wszysej nie baczemy,
Iże się wszysej marnie tym kijcem tłuczemy.
Mogliby być i trzykroć drudzy czasem bici,
Niżby się wykręcili, by zawiedle wici,
105 Lecz my to w zysku mamy, kiedy się ruszemy,
Więcej niż nieprzyjaciel sami się niszcemy.
Gęsi, kury, barany, to powojujemy
Swoje, a łzami krwawe tam potrawy jemy.
Do tego pełno zawždy w obozie płci owej,
110 Co jest zawsze przeszkodą męstwu w radzie zdrowej,
A chcemy żeby Pan Bóg nam poszczęścić raczył,
Jako by on na niebie takich spraw nie baczył.
Ano więc miasto szczęścia, czasem się krew leje,
A do domu piechotą drugi idąc mdleje,
115 Bo nie może inaczej dekretem Pańskim być:
Jaka ty miarką mierzysz, taką będą mierzyc.

Wolają na to ludzie, iż bez płaczu tego
Mogłoby się wždy należeć co pobożniejszego,
Czymby to zacne państwo i sławniejsze było
120 I obcym się narodom znacznie osrożyło.
Ale ja tu na ten czas dzwonka ruszać nie chcę,
Tylko mię ta niewola synów barzo tresce,
Wspomniałem sobie, jako niegdy samnitowie,
Nie mniemali, żeby też szło tam o ich zdrowie,
125 Gdy wolskie ekwiony rzymianie siodłali,
A gdy ich już nie nie stało, w drugich uderzali.
Toż było kartagińskiej pospolitej rzeczy,
Gdy nie chciała braterskich mieć potrzeb na pieczy,
Ufając, że ta krzywda mało ich bolała,
130 Przymierze z niemi dierzając, także odwłaczała.
Lecz skoro się rzymianie z temi odprawili,
Wnet samnitom, hetruskom wędzidło włożyli.
Obaczyła Kartago, gdy inych nie stało,
Że się o nie to wszystko złe też oprzeć miało:
135 Jeśli tedy wojnę wieść wprzód o Sycylią,
Potym o Hiszpanią i o Sardynią.
Jednake i francuzom szczęście było z temi.
I Filip Macedoński nie uległ przed niemi.
Potym i Antyocho wryehle wypędzili,
140 A to ci wszyscy przedtym także rzecz zwłóczyli,
Jako my teraz. Czy już tej marnej poczworze
Damy tak na hardy kieł, gotujmy się sporze
Tam, gdzie niegdy Cheliński, gdy z Litwej wyciągnął,
Nad Borystenesem był namioty rozciągnął,
145 Dnieprem zową polacy z języka swojego
Rzekę tę barzo wielką i pędu prędkiego,
Którą rzekę gdy skoro polacy przebrnęli,
Niežnośną zawsze klęskę ci gburowie wzięli.
Nie raz na nie i w nocy napadał strach srogi,
150 Nie raz zdrajey pierzchali z wojskiem swoim w nogi,
Nie inaczej jak oni tatarscy służkowie,
Których gdy nie chcieli bić szablami panowie,
Nahajkami się na nie wszyscy oburzyli,
Wnet ich, jak błędne owce wilcy, rozpłoszyli.
155 Tak właśnie to kilkaset żołnierzów królewskich
Rozgromi błędne stado bliadniców moskiewskich,
Zdradę im hetmana ich na oczy przywodząc,
A zwierzełność miasto biczów nad nimi wywodząc.

- A o wolność wam idzie, a czemuż wolności
160 Swej mocno nie bronicie według powinności?
Toć jest wolności bronić: swych nie odstępować,
Lecz we wszelkiej przygodzie słusznie ich ratować.
Na którąkolwiek ucha nakłaniałam stronę,
Wszyscyście o wolności wołali obronę.
165 Dzieteczki moje miłe, osądźcie się sami,
A Pan Bóg przy tej sprawie będzie zawsze z wami.
Waszać to własna kwitnie tym porządkim sława,
Gdy się miłość miłością zawsze płaci sprawa;
Już wolność ta z swej strony w swej klubie została,
170 Która nam już upadać prawie poczynała,
Z drugiej strony tegożbym wam wiernie życzyła,
Aby się ta cnotliwa krew oswobodziła
Z rąk bezecnych moskalów: rata, prze Bóg, rata!
Gwałt cierpię z wami wspólny, ratuj bracie brata.
175 Już mi słowa ustały, matce utrapionej,
Bo widzę w synowskiej krwi miecz być umoczony;
Przyjdzie mi radzić o nich, straciwszy nadzieję
Na to, że się sama ich szlachetną krwią zleję,
Że mi potym od żalu, jak Niobe dzieci
180 Gdy płakała, troskliwa dusza, ach! wyleci,
I stanę znaczną skałą, z której strumień wody
Wiecznie popłynie znakiem nienagrodnej szkody.
Lecz niżli się w opokę wysoką obrócę,
I tym samym żalów mych nieszczęsna nie skrócę,
185 To tylko rzeknę: wielka, ach! wielka przyczyna
Wam, dzieteczki me miłe, jest na moskwicina,
Który, nie dosyć na tym, że wiele wytoczył
Krwie waszej i niegodne ręce nią omoczył,
Ale brzydki pohaniec więzieniem ich dręczy,
190 Ostatek i nieznośnym do tych czasów męczy
Głodem, a urągając im, te przykre słowa,
Często powtarza: „Lachu, biedna twoja błowa,
Która się Dymitrowi marnie uwiesć dała,
Że nam moskwie ostrożnej rozkazować miała,
195 I napełnił narodem swym te nasze kraje,
Wzniósłszy i nabożeństwo, i swe obyczaje.
Jakoż jużście byli rozciągać zamysły
Swe poczęli i Dymitr w hardość swą niecisły
Was tylko ubogacać myśl swoją przyłożył,
200 A co dalej to moskwę strapioną ubożył.

Ale my postrzegszy to, nie daliśmy złemu
Sercu jego pociechy, spól z nim i waszemu".
Takie i inne słowa ten naród psi głosi,
A nie zemścić niem, w pychę myśl swoją podnosi.
205 Nasi tylko to słysząc, łzami się zlewają,
Albo podczas i brzydkich słów ich nie słuchają,
A jeśli więc chce co, kto przemówić surowy,
Obiecuje mu wnet być moskwicin bez głowy.
Niestetyż, iż w tak lekkie ręce wpadł nasz drogi
210 Naród, by był choć turek pojmał go srogi,
Jeszcze by to znośniejsza; bo acz też w niewoli,
Być jednak lekce, kiedy na okup pozwoli
Nieprzyjacieli; ale ta moskiewska niecnota
Nie chce na odkupienie wolności ich złota.
215 Tegoć się chce, i tego uprzejmie twe oko
Życzy sobie, i serce pragnie, psia posoko,
Abyś pomsty nie odniósł za srogie uczynki,
I nie wzięły oddania też twe upominki,
Coś na weselu rozdał. Nieszczęśliwe gody,
220 Któreście tak wiele krwi wzięły za nagrody
Utrat swych; o pohańcze, i słońce płakało,
Kiedy na niesłychany mord taki patrzyło.
To samo oskarżywa przed Bogiem cię i to
Prosi, by twój uczynek miał płacą sowit
225 Skarży na cię dotychczas ołtarza Pańskiego
Lekka uwaga, boś krew rozlał Pomaskiego
W ten czas, gdy odprawował naświetszą ofiarę.
O poganinie, wzdys mógł swej srogości miarę
Zachować, sam nie chciałeś, ale srogie rany
230 Od ołtarza świętego kapłan oderwany
Odniosł i zwleczony z szat, potym dusza ciała,
Żałośnie narzekając, jego odbieżala.
Skarży na cię, pohańcze, przysięga złamana
I srogie mordowanie jako słuch jest pana.
235 Klęczy ustawnie proźba troskliwej Maryny
Przed Bogiem, a łzami twarz zlewając, przyczyny
Prosi u Matki, z której chwalebne go ciała
Część wzięwszy, bytność boska tu z nami mieszkała,
Aby jej Syn, zdjawszy z nich niewolą okrutną,
240 Tyrańską, pocieszył już duszę prędkosmutną.
Owa na cię przed Bogiem więcej skargi zgola,
Niżli mają słoneczne promienie swe koła,

A nie tylko iże tych, którym dajesz winę,
Więzieniem swoim trapisz. A cóż za przyczynę
245 Powiesz, że zatrzymawasz posta? aza temu
Słusznie wyścia wolności zabraniasz samemu?
O przekłety narodzie, nie tylko przy sobie
Trzymać go nie godzienes, ale i osobie
Przypatrować się nawet i jego rozmowy
250 Słuchać, krwi nieszlachetna i rodzie Kaimowy!
Pobożny Oleśnicki, twoja póki słońce
Wywodzić wschodnego morza będzie końce,
Sława głosić się będzie, bo za twoją sprawą
A rostopnym postępkim rękę swoją krwawą
525 I zapalczywość srogą w tenczas hamowała
Moskwa zuchwała, gdy krew naszą rozlewała.
Świadczą ci, co za twoją mądrością dostali
Wolności, a ojezycznę miłą oglądali.
Ty, Królu, co świat rządzisz i górne obroty,
260 Zdejmi ze mnie z łaski swej tak srogie kłopoty,
A złożywszy, o Boże, domowe ciężary,
I do iskry namniejszej zgasiwszy pożary,
Niechaj cię krzywda nasza samego zabolii,
Którą mamy od moskwy i wybaw z niewoli
265 Wszystkich, co ją tam cierpią, a sam naszej wzgardy
Zemści się, jaką nam lud wyrządził ten hardy.
Pokarz jako Gomorę wybawiwszy Lotą,
Niech weźmie swą zapłatę jawna ich niecnota.

Láment serdeczny iedney Szláchetney
Pániey, ktorey mąż w Moskwie zginął
przy Carowey.

Już do jednego z Moskwy przyjechali,
Którzy nieszczęsne gody odprawiali
Dymitra cara z Maryną Mniszkówną,
Ktorem wziął Szujski wrychle moc zwierzchowną.
Haniebna krzywda, sprawiedliwy Boże,
Kto się przed Tobą wyżałować może,
Naszych polaków, którzy prowadzili
Zacną Marynę, w Moskwie ich pobili.
W tymże nieszczęściu i mnie się dostało,
10 Tam wszystko dobre z mym mężem zostało,
Którego więcej nie ujrzy me oko,
Ty wiesz, mój Boże, któryś jest wysoko.
Już cztery lata minęło tej trwodze,
Jako me serce źle tuszy niebodze:
15 Często lękania, myśl ustawnie plecie,
Ze go nie ujrzę aż na onym świecie.
Już i więźniowie stamtąd wszyscy wyszli,
Ludzie kupieccy do jednego przyszli,
A przecię męża nie widać mojego,
20 Bóg wie, co się wždy dzieje takowego.
I Wojewoda już jest na Samborze,
Nie znalazł Cara przy polskim taborze,
I ja o mężu namniejszego słowa
Nie mogę słyszeć smętna białogłowa.
25 Powiedz mi który dla Boga żywego,
Gdziebym znalazła małżonka swojego,
Pójdę przez puszcze i przez błota pójdę,
Niech tylko smętna męża swego dojdę.
Jeziora wielkie i zwierzę okrutne
30 Nic nie zaszkodzą: bo me serce smutne
Wszystko to lekce ważyć będzie sobie,
Namilszy mężu, i więcej dla ciebie.
Niebezpieczeństwa i trudne przejazdy
W ziemi moskiewskiej, żołnierskie najazdy
35 Mnie nie ustraszą; ty sam widzisz, Boże,
Nic mi na świecie miłego być może.

Proszę, powtóre, powiedz kto enotliwy
O moim mężu, jeśliże jest żywy?
Pobieżę skokiem i na koniec świata,
40 Bez niego wzgardzam i nadłuższe lata.
I za ostatnie morze lodowate,
I tam skąd idą towary bogate,
I do Arabów, i gdzie Persa srogi,
Pójdę cię szukać, mój kochanku drogi.
45 Ciebie pozbywszy utraciłam wiele,
Poszło mi w smutek me wszystko wesele;
Język smak stracił, oczy snu nie znają,
Żadnej pociechy od ciebie nie mają.
Ustawiczne łzy oblewają lice,
50 Przychodzą na myśl skryte tajemnice,
Rospamiętywam one wdzięczne słowa,
Którem z nim miała młoda białogłowa.
Ciężki frasunek, ciężka w sercu rana,
Wyglądam wieczór, poczawszy od rana,
Jeśli nowiny kto mi nie przyniesie?
Namniej nie słyhać! Zginał jakby w lesie.
Już i o żadnym Polaku nie słyhać,
Któryby jeszcze miał z Moskwy przyjechać,
Oprócz żołnierstwa, którzy dobywają
60 Carskiej stolice, ci znać nie dawają,
Co się tam dzieje: albo go nie znają,
A mnie strapioną na słowie trzymają,
Która go pragnę widzieć w tej godzinie,
Niż kiedy sześć lat albo i siedm minie.
65 Ni ja mężatka, ni wdowa, do końca
Nie wiem co czynić, Boże, mój obrońca,
Łzy krwawe leję, serce ociężało,
Ledwie już żywe do tych dób zostało.
Plączcie mię chmury, plączcie jasne nieba,
70 I tobie płakać, Neptunie, potrzeba:
Zahuczcie morza, uczynicie szum lasy,
Patrząc na mój płacz i na smętne czasy.
Plączcie dziś ze mną, małżonki cnotliwe,
Któreście ku swym małżonkom chętliwe,
75 Wy wiecie dobrze, co jest prawa miłość:
Gdy na nią wspomnę, przychodzi na mię mdłość.
Musicie mi to wszystkie zgoła przyznać,
Że w nas największą zawsze miłość poznać,

- Kiedy się w swoich małżonkach kochamy,
80 W ich moc i wolą zdrowie oddawamy.
Bogdaj się była ta Moskwa zapadła,
Pierwej niżlim ja w ten frasunek wpadła;
Niechaj miecz krwawy w tym państwie panuje,
 Bo ten zły naród sirot nie szanuje.
85 Właśnie ja teraz jak synogarlica,
W smutku zostawam przez oblubienica,
Ciężko wzdychając, ustawają siły,
 Jakby w ciele mym już nigdy nie były.
Co żyję, tobym rada już umarła,
90 Choćby mię ziemia i żywo pożarła:
Niech mię pogrążą w morzu słone wody,
 Nikt nie nagrodi mojej wielkiej szkody.
Sam Bóg mi był dał małżonka takiego,
Który był prawie wedle serca mego:
95 Z nim wszystko było zdrowie i fortuna,
 W każdej przygodzie on był ma obrona.
On był pociecha, on mię rozweselił;
A teraz nie wiem, kędy się odstrzelił,
Niestetyż, Boże, gdzie się to podziało,
100 Wszystko do Moskwy przy nim zajechało.
Bezecny rodzie, niegodzienieś tego,
Iżeś krew przelał małżonka mego:
Gdzieś to mnie było z nim do grobu włożyć,
 Jego członeczki z moimi położyć.
105 Pożal się, Boże, Polaków enotliwych,
Że tam polegli od tych psów zdradliwych:
I mój mąż drogi, me wdzięczne kochanie,
 Który się mnie już więcej nie dostanie.
Ale ty, Sędzia, z nieba wysokiego,
110 Wejźrzy na krzywdę narodu polskiego,
Rozsądź prawdziwie, kto praw, a kto krzywy,
 Wyglądź ten naród moskiewski fałszywy.
Mam za to, Boże, iże te łzy moje
Przenikną kiedy przez obłoki twoje
115 I przydą przed Cię, stwórcy swego,
 A ty się zemścisz krzywdy męża mego.
-

Указатель личныхъ именъ.

(Не вошли въ указатель имена изъ области мифологии и древней исторіи).

- Aleksander Jagiellończyk (страница) 112.
- Azya, 52.
- Biliński, 21, 27, 28, 82.
- Bosman, 24, 121.
- Braim, 15.
- Buczyński, 24, 82, 88.
- Cheliński, 134.
- Chrystyn IV, król duński, 30.
- Czanowicki Jan, 22, 82.
- Czernichów, 24,
- Daniecki Jan, 95, 96.
- Desna, 26.
- Dniepr (Borystenes), 134.
- Domaracki Maciej, 21, 27, 82, 126.
- Dworzycki, 21—23, 27, 28, 82.
- Dymitr Samozwaniec, *passim*.
- Europa, 46.
- Fedor, syn Iwana Groźnego, 9, 10,
13, 14.
- Fredro Jan, 22, 82.
- Gnoiński Krzysztof, 126.
- Godunow Borys, 10, 12, 13, 16,
19, 20, 23, 24, 30, 31, 38, 43,
51, 54, 80.
- Gogoliński Stanisław, 21, 22, 27,
28, 82.
- Gosiewski Aleksander, 113, 119.
- Grochowski Stanisław, 59, 60, 71,
72.
- Gumowski, 22, 82.
- Helena, żona Aleksandra Jagiellończyka, 112.
- Heyski, 15.
- Hodoroski, 29.
- Inflanty, 44.
- Iwan Groźny, 8, 9, 32.
- Iwan, syn Iwana Groźnego, 9.
- Janicki, 22, 82.
- Jeziro, 14.
- Jurkowski Jan, 49.
- Kamiński, 22, 82.
- Karol, książę Sudermański, 44, 73.
- Kazanowski Zygmunt, 126.
- Kempinius Szymon, 107.
- Kielcewski, 22.
- Kobyliński W., 57.
- Komarzycka dzierżawa, 30.
- Konarski Michał, 130.
- Kończyce Wielkie, 3, 18, 36, 37,
42, 49, 55, 59—61, 67, 71, 83.
- Kornicki, 22.
- Kraków, 1, 35, 37, 45, 57, 59, 71,
85, 95, 103, 107, 129.
- Kromy, 25.
- Kruszyna, 21, 82.

- Kursk, 25.
 Liffel Sebastyan, 107, 109.
 Lipnicki, 88.
 Litwa, 11, 134.
 Lochowski, 22, 82.
 Lubacz zamek, 21.
 Lubomirski Stanisław, 96.
 Maciejowski Bernard, 40, 64, 83.
 Makowiecki, 23.
 Marya Naga, 31, 32, 41.
 Mikuliński, 21, 82.
 Mniszek Anna, 43.
 Eufrozyna, 43.
 Franciszek, 43.
 Jerzy, 2, 3, 16, 18, 21, 30,
 37, 39, 40, 42, 44, 49,
 53, 57, 61, 67, 81—83,
 87, 101, 113, 119, 124,
 140.
 „ Krystyna, 43.
 „ Maryna, *passim*.
 Mikołaj, 43.
 „ Paweł, 126.
 „ Stanisław, 22, 28, 36, 37,
 42, 65, 82, 124.
 „ Zygmunt, 43.
 Morowisko zamek, 24.
 Moskwa miasto, *passim*.
 Mścislawskij książę, 26.
 Nieborski, 21, 82.
 Nowogródek, 24.
 Odnowski, 28.
 Oleśnicki Mikołaj, 89, 105, 106,
 109, 113, 117—119, 125, 126,
 137.
 Orsza, 52.
 Orzeł, 25.
 Oszański, 23.
 Palcowice, 110.
 Palcowski Paweł, 110.
 Paweł V papież, 76.
 Pełczycki, 88.
 Platowie, 126.
 Polska, *passim*.
 Połock, 9, 52, 132.
 Pomaski ksiądz, 64, 76, 105, 123,
 136.
 Przyłuka, 65.
 Psków, 52, 132.
 Putywl, 25, 30, 132.
 Ramult, 21.
 Rangoni Klaudyusz, 41, 42.
 Ratomski Michał, 22, 28, 82,
 126.
 Reomyka, 88.
 Rowinskij D. A., 78, 83, 84.
 Rusinowski, 29.
 Ruś, 46.
 Ruś Biała, 42.
 Ryłsk, 25.
 Sambor, 19, 87, 140.
 Sapieha Lew, 40.
 Siewierski Szczęsny, 126.
 Siewierski kraj, 24.
 Siewsko, 25.
 Sieciński, 22, 27, 82.
 Słoński, 88.
 Smoleńsk, 114.
 Sokół zamek, 132.
 Stadniccy, 122.
 Stadnicki Jerzy, 126.
 Starodub, 52.
 Stefan Batory, 9, 112.
 Strzembosz, 126.
 Sybeneycher Jakób, 59, 95.
 Szarfenberg Mikołaj, 1, 35, 85.
 Szczuka, 21.
 Szeliga Jan, 71, 129.
 Szujski Bazyli, 122.
 Świerski, 87.
 Tarłowa (babka Maryny), 42, 45.
 Tehórzewski, 82.
 Tyszkiewicz, 28.
 Uglic, 13.

СЛОВАРЬ.

- Abo = albo (страница 76, 82), или.
artowny, artowany = hartowny (43), каленый.
atlembas (41), шелковая матерія.
aza, azaż (74—76, 104, 105), развѣ, -ли.
bachmat (19), турецкая лошадь.
bałuch (26), суетливость.
barańczuchowy (43), бараній.
baryła (120), бочка.
barziej = bardziej (130), болѣе.
barzo = bardzo (17, 51, 114), весьма.
bawienie (81), пребываніе.
Bazyliid (8), Васильевичь.
Bernat (83), Бернадъ.
białogłowa, białagłowa (140, 141), женщина.
białozór (3, 38), кречеть, соколъ.
bity (17), гонимый.
bladniec (134), распутный мужчина.
błyskocić się (13), блеснуть.
boginny (45), божественный.
bojownik (79), воинъ.
na bój sadzić (39), послать въ сраженіе, на бой.
braciej (121), братьей.
bracki (80, 131), братскій.
brona (19), ворота.
buntowny (9), мятежный.
w cale (16, 76), въ цѣлости.
carewic (21), царевичь.
celować kogo (47), превосходить.
cerę wybijać (89), придавать красоту.
chciwozgradny (26), жадно-измѣнническій, жаждущій измѣны.
cherchel (11, 30), коварное убійство, подвохъ, хитрость.

- chęć gromadzić (94), пожелать, имѣть желаніе.
chęliwy (37, 76, 141), охотный, веселый, благопріятствующій.
na chlubę gonić (128), дѣлать ради славы, извѣстности.
choć (99), хотя.
chudoba (129), бѣдность, недостатокъ.
chudszy (125), бѣднѣе.
chudzięta (125), бѣдняжки.
chutki (29), скорый, быстрый.
chutnie (51), охотно.
chwalniejszy (68), болѣе достойный похвалы, похвальнѣе.
chybko (20), скоро.
ciekoplunny (8), жидко-текущій, текущій жидкостью.
ciężary domowe złożyć (137), усмирить домашніе раздоры.
cny (81), честный, почтенный.
cukrować (94, 99), подслащать, замышлять злое, говоря сладкія слова.
bez czasu (10), преждевременно.
czerniec (13), монахъ, чернецъ.
czerniecki (15), чернецкій, монашескій.
czerstwszy (39), бодрѣе.
cześć sporządzać, sporządżować (5, 90), оказывать, снискивать честь;
заставлять оказывать честь.
w czyn biegly (19), опытный въ дѣлѣ.
dać się z wszystkim (87), отдаться со всеѣмъ.
darski = dziarski (121), дѣльный.
deferować (46), подносить что-либо, прислуживать.
długoszeroki (23), длинноширокій.
długowieczny (56), долговѣчный.
duo (41), фонъ въ матеріи.
dobić komu (121), надоѣсть, докучать.
dobromyślny (42), благонамѣренный.
dobrotny (126), добрый, дѣлающій добро.
doliń (27, 29), долина.
dosiągać (8), добиваться.
dotknięty = dotknięty (75), одержимый, пораженный чѣмъ, постигнутый.
dowcip (120), остроуміе, способность.
dojrzały = dojrzały (10, 13), зрѣлый.
do tych dób (141), до этого времени, до сихъ поръ.
drogi dosiądz (120), отправиться въ путь.
drogę zajechać (74), стать поперегъ дороги.
drzewce (28), конье.
dwoostrzy (98), обоюдоострый.

- w dyament pisać (54), укрѣпить что-либо для вѣчной памяти такъ сильно, какъ будто бы это было написано на алмазѣ.
- dzierzawa (30, 68), область, государство.
- dzięgi (88, 117), деньги.
- dzięki (87, 124), благодарность, извиненіе.
- dzisiaj (8, 9, 45), сегодня, нынѣ.
- dźwięk wzbijać (40), возносить голосъ.
- dzwonka ruszać (134), звонить; бить въ набатъ, тревогу.
- ekwiony (134), лошади.
- faleszny (13), ложный.
- fant (127), гарантія, залогъ.
- farba (6), окраска; bez farb, безъ посторонней мысли, безъ лицемѣрія.
- fortele (16), козни.
- frasowity (51), хлопотливый, приносящій много заботъ.
- frasowny (53), полный заботъ, озабочивающій.
- fraucymer (47), женскій штатъ придворный; женская прислуга.
- frymarezyć (87), торговать, продавать.
- za gęby brać (98), ссориться, драться.
- gęstociemny (8), темно-густой.
- gęsty (93), сильный, интенсивный.
- głos wszczynać (38), начать рѣчь.
- głowę psować (17), ломать голову.
- głusny (12), глухой.
- goloostry (broń 19), острая, обнаженная сабля; бѣлое оружіе.
- górnny (3), находящійся на вышинѣ.
- górolotny (79), высоко парящій.
- góru или górę wzbijać (93), гордиться; быть гордымъ, спесивымъ; возноситься къ верху.
- grodzić (53), ставить предѣлы, ограничивать.
- gruby (14), грубый.
- grzecznie (119), изящно, красиво.
- grzmot (117), гулъ, шумъ.
- gwiazdeczny (16), звѣздистый.
- na hak wprawić (132), повѣсить на крюкъ.
- w hardość nieściśly (104, 135), недовѣряющій своему высококомѣрью.
- hłowa (135), голова.
- w hojności starać (93), пользоваться изобиліемъ.
- hroszyk (97), грошъ.
- humien = ihumien (15), игумень.
- hydzić się (93, 123), чувствовать отвращеніе, стыдиться.
- hurki = chybki (25), скорый.
- indzie (124), куда-либо въ другое мѣсто.

- inowłajca (39, 49), единоподержавецъ, единоподержавный властелинъ.
inny = inny (105, 127, 134, 136), другой.
jadocynny (17), разъѣдающій.
jakmiarz (120, 127), какъ будто, будто бы.
jarczak (115), арчакъ, сѣдло.
jasnoszeroki (świat, 51), свѣтлый и широкій мѣръ.
jaszczur (89), ящерица.
na jawią odkryć się (122), стать явнымъ.
jąć (20), начать, взяться.
jednorządca (18), единоподержецъ.
kanak (45, 88), ожерелье.
karliwy (13, 28), карловатый, выродившійся.
Karolus (73), Карлъ.
karwasz (43), сабля.
katerwa (46), толпа.
kędy (89), гдѣ.
na hardy kiel dać (144), позволить гордо заупрямиться.
kijec (133), палка.
kluba (135), норма, колея, предѣлъ.
kłopotny (43), вызывающій хлопоты.
kochanie pokładać (90), любить, отдать любовь.
kochmistrz (130), кухмейстеръ.
komonik (27), рядовой солдатъ.
komoncu (24), обыкновенный, простой.
komornik (88), придворный.
konterfet (83), портретъ.
kontrakty (24), переговоры.
konwia (120), кувшинъ.
końca siagać, sięgnąć (38, 90), притти къ концу, достигнуть цѣли.
kończysty (4), имѣющій острые концы, остроконечный.
kosztowietnący (46), великолѣбный, драгоценный и изящный, драгоценно-изящный.
kościeln (9), костяной жезлъ, трость изъ слоновой кости.
kotarcha (28), палатка, шатеръ.
kozorożec = koziorożec (8), козерогъ.
kożdy = każdy (92), каждый.
pod korcem świecić (81), быть сокрытымъ.
Krakowy (37). Краковскій.
krąg = okrąg (77, 82), кругъ, земной шаръ.
kres wziąć (90), притти къ концу, получить исходъ.
krewny (106), основанный на родствѣ, родственный.
kreścić się (125), суетиться.

- kroki udać swe (114), направить свои шаги.
krom (123), внѣ, безъ.
krotochwila (120), забава, увеселеніе.
krótce (17), вкратцѣ.
krwawochutny (8), кровожадный.
krwawomord (20), кровавое убійство.
krwawożerezy (51), кровожадный.
krwie czyjej ściągnąć (91), быть чимъ-либо родственникомъ.
krwią sprocony (11), обогранный, облитый кровью.
krwieroźlewca (11), проливающий кровь.
krzywdę stroić (132), обижать, наносить обиду.
krzywowydzierca (14), вѣроломный похититель, узурпаторъ.
krzywy (142), неправъ, злой, виновный.
kształt (92), образецъ.
w kupę się zjeżdżać (132), съѣзжаться купно.
kupieccy ludzie (140), купцы.
kusić (123), пробовать.
kwapić (43), спѣшить.
laty stalony (92), продолжающійся многіе годы.
lecić (93), поручать, препоручить; lecić się (90), отдать себя подъ опеку, въ покровительство.
lecie (81), лѣтомъ.
leżeć (10), лежать.
lekce (104, 136), легче.
lekczyc się (123), оказывать свое легкомысліе.
lichy (110), пошлый, низкій.
litować czego (111), жалѣть чего.
lodny (8), ледяной, ледовитый.
lśnić się (41), блестять, свѣтиться.
lśny (89), блестящій.
lustrować się przed kim (17), представляться кому.
lutość (75), милосердіе, сострадательность.
łani (131), лань.
łaskę pokazać (91), почтить милостью.
łatwie (111), легче.
łkanie (89), рыданіе, всхлипываніе.
łóża = łuża (55), лужа.
łożnica (64), ложе, спальная комната.
łożony (26), расположенный.
mac (31, 32), мать.
mahometski (74), магометанскій.
manele (20, 89), оковы, дыба; браслеты.

- marmurek (8, 38), мѣхъ черной лисицы.
z wielu miar (112), во многихъ отношеніяхъ.
z miary pachupać (106), отклонить отъ нормальнаго положенія, выбить
изъ равновѣсія.
miasto (80), вмѣсто.
miaższy (116), толще.
miech (97), карманъ, кошелекъ.
mieć się do czego (76), стремиться къ чему.
miejscy stać (11), стоять мѣстами.
miesięczny (105), лунный.
mieszkać (32), медлить.
miłośnik (126), любящій.
mkły (6, 44), скорый, скоро проходящій, тлѣнный.
mniamać (131), полагать, думать.
mniamanie (98), мнѣніе.
modła (87), жертва, молитва, святость.
monaster (10, 13, 119), монастырь.
moskwicin (76, 104, 136), москвитянина.
możność (130), могущество.
mroczem przesadzony, zjęty (68, 78, 79, 89), пронятый морозомъ, холо-
домъ.
murowny (9, 96), каменный, укрѣпленный стѣнами.
mylnobiegły (43), не оправдывающій надеждъ.
mylny (90), суетный, обманчивый.
nabarziej (121), наиболѣе.
nadany (112), полезный.
nadkrócić się (113, 117), сократиться.
najdować (132), находить.
należeć się (134), найтись.
namiatywać (23), закидывать, забрасывать.
namniej (89), наименѣе, меньше всего.
namniejszy (137), наименьшій.
namódz się (19), утрудиться, усильно трудиться.
naprzemju (32), попеременно.
narzować się (106), страдать отъ чего, потерѣть.
nastrzmiony (119), нагроможденный.
nawrzić (29), придавить, прижать.
naznaczony (81), опредѣленный.
nędzą zgryzły (10), изъеденный, истощенный нищетой, бѣдствіями.
niebezpieczność (68), опасность.
niebo izdebne (119), потолокъ.
nieboga (140), бѣдная, несчастная женщина.

- niedobytu (82), **неодолимый, недоступный.**
nieadany (68, 77), **непризванный.**
nieagrodny (104, 135), **невознаградимый.**
nieodrzutny (99), **неотразимый.**
niepamiętny (68), **забывчивый, вызывающій забвеніе.**
niepławny (63), **несудоходный.**
niepochybny (118, 120), **необходимый, неизбежный.**
niepocześnie (74), **безславно.**
niepodobno (131), **невозможно.**
niepodobny (123), **неправдоподобный, неосновательный.**
niepożyty (99), **неуничтожаемый, неистребимый, невредимый.**
nieprzebrany (67), **неистошимый, неисчерпаемый.**
nieprzerodzony (65), **неисчерпаемый, неисчерпаемо плодородный.**
nieprzetrwany (68), **нескончаемый, вѣчный.**
nieroztargniony (99), **неразрывный.**
nierzkać (119), **не говоря.**
niespany (81), **непроспанный.**
niesporo (131), **безполезный, тщетный, безуспѣшный.**
nieustawiczny (100), **измѣнчивый.**
nieużyte (90), **безполезно, необыкновенно.**
niewidny (128), **невидимый.**
niewysławiony, niewysłowiony (73, 77, 83), **невосхвалимый, невыразимый въ славѣ.**
niezbożny (61), **нечестивый.**
niezmarszczony (twarz, 37), **веселый, несморщенный (лицо).**
nie (66), **нынѣ.**
pogochutliwy (8), **скороногий.**
pos (3), **клювъ.**
poszenie (36), **украшеніе изъ цѣннаго металла (ожерелье, браслетъ).**
powotny (118), **новый, неупотребляемый раньше.**
puż (116), **затѣмъ, далѣе.**
obejrzeć (39), **увидѣть, разобрать.**
obfito (98), **обильно, въ изобиліи.**
obłoczny (ściana, 26), **облачный (стѣна), небесный сводъ, небосклонъ.**
obłoczyć (39), **одѣвать.**
obmą (20), **омутъ.**
obmyślanie (74), **обдумываніе.**
obrok (125), **продовольствіе, пища.**
obronie kogo się dać (31), **отдать себя подъ чью-либо опеку, завѣрить себя чьей-либо опекой.**
obrzym (111), **великанъ.**
obzierać się (8), **оглядываться.**

- ochota (51), желаніе.
ochotny do czego (79), стремящійся къ чему.
ocioc (31, 68, 77), отецъ.
odczynić (44), отдать, вернуть.
odjąć się czemu (121), избѣгнуть чего, освободиться отъ чего.
odłoga (132), замедленіе.
odstrzelić się (142), удалиться, уклониться съ прямого пути.
odtychmiast (112), съ того времени.
odwłaczać (134), медлить.
Ofanas (75, 84), Аѳанасій.
omieszkanie (131), медлительность.
omylić się na czym (121), ошибиться въ чемъ.
opatrować (125), снабжать.
opatrzenie (25), осторожно, внимательно.
opieczętować się (86), отдать себя подъ опеку.
opojony (114), объятый чѣмъ, упоенный.
opole (132), поле, лагерь, окопы.
osięść (12), засѣсть на чемъ, — stolec, вступить на престолъ.
ośliznąć (25), сдѣлаться скользкимъ.
osobę nieść czyjąś (75), быть представителемъ кого-либо.
z ojczystej osoby odciąć kogo (90), лишать кого семейнаго положенія,
отцовской фамиліи и національности.
oszydzić (133), осмѣять.
otwarzać (62), отпирать, отворять.
owa (105), вотъ.
ozowie się (132), отозвется.
ozywać (6), отвѣчать чему, соответствовать.
pacierze (89), четки.
z pamięci zgładzony (96), забытый.
patefacyona (? 87), открытая, явная (отъ лат. patefacere).
patrzeć w co (74), разсматривать дѣло, вникнуть въ дѣло.
paznokty (12), ногтями, когтями.
petiore (21, 82), пятигорець, происходящій изъ Пятигорска.
pielgrzymstwo (81), странствованіе, скитальчество.
z pierwotku (133), сначала.
plac (92), мѣсто; z placu zstąpić (12), уступить съ мѣста.
placić (118), приносить пользу.
płatny (38), оплаченный, приносящій пользу.
płony (120), тщетный.
płzyć (42), относиться къ кому-либо съ вниманіемъ, прислуживать,
угождать кому.
rosiechą wsławionu (88), столъ славный, что вызываетъ утѣшеніе.

- roczyszny (92), утѣшительный, утѣшающій, вызывающій радость.
roczyć (47), почтить.
roczwora (134), уродъ.
roczytany (125), зачисленный.
podczas (66, 136), по временамъ, иногда.
podejście (123), подозрѣніе.
podstępca (61), хитрецъ, измѣнникъ.
pogotowi, pogotowie, pogotowiu (2, 39, 81), тотчасъ.
pogrzebi (80), схоронилъ.
pogubiony (131), погубленный.
poimać (113), схватить.
pójść ku czemu (82), спѣшить къ чему.
pojśrzodek (74), середина.
pokład (114), попона, покрывало.
pokoja zażywać (4), наслаждаться спокойствіемъ.
pokwarić, pokwariać się (9, 92), поспѣшить, спѣшить.
polatywać (79, 82), взлетать, полетывать.
pole zastępować (113), занимать мѣсто.
pompa (117), великолѣпіе, пышность.
porędlivy zdiada (86), вызванный измѣною.
poradny (54), умѣющій помочь себѣ.
posilek (82), помощь.
posłannik (88), посланникъ, посоль.
posoka (8, 86), кровь.
poszłakować (80), найти слѣдъ.
poświata (12), сумерки.
potoczność (45), обходительность, умѣніе вести себя.
potrafić w co (119), повести дѣло.
potrzebien (21), нужный.
poważność (116), авторитетъ.
powiedać się komu (13), открыться кому-либо.
powinni (86), родственники.
powłóka (81), скитальчество, постоянный переходъ съ одного мѣста
въ другое.
rozogny (116), видный, замѣчательный, пышный.
rozór (42), видъ.
rożyć kogo (10), сгубить, убить кого.
rók = róki (90), пока.
rółtorąstą (22), съ полутора стами.
prace i kosztu wieść (113), не щадить труда и издержекъ.
prawie (142), какъ разъ.
przez (38), вдалъ.

- prędkosmutny (136), неожиданно опечаленный.
pry (9), говорить.
przebaczyć kogo (128), забыть кого.
przecię (140), однако, всетаки.
przeciwić się (80), сопротивляться.
przejrzanie boże (81), воля божья.
przełomić (96), сломить.
przemysł (81), уловка, хитрость.
przemysławać o czym (112), обдумывать что-либо.
przepić się (безлично, 133), пройти, сойти кому-либо безнаказанно.
przeskok (21), дѣло, упражненіе, проходъ, уловка, хитрость (въ военномъ искусствѣ).
przesłodki (62), пресладкій, очень сладкій.
przestać do czego (79), достигать, касаться чего.
przeważny (21, 32, 90), первенствующій, дающій перевѣсъ, болѣе вѣскаій; первый, главный; побѣдоносный.
przewdzięczny (47), прелествѣйшій.
przez (124, 142), безъ.
przeżegnanie (57), благословленіе.
w przód dać (130), позволить опередить себя.
przygoda (92), случай, приключеніе.
przyjaźliwy (112), дружескій.
przyjechany (117), прибывшій.
przykrycie (89), крышка.
przyglądać się (81), присматриваться.
przyprawa (81), предварительныя мѣры, приготовленіе.
przyrodzenie (97, 131), природа.
przysada (15), засада, обманъ, уловка.
przysięgę wznowiać (25), возобновлять присягу, подтверждать присягою; przysięgę odprawować (97), приносить присягу.
przystojność (125), подобающее приличіе.
przyć do czego (14, 80), достигнуть чего-либо.
przywrzeć (9), прильнуть.
przywykły czemu (82), привычный къ чему.
puknąć (14), пухнуть.
punkt (88), извѣстіе, статья.
puzdro (89), ящикъ.
radością pełnić ścianę (33), наполнять радостью стѣны (города).
ragóg (3), балабанъ, ястребъ.
radni panowie (91), сенаторы, совѣтники.
rady sięgnąć, dosięgnąć (23, 94), спрашивать совѣта.
rata! (133, 135), спасайся!

- regal (41), регаль, военная труба.
robotę konać (11), совершить дѣло.
rodny (13, 97, 133), родной.
rokoszować (132), заключить, составить рокошь, конфедерацію законную оппозицію противъ нарушенія извѣстныхъ правъ).
rosły (11), продолжительный.
rostruhan (44), чаша, бокаль.
rostyrki (4, 106), раздоры, распри.
rozczuwać (61), растолковать, понять.
rozgłosić się (132), прославиться.
rozjazd, rozjechanie (90, 93), разлученіе.
rozmysł stosować (16), обдумывать.
rozrząd (17), постановленіе, рѣшеніе.
rozwał (41), разведеніе, разложеніе.
rozwałdzić (3), поссорить.
rozwiązać co (53), освободить, уволить отъ чего.
rumricht (11), волненіе, шумъ.
rząd (116), сбруя.
rządnie (29), порядочно, хорошо.
rządny (25), управляющій.
rzecz uczynić (32), обратиться съ рѣчью; rzecząmi mienić (87), представлять дѣла то въ томъ, то въ другомъ видѣ.
sądzić majątkości w czyjej roli (53), жертвовать имуществомъ въ чью пользу.
sajdak, sahadak (22, 140), колчанъ.
samorodnosty (116), нестрый отъ природы.
samowłajca (61, 63), самодержецъ.
schodzić na czym (116, 119), недоставать чего.
serce wziąć (82), ободриться.
shydzic sobie (15), получить къ чему отвращеніе.
siagać (93), достигать.
siła = siła (17, 21, 80), много.
sierścienny (8), имѣющій шерсть съ отливомъ.
siercisty (40, 88), густошерстый, шерстистый.
sierocić (86, 92), оставлять сиротами.
sirota (142), сирота.
skaza (74), царапина; ущербъ, вредъ.
skazować (87), указывать.
skażca (101), измѣнникъ, оскорбитель.
skokiem (42), тотчасъ, сейчасъ, сразу.
skóry stawić (99), подвергаться опасности, рисковать собою.
skrzęta (121), стараніе, забота, торопливость.

- skusić (68, 80), испробовать, вкусить, испытать.
skutkiem doznawać (37, 87), испытать на дѣлѣ, по результатамъ.
skwierzyć (106), сѣтовать, стонать.
słabieć (73), ослабѣвать, терять шансы.
na sławie szczypać (132), обижать, позорить доброе имя.
sławorodny (57), приносящій славу.
na słowie trzymać kogo (141), обманывать на словахъ, давать тщетныя
обѣщанія.
sługmi (3), слугами.
w słusznosci się układać (32), склоняться къ справедливости.
służba (45, 119, 120), сервизъ, столовые приборы, столовая посуда и
шкафы для нея.
służby dawać (91), прислуживать, служить.
służebny (91), относящійся къ служенію.
służkowie (134), слуги, служки.
smarag (89), изумрудъ.
smele (89), украшеніе изъ каленнаго золота или серебра.
w smutek przejść (141), обратиться въ печаль.
smutnocichy (17), унылый, тихо скрывающій печаль.
spować co komu (14, 29), совѣтовать, напентывать, подсунуть; spować
gwiazdy, распускать звѣзды.
sorok (38, 40, 41, 43), сорокъ.
sowito (105, 136), обильно, щедро.
spadły (10), упавшій.
spodek (119), полъ, грунтъ.
spodziać się (121), ожидать.
sporze (134), скорѣе.
sprawy na sobie mieć (113), имѣть себѣ порученными дѣла, вести
дѣла.
sromota (76), позоръ; sromotę zmasać = опозорить, запятнать позоромъ.
stanowić swe nogi (15), держать свой путь, направляться.
starania knować (6), обдумывать дѣло, направлять заботы; staranie za-
sadzić (19), постараться, приложить усиліе.
statek (100), постоянство.
stolec (32, 93), престолъ.
storęczny (111), сторукийъ.
stradać czego (3), терять, лишаться.
struś (3), страусъ.
strwogany (19, 37), нарушенный, расторгнутый, взнуданный.
subtylny (36), ловкій, тонкій.
sumnienie (2), совѣсть.
na szanc stawieć (101), рисковать, подвергать опасности.

- sycić (11, 12), удовлетворять, насыщать; sycić się, насыщаться.
szablami wytrzeć (29), истребить саблями, уничтожить.
szaićować (29), окружать окопами, окапываться.
szarokrwawy (22), темно-красный, сѣро-красный.
szczybić (92), выщербливать, дѣлать щербину.
szczerozawojkowy (38), сдѣланный изъ драгоцѣннаго мѣха, употреблемаго лишь на шапки или колпаки.
szczęsny (37, 82), счастливый, благополучный.
szczyć (130), ставить, цѣнить высоко.
szczyżozłoty (56), изъ литого золота.
szczyry (15), искренній.
szelina (133), ушеліе, чаща, кустарникъ.
szkarady (61), позорный, гадкій.
szkarlat (88), ясокрасная матерія, сукно.
szlyk (38, 114), башлыкъ.
szrobować (10), подсеунуть, втереть кого куда-либо.
sztuk zażywać (10), прибѣгать къ уловкамъ, хитростямъ.
szwank (80), ущербъ, вредъ.
szwankować (23, 26, 86), страдать недостаткомъ чего, быть слабымъ, потерпѣть ущербъ.
szykowany (55), построенный.
szyroki (111), широкий.
ściany postroiwne wysięgać (13), скитаться по соедѣннымъ странамъ.
ście = iście, рójście (15, 32), шествіе, шаги.
ślak (22), слѣдъ.
ślub (18, 115), присяга, обѣтъ; zjęty ślubem (39), связаный присягою.
śmierzyć (118), умирать, смягчить.
świat zakonny (13), монашеская жизнь; z świata zjać (10), лишиться жизни, стереть съ лица земли.
świętobliwy (80), благочестивый.
świeboda (93), свобода.
świetnoworzysty (41), свѣтлоузорчатый.
tamteczny (15), тамошній.
tatarzyn (76), татаринъ.
tebinki (115), башмаки.
telet (44, 88), драгоцѣнная матерія и верхняя одежда, сдѣланная изъ нея.
tesknić (65), тосковать.
teskność (125), затруднительное, незавидное положеніе.
teskliw (61), тоскующій.
tkwić w czym (114), находится, торчать.
tram (25), балка, бревно.
treskać (134), наказывать, удручать, угнетать.

- tropaszczęki (97), трехглавый.
- troskanie (86), забота.
- trowieki (97), трехвѣкій, трехсотлѣтній.
- truchły (124), ослабѣвшій, изнеможенный.
- trwać na czym (132), настаивать на чемъ либо.
- na trwogę stawić (87), подвергать опасности.
- trwożyć sobą (82), бояться.
- trzask (114), шумъ.
- tuszyć (55, 98, 130, 140), надѣяться.
- twardostalny (125), твердый какъ сталь.
- twarz swoją brać komu (91), лишать кого своего облика, удаляться отъ кого; z twarzy czyjej rogiwać (91), лишить кого чьего облика, удалить кого, разлучить съ кѣмъ.
- ubiesiedzić (9), задать пиръ; доставить радость, обрадовать.
- ujęcie (89), ручка.
- ujrzeć (19, 140), увидѣть, замѣтить.
- uknować (7), замышлять.
- ukrócić (16), обуздать, унять, умирить.
- umykać się czemu (81), избѣгать чего.
- upad (32), паденіе, упадокъ.
- upatrować (16), предусматривать, обсуждать.
- upominek (16), подарокъ.
- uprawować (93), готовить.
- uronić (122), потерять.
- usadka (29), засада.
- ustawnie (33), постоянно, непрерывно.
- utrata (61, 165), потеря, убытокъ.
- uwaga lekka (105), легкомысліе, пренебреженіе.
- uważyc (17, 53, 60, 121), принять во вниманіе, вникнуть во что; оказывать честь, почитать.
- uwozić (22), уводить, предводительствовать.
- walkę budować (26), готовить войну.
- wartować czego (25), стеречь.
- ważny (15), серьезный.
- wątlіć (10), вредить.
- wątpić w czym (128), сомнѣваться.
- wejrzeć w co (39, 142), взглянуть, рассмотреть.
- wespol znieść (121), собрать, соединить вмѣстѣ.
- wetować krzywdy (77), дать возмездіе за обиду.
- wezwany (123), приглашенный.
- wględać (44), разобрать, рассмотреть.
- wiarołomny (54), вѣроломный, клятвеннопреступный.

wiatr chwytać (20), суетиться понапрасну.
wiatronogi (62), вѣтровоїй, быстрый.
wiązy (9), оковы, кандалы.
widomy na oko (80), очевидный.
widziadło (92), зеркало.
w wiek trwały (90), прочный во вѣки, вѣчнопрочный; w wiek zasły (86), старый, маститый, преклонный лѣтами; wiekowi niepodległy (83), бессмертный.
wielkooki (125), великоглазый, глазастый.
wielmiślawny (56), весьма славный, пресловутый, достославный.
wielmożny (53), почтенный, сильный.
wielostrony (74), многострунный.
wielowładny (60, 66), могущественный.
wici (133), пруть, знакъ призыва въ ополченіе.
w wiersz wwiązać (110), включить въ стихи, написать въ стихахъ.
wieść targnęła (10), вѣсть печально отозвалась, встревожила.
wietrzny (12), воздушный.
więtszy (125), бѣльшій.
winność (123), вина, провиненіе.
winczować (37, 40, 56, 57, 86), желать, изъявлять пожеланія.
winczowanie (92), поздравленіе.
winy przejrzeć (31), простить вины.
Witult (112), Витовтъ.
wizerunk (6), примѣръ, образецъ.
władogromny (82), громовержущій, громомечущій.
właściwy (83), дѣйствительный, настоящій.
wnętrzny (80), внутренній.
wnieść (119), ввести.
wodza (116), поводья.
wojnę wojować (77), вести войну.
wojska zwodzić (104), собирать войска.
k woli (81), ради.
wolności dostać (106), получить свободу.
w wozy wprzagać (89), запрягать въ возы.
wróbl (3), воробей.
wrót (127), возвращеніе.
wrzastliwy (117), крикливый, шумный.
wschodny (137), восточный.
wskok (30), мигомъ, быстро, тотчасъ.
wskresły (24), воскресшій.
wspamiętać (38), вспомнить, припомнить.
wszczęty (87), начатый.

- wszegdy (90), всегда.
- wszelako (91), всячески.
- wszetucki (19), скоро, сейчас.
- wszrobować со (38), правильно поставить дѣло, дать правильное на-
правление чему-либо.
- wszystkomią (56), всеобладоющій.
- wwodzić (39), вводить.
- wydać się (81), показаться, вынырнуть.
- wydawać się (84), выказывать, заявить себя.
- wydworny (115), изящный, утонченный.
- wyglądzić (142), истребить, уничтожить.
- wygotować (19), приготовить.
- wyniatywać (105), выбрасывать, выкидывать.
- wymierzyć (19, 89), направить.
- wymysł (119), изысканность, прихотливое украшение.
- wynikniony (6), вытекающій.
- wyнісі (122), уйти, выйти; wyńda (63), выйдуть.
- wyrazić na sobie (118), представлять собою, выказать на себя.
- wyrok skazać (123), постановить рѣшеніе.
- wyszeie (105), выходь.
- wytrwać komu (128), сравниться съ кѣмъ либо.
- wyżalować (140), излить скорбь.
- wzad (32), обратно, назадь.
- wzbudzić (43), поощрить, побудить.
- wzglądać (7, 14), глядѣть, смотрѣть, взирать.
- wzięty (86), славный.
- wzmagać (131), подкрѣплять, поддерживать.
- wznawiać, wznowić (11, 17, 37, 88, 93), возобновлять, повторять, вто-
рично передать, рассказать.
- wznićwszy (135), внесши.
- wznowiony (3, 87), вызванный, возобновленный, вновь начатый.
- wzrokiem szępać (115), всматриваться.
- wżuszać pienia (67), возносить пѣснопѣніе.
- wżdy (134, 140), всегда.
- zabawny (74), занимающійся, занятый.
- zaciąg (112), союзь.
- zadziaływać się (44), задѣвать.
- zajątrzony (112), разсерженный, раздраженный.
- zajźrzeć (106), завидовать.
- zamarszczować (17), морщить.
- zamierzony (75), ожидаемый.
- zampożyć się (75), разростись, увеличиться, распространиться.

- zamysł (89, 93, 104), мысль, намѣреніе.
zamyślać o zdrowiu czyjem (10), замышлять о чьей-либо гибели.
zapal (25), пожаръ, поджогъ.
zaporoŭcy (30), запорожцы.
zaranny (121), утренній.
zasadzić na czym (86), основать на чемъ.
zasłany (124), высланный.
zaspowodnisty (śnieg, 23), тающіе сугробы снѣга.
zaušnik (94), наушникъ, наговорщикъ.
zawadzać się czego (112), оставаться отъ чего.
zawiaadywać o kim (90), распорядиться кѣмъ-либо.
zawiędły (133), завялый, увядшій.
zawołany (84, 113), приглашенный, славный.
zawždy (2, 39, 90), всегда, всегда.
zażywać czego (98), пользоваться чѣмъ-либо.
zbawić kogo (77), освободить отъ кого-либо.
zbór (92), церковь, какъ собраніе всѣхъ вѣрующіхъ.
zbraniać się (91), сопротивляться.
zbroje (79), оружія; do zbroje się mieć (73), приготовляться къ войнѣ, вооружаться.
zcuć czego (44), испытать что-либо.
zdoba (21), украшеніе.
zdradą pożyć (10), обойтись съ кѣмъ-либо измѣннически, убить измѣною; zdradą szczyrać (32), вредить измѣною.
zdradny (4, 14, 44, 112, 120), измѣннический, хитрый.
zdradzieckie (131), измѣннически.
zdrowie nawiedzać (13), навѣдываться о здоровьи; zdrowie ważyć (65, 79), подвергать опасности, рисковать; o zdrowiu przemyślać (123), заботиться, пецись; zamyślać o zdrowiu czyjem (10), замышлять о чьей-либо гибели.
zdrój (4), ключъ (водяной).
zelus (76), зависть.
zemdlony (127), усталый, изнеможенный.
zetrzy = zetrzyj (76), сотри; zetrzeć sen, проснуться, согнать сонъ съ глазъ.
zgoła (105), совсѣмъ, вовсе.
zgraja (125), толпа, свита.
ziemica (16, 38, 42, 88, 92), земля.
zjąć (15), снять, оставить.
zjęty (54), проникнутый чѣмъ-либо.
zjuszzyć (11), обогреть кровью, окровавить.
złośny (127), злосчастный.

- zmaza (74), пятно.
zmiennik (74, 77), измѣнникъ.
zmienny (115), измѣннический.
zmyślny (87, 94), ложный, фальшивый.
znać na male (91), видѣть или знать кого-либо лишь среди мелкихъ обстоятельствъ обыденной жизни.
znacznie (3), сильно, замѣтно.
znaczny (94, 104, 132, 135), сильный, видный, замѣтный.
do znaku zginąć (127), погибнуть до послѣдняго.
zniepogła (113), неожиданно.
zpotrzeb (119), довольно, по мѣрѣ надобности, вдоволь.
zrazu (112), сначала.
zstać ze swego (17), отказаться отъ своего.
zwaŕtłony (122), ослабѣвшій.
zwaŕtpiony (131), подлежащій сильному сомнѣнію, не оставляющій никакой надежды.
zwierzchny (140), верховный.
zwierzony (16), довѣренный.
zżuć (52), разжуть, поглотить, извести.
żałoby zażywać (106), жалѣть, раскаиваться.
żartko (12), быстро.
żywie (127), живетъ.
żywo zostawiony (122), оставленный въ живыхъ.
żywotnego lata umniejszyć (10), лишить жизни человѣка полного силъ.
-

